

LUOVAT ALAT POHJOIS-KARJALASSA

Toim. Henna Liiri, Niina Hattunen ja Maria Kahreman

Julkaisusarja	C:48
Vastaava toimittaja	YTT, dos. Anna Liisa Westman
Toimittajat	Henna Liiri, Niina Hattunen Niina ja Maria Kahreman
Graafinen suunnittelu, sivunlaitto	Jussi Virratvuori / Viestintätoimisto Kirjokansi
Kansikuva	Zirpus Design / Noora Hattunen

ISBN 978-951-604-136-3
ISSN 1797-3848

Julkaisun myynti	Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu julkaisut@pkamk.fi http://www.pkamk.fi
------------------	--

Sisällysluettelo

	Risto Turunen & Simo Häyrynen: LUOVA TALOUS JA SEN POHJOISKARJALAISET MAHDOLLISUUDET	5
	LUKIJALLE	11
1	LÄHTÖKOHDAT	12
	1.1. Selvityksen tausta ja tavoitteet	12
	1.2. Luovat alat nousussa	13
	1.3. Luovien alojen tulevaisuuden näkymät	15
2	LUOVIEN ALOJEN MÄÄRITTELY	17
	2.1. Erilaisia määrittelyjä	17
	2.2. Pohjois-Savon Sarka -hankkeen luokitus luoville aloille	20
	2.3. Raportissa käytetty luovien alojen luokitus	20
3	RAPORTIN AINEISTO	22
	3.1. TOL 2008 -aineistona	22
	3.2. TOL 2008 -aineiston sijoittuminen Sarka-hankkeen luokituksiin ...	22
	3.3. Muu aineisto	23
	3.3.1. Pohjois-Karjalan taidetoimikunnan yhdistysaineisto	23
	3.3.2. Rajapintoja varten tuotetut aineistot	24
	3.4. TOL 2002 ja vuosivertailuaineistot	24
4	LUOVIEN TOIMIALOJEN KEHITYS POHJOIS-KARJALASSA	26
	4.1. Yritysten yleinen kehitys Pohjois-Karjalassa vuosina 2002, 2005 ja 2008	26
	4.1.1. Toimipaikkojen kehitys	26
	4.1.2. Henkilöstömäärän kehitys	28
	4.1.3. Liikevaihdon kehitys	29
5	LUOVIEN ALOJEN YRITYSTEN JA YHDISTYSTEN TILANNE POHJOIS-KARJALASSA	32
	5.1. Arkkitehti-, piha- ja sisustussuunnittelupalvelut	37
	5.2. Elokuva-, televisio-, radio- ja lavastustaide	39
	5.3. Esittävän taiteen ammattilaiset, yritykset ja tapahtumat	41
	5.4. Kirjallinen kulttuuri sekä kustannus- ja kirjapainoala	47
	5.5. Käsi- ja taideteollinen tuotanto	49
	5.6. Käsi- ja taideteollisen tuotannon sekä visuaalisen kulttuurin näytteilleasettajat ja välittäjät	54
	5.7. Luovien alojen koulutus- ja konsulttipalvelut	55

5.8.	Mainonta- ja markkinointiviestintä sekä viestintäpalvelut	57
5.9.	Muu tapahtuma- ja kulttuurituotanto, kulttuuri- ja elämysmatkailu sekä elämyspalvelut	59
5.10.	Soveltava taide	61
5.11.	Uusmedian ohjelmisto- ja sisällöntuotanto	62
5.12.	Visuaalinen kulttuuri	64
6	LUOVIENTALOJEN RAJAPINNOT	68
6.1.	Kauppa-ala: Luovientalojen tuottamien ja niihin liittyvien tuotteiden myynti	68
6.2.	Terveys ja hyvinvointi: Kulttuurista hyvinvointia	69
6.3.	Kulttuuri- ja elämysmatkailu: Matkailun monet mahdollisuudet ...	70
6.4.	Teollisuus: Abloy Oy esimerkillisenä luovientalojen hyödyntäjänä ...	72
6.5.	Vanhuspalvelut: Luovat alat ja ikäihmiset	73
6.6.	Lapset: Sanaratas kehittää sanataideopetusta Pohjois-Karjalassa	74
6.7.	Rakentaminen: Luovat alat tärkeä osa rakentamista	74
6.8.	Liikunta: Kulttuuri näkyy myös liikuntatapahtumissa	76
7	YHTEENVETO TULOKSISTA	77
	Simo Häyrynen & Risto Turunen: LUOVUUS LUOVIENTALOJEN TOIMIALOJEN ULKOPUOLELLA	80
9	LÄHTEET	86
	LIITTEET	
	Liite 1: Sarka-hankkeen luokitus	89
	Liite 2: TOL 2008 ja luovientalojen sijoittuminen	94
	Liite 3: Sarka-hankkeen luokitusten ja TOL 2008-luokituksen vertailu ...	97
	Liite 4: TOL 2002 ja vuosivertailut 2002,2005 ja 2008 ryhmät	113
	Liite 5: Luvut kuntaprofilien taustalla	115
	Liite 6: Kauppa-ala	116
	Liite 7: Kyselylomake Abloy Oy:lle	119
	Liite 8: Kyselylomake SF-Filmikylälle	120
	Liite 9: Kyselylomake Karpalolle	121
	Liite 10: Kyselylomake Töminä Oy:lle	122
	Liite 11. Kyselylomake Puu-Nurmekselle	123

Luova talous ja sen pohjoiskarjalaiset mahdollisuudet

E erityisesti Euroopassa ja Yhdysvalloissa vallitsee vahva käsitys siitä, että elämme länsimaisissa yhteiskunnissa jälkiteollisen talouden aikakautta. Talouselämän käytännöissä tämä tarkoittaa sitä, että perinteisen, modernin teollisen yhteiskunnan talouden perustat tehdastuotanto, raakamateriaalien massiivinen jalostaminen, kuten autojen valmistaminen, malmin ja puun jalostus ja niihin liittyvät tuotantoketjut ovat korvautumassa tai ainakin saamassa taloudellisessa merkityksessä yhtäläisinä rinnalleen palvelutoiminnan ja kulttuurituotannon. Tätä perustuotannosta erkaantunutta, hyvinkin komplisoitunutta, talouden ja tuotannon aluetta, kutsutaan luovaksi taloudeksi. Semanttisesti käsite viittaa yhtäältä taloudelliseen toimintaan, joka luo jotakin, toisaalta voidaan puhua taloudesta ja sen kasvusta, jotka perustuvat luovalle toiminnalle.

Käsite palautuu pitkälti yhdysvaltalaisen talousmaantieteilijän, kaupunkitutkijan Richard Floridan 2000-luvun alussa julkaisemiin tutkimuksiin (Florida 2002, 2005a ja b, 2008). Niissä hän päätyi tuloksiin, että taloudellisesti menestyville alueille (kaupungeille) oli yhteistä se, että niissä yhdistyi kolmen T:n periaate: Talent, Technology, Tolerance (lahjakkuus, teknologia, suvaitsevaisuus). Lahjakkuus ja suvaitsevaisuus muodostuvat tässä kolminaisuudessa inhimillisistä resursseista, kun puolestaan korkeatasoinen teknologia tarjoaa luovalle taloudelle materiaalsen toimintaympäristön. (Florida 2002, 249-266.)

Kaava ei ole niin yksinkertainen, että jotain näiden alueiden puutteellisuuksista voitaisiin kehittää irrallisena muista alueista. Pikemminkin kolminaisuuden dynamiikka perustuu niiden yhtäaikaaisuudelle: teknologiset innovaatiot, niiden soveltaminen ja hyödyntäminen ovat riippuvaisia lahjakkuuskeskittymistä, joita puolestaan ruokkii niin kehittyvä, ajantasainen teknologinen ympäristö kuin suvaitsevainen sosiaalinen ilmapiiri. Menestyvien alueiden ehtona ovat niin teknologiset kuin sosiaaliset, materiaaliset kuin immateriaaliset innovaatiot, joiden myötä alueelle syntyy lahjakkuuksia houkutteleva, itseään ruokkiva luovuuden ilmapiiri. Tällaisessa toimintaympäristössä luovuus niin taloudellinen, kulttuurinen, teknologinen kuin sosiaalinen synnyttävät

yhteisiltä rajapinnoiltaan toiminnallisia artikulaatioita, jotain ennalta kokematonta, uutta ja merkityksellistä (artikulaation käsitteestä ks. Grossberg 1995; kulttuurituotannon ja teknologian suhteesta sekä kulttuurituotannon sosiaalisesta moninaisuudesta ks. Turunen 2010; Häyrynen 2010). Kulttuurimaantieteessä, jossa keskeisenä tarkastelu ulottuvuutena on kulttuurin ja talouden vaikutukset paikalliseen ja alueelliseen muutokseen, on viime aikoina tarkasteltu näiden artikulaatiivisten kombinaatioiden syviä merkityksiä (esim. Scott 2000). Tällaisten rajapinnoilla tapahtuviin nivellyksiin on viime vuosina herätty myös Suomessa, esimerkiksi aluekehittämistyössä voidaan jopa puhua ”aluekehittämisen kulttuurisesta käännteestä” (Ilmonen 2010; ylipäättään kulttuurin erilaisista ulottuvuuksista ks. *The Economy of Culture in Europe* 2006).

Kun Florida toi luovan talouden käsitteen yhteiskunnallis-kulttuuriseen keskusteluun, hän kuvasi sillä menestyvää taloutta, joka saattoi periaatteessa perustua mille tahansa tuotanto- tai elinkeinoelämän alueelle. Pian, esimerkiksi Suomessa, Floridan käsitteet tulkittiin traditionaalisen luovuuden, kuten taiteen, alueeseen kuuluvaksi. Käydyssä keskustelussa muun muassa taiteilijat ja perinteiset taideinstituutiot näkivät mahdollisuuden valitsevien asemiensä puolustamiseen, ja jopa parantamiseen. Tämä asenne johti pian floridalaisen idean vääristymiseen ja kaventumiseen niin, että ”luovan talouden”, ”luovan luokan”, ”luovan teollisuuden” yms. käsitteiden käytössä tehtiin aina väistämättä kytkentöjä perinteisiin taide- tai populaarikulttuurin aloihin.

Luovan talouden käsitteellistä vääristymää selittää osaltaan se, että lähes samanaikaisesti Floridan tutkimusten kanssa ympäri läntistä maailmaa tehtiin havaintoja siitä, kuinka kulttuuriteollisuudelle pohjaava tuotanto oli vuosituhaten vaihteessa muodostunut nopeasti kasvavaksi talouden alueeksi. Tämän kehityksen tausta oli muun muassa brittiläisten taloustieteilijöiden ja kulttuuripoliitikkojen yhdessä kehittämät näkemykset kulttuuritoiminnan taloudellisista vaikutuksista (Ks. esim. Myerscough 1988). Tässä ajattelussa nähtiin kulttuurituotanto, -tuotteet ja -palvelut sijoituskohteina, jotka tuottivat taloudellisen lisäarvon lisäksi sosiaalista ja muuta immateriaalista lisäarvoa. Kyseessä oli siis normaaliksi koetun taloudellisen voittoon tähtäävän tavara- ja palvelutuotannon haaroutuminen vähintäänkin kahdeksi arvoketjuksi niin, ettei välttämättä kumpikaan arvomuodostus ollut ensisijainen, vaan että kulttuuriin, sen immateriaaliin arvoihin tehdyt taloudelliset sijoitukset saattoivat ja usein myös tuottivat taloudellisen lisäarvon kasvua. Tässä on kuitenkin syytä todeta, että kulttuuri- tai luova talous -ajattelu, sen jälkeen kun se on unohtanut idealistisen vaiheensa, on kääntynyt usein kulttuuriteollisuuskeskusteluksi. Tällöin sitä hallitsee ensisijaisena taloudellinen voitonpyynti ja toinen arvoketju, sosiaalisten arvojen muodostuminen tahtoo jäädä sivutuotteeksi.

Erontekona floridalaiseen luovaan talouteen on viime vuosina noussut käyttöön elämystalous, joka tietyissä yhteyksissä on ymmärrettävissä kulttuuriteollisuuden tai, vielä vanhemman käsitteen, viihdeteollisuuden kiertoilmaukseksi. Käsitteellä tarkoitetaan elämysten tuottamiseen tähtäävää enemmän tai vähemmän teolliselle tuotantotavalle (standardoimiselle ja brändäämiselle) pohjaavaa tuotantoa. (Pine – Gilmore 1999.) Tästä asetelmasta syntyy käsitteen kyseenalaisuus: voidaanko elämyksiä, jotka periaatteessa ovat luonteeltaan subjektiivisia, tuottaa standardoidusti ulkoapäin. Jos voidaan, on elämysten tai elämyspalvelujen [sic] tuottamisella haasteenaan jatkuva uusiutumisen tarve ja elämyksiä jonottavien kuluttajajoukkojen pluralistisuus (erityisesti kulttuurisen moninaisuuden tunnustavien yhteiskuntien ja yhteisöjen

haaste). Tällöin kysymys elämystaloudesta avautuu kysymykseksi tarvetaloudesta ja edelleen elämystarpeiden manipuloitavuudesta, jolloin ollaankin jo moraalin kentällä.

Pohjois-Karjala luovan talouden toimintaympäristönä

Pohjois-Karjala on väkilukuunsa (165 962) nähden suhteellisen laaja (21 585 km²) alue, jolloin sen asukastiheys on erityisen harva (7,69 ask./km²). Lisäksi pohjoiskarjalaiset eivät ole jakautuneet homogeenisesti maakunnan alueelle, vaan liki kolmas osa pohjoiskarjalaisista asuu maakunnan suuriman kaupungin Joensuun kaupunkialueella, ja jos laskelmissa huomioidaan kaupunkiseudun välittömät liitännäisalueet, asuu väestökeskittymässä yli puolet maakunnan väestöstä. Asetelma synnyttää väistämättä maakunnan sisällä alueellista eriarvoisuutta ja poikkeuksellisia haasteita alueen kehittämiselle.

Edellisestä johtuen maakunnan luova talous on pirstaloitunutta ja yhteistyö kunta-alueiden välillä suhteellisen vähäistä. Tämä puolestaan lisää niin toiminnallisella kuin etenkin mentaalisisällä tasolla maakunnan sisäistä keskus – marginalia -erottautumista. Syntynyt mentaliteetti on vain omiaan lisäämään pirstaloitumista, paikallista protektionismia, kateutta ja katkeruutta. Tällainen ilmapiiri ei ole otollinen sen enempiä luovalle taloudelle kuin muullekaan luovalle toiminnalle.

Pohjois-Karjala on kautta sotienjälkeisen historiansa paininut taloudellisten ongelmien kanssa. Tämänkin ongelman ratkaisu edellyttää resurssien yhdistämistä ja tietoisempaa yhteistyötä maakunnan sisäisten alueiden, kylien, kaupunkien, kuntien ja niiden yrittäjien välillä.

Pohjois-Karjala on elinkeinorakenteeltaan suhteellisen kapea, pitkään agraarielinkeinoille ja suhteellisen alhaisen jalostusasteen teollisuudelle perustanut alue. Mutta muutos on käynnissä myös Pohjois-Karjalassa ja sitä tulee lähitulevaisuudessa vauhdittamaan pakottava kansallinen, eurooppalainen jopa globaali elinkeinorakenteen muutos. Maakunnallisesta perspektiivistä katsottuna luovalla taloudella on tässä suuret mahdollisuudet ja tärkeä kehitystehtävä.

Pohjois-Karjalan varsin alhaisen kansainvälistymisasteen syynä on ollut pitkään suljettu raja lähinaapurin kanssa ja pitkät välimatkat muihin maihin. Luovan talouden kannalta Venäjäjyhteistyö, erityisesti Petroskoi – Sortavala alueelle, mutta myös Pietarina suurtalousalueelle suunnattu yhteistyö on ensi arvoisen tärkeää, muita kansainvälisiä yhteyksiä unohtamatta.

Pohjois-Karjalan osittain aiheellinen julkikuva suvaitsemattomuuden maakuntana on tunnettu jopa Suomen rajojen ulkopuolella. Niin kauan kuin tämä maine hallitsee maakunnan ja sen pääkaupungin julkikuvaa todellisena tai kuvitteellisena, ovat ”Ilo elää Karjalassa” -tyyppiset iskulauseet puhetta tuuleen. Maakunnan julkikuvaan on kautta sen historian liitetty myös ”Kurjan Karjalan” miellelyhtymä. Maakunta on Karjalaromantiikan mielikuvissa saanut kantaa muinaisen Pohjois-Karjalan (Vieinan) ulkomuseoidun takapajulan perintöä. Lisäksi maakunnan suuret työttömyysluvut ja muuttotappiot ovat osaltaan vahvistaneet kurjuuden kokokuvaa. Tämän päivän haasteina on myös tunnistettu muuta maata keskimäärin nopeampi väestön ikääntyminen, josta on kovaa vauhtia tulossa kurjuuspuheen keskeinen elementti. Vireä, optimismille perustava luova talous ja kulttuurinen aktiivisuus ovat kiistämättä

tekijöitä, joiden avulla piintyneet mielikuvat ovat purettavissa ja kohtalonomaiseksi koetun demografisen kehityksen suunta muutettavissa.

Pohjois-Karjalan etuna luovan talouden kehittämiseksi mainittakoon korkeatasoinen kaikilla asteilla toimiva koulutusjärjestelmä ja siihen integroitu tutkimustoiminta. Vastuu luovan talouden koulutustehtävästä tulisi kuulua erityisesti ylimmille koulutusasteille Itä-Suomen yliopistolle ja Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoululle. Jonkin verran kyseiset organisaatiot ovat vastuuta ottaneetkin, mutta niiden keskinäisessä ja etenkin niiden ja elinkeinoelämän välisessä, koko maakunnan kattavassa yhteistyössä ja työnjaossa on vielä paljon kehittämisen varaa. Koulutuslaitosten tulisi kantaa vastuunsa luovan talouden koordinoinnista, mutta tällöin on huomioitava niiden perustehtävä nimenomaan koulutuksen ja tutkimuksen tuottajina.

Pohjois-Karjalalla on vahvat perinteet tietyillä kulttuurielämän aloilla. Alue tunnetaan kansainvälisestikin erityisesti musiikkimaakuntana. Sen monet, usein vain kesäiset musiikkitapahtumat ovat eräänlaisia maakunnan kulttuurielämän lippulaivoja. Musiikkifestivaalit suomalaisessa muodossaan ovat kuitenkin suhteellisen stagnoituneita järjestelmiä, jotka eivät juuri artikuloitu itsensä ulkopuolelle. Tähän liittyvä riskitekijä on tietenkin se, kuinka tapahtumat luovan talouden operaatioina sietävät kasvuaan, uusivat ja uusintavat toimintojaan mahdollisen kasvun myötä. Stagnoitunut järjestelmä kun ei kestä kasvuaan yli tietyn saturaatiopisteen, jonka jälkeen kustannusten kasvu alkaa lisääntyä eksponentiaalisesti suhteessa tuloihin (vrt. Joensuun laulujuhlien kohtalo esim. van Elderen 1998). Kysymys kuuluukin, kuinka maakunnan musiikkifestivaalit artikuloivat itsensä muihin yhteiskunnallis-taloudellisiin toiminnan alueisiin ja muuttuvat myös omassa toiminnassaan luovaksi taloudeksi?

Pohjois-Karjalan vahvuudet floridalaisesta luovasta taloudesta tarkasteltuna, siis ei pelkkänä kulttuuri- ja elämystaloutena, näyttäytyvät luontoon, metsään, puuhun, vesistöihin, erämaihin, maaperään ja sen materiaalien työstöön liittyvänä tietotaitona. Jostain syystä näitä tekijöitä ei ole oikein osattu ajatella luovan talouden potentiaaleina.

Pohjois-Karjalassa keskustelu luovasta taloudesta on jäänyt, viime vuosia lukuun ottamatta, suhteellisen vähäiseksi. Keskustelu on usein käyty, ei niinkään floridalaisen luovan talouden käsittein, vaan aiemmin esitetyn kavennetun tulkinnan pohjalta. Tässä mielessä pohjoiskarjalainen luova talous on, siihen liittyvistä todellisista toiminnoista huolimatta, tunnistamatta. Käsillä oleva selvitys toivottavasti lisää tietoisuutta luovasta taloudesta, sen strategioista ja mahdollisuuksista. Toivottavasti se herättää pohjoiskarjalaiset yritykset, instituutit ja laajemmin myös maakunnan asukkaat näkemään sen, että maakunnassa on jo nyt varsin paljon luovan talouden potentiaalia, jopa menestys tarinoita. Keskustelun puute tai sen käpertyminen pieniin piireihin on johtanut siihen, että esimerkiksi yritykset eivät tunnista toiminnastaan luovan talouden ulottuvuuksia ja mahdollisuuksia.

Moniin läntisenmaailman luovan talouden edistyneisiin alueisiin verrattuna Pohjois-Karjalan luovalta taloudelta ja etenkin kulttuuritaloudelta puuttuu merkittävä sijoituspanostus ja sponsorituki. Alueelta periaatteessa kai löytyisi yksityistä pääomaa, joka olisi näihin tarkoituksiin ohjattavissa, jos yksityiset rahoittajat olisivat tietoisia luovan talouden mahdollisuuksista ja innostuisivat asiasta. Toimivassa kulttuuritaloudessa on pitkälti kyse kulttuuritahdosta – halusta nähdä välttämättömän yli mahdollisuuksien maailmoin. Sille retkelle käsillä oleva selvitys toimii oivana oppaana.

Lähteet

- The Economic Culture in Europe 2006. ec.europa.eu/culture/pdf/doc883_en.pdf
- van Elderen, P. Luis 1998: Äkkiä eräänä kesänä. Joensuun laulujuhlien sosiologinen muutokuva. Joensuu University Press. Joensuu.
- Florida Richard 2002: The Rise of the Creative Class. And How It's Transforming Work, Leisure and Everyday Life. Basic Books. 2002.
- Florida, Richard 2005a: The Flight of the Creative Class. The New Global Competition for Talent, 2005. HarperBusiness, HarperCollins.
- Florida, Richard 2005b: Cities and the Creative Class. Routledge. 2005.
- Florida, Richard 2008: Who's Your City? How the Creative Economy Is Making Where to Live the Most Important Decision of Your Life. Basic Books. New York.
- Maarit Grahn – Maunu Häyrynen (toim.), Kulttuurituotanto. Kehykset käytännöt prosessit. Tietolipas. Helsinki: SKS 2009.
- Myerscough, John 1988: The Economic Importance of The Arts in Britain. Policy Studies Institute. London.
- Grossberg Lawrence 1995: Mielihyvän kytkennät. Vastapaino. 1995.
- Häyrynen, Simo 2009: Kudontaa vai erittelyä? Teoksessa Grahn – Häyrynen (toim.) 2009.
- Ilmonen, kari 2009: Kulttuuri ja aluekehittäminen. Konflikteja ja kommunikaatiota. Teoksessa Grahn – Häyrynen (toim.) 2009.
- Pine, Joseph – Gilmore, James 1999: The Experience Economy: Work Is Theater & Every Business a Stage, Harvard Business School Press, Boston, 1999.
- Scott, Allen J. 2000: The Cultural Economy of Cities: Essays on the Geography of Image-Producing Industries. London: Sage. 2000.
- Turunen, Risto 2009: Kirjatuotanto ja kulttuurinen muutos. Teoksessa Grahn – Häyrynen (toim.) 2009.

Lukijalle

Kädessäsi oleva raportti on syntynyt osana Luova Pohjois-Karjala II -hankkeen toimintaa. Hanke on Pohjois-Karjala ammattikorkeakoulun hallinnoima ja Joensuun seudun ja Keski-Karjalan alueellisen koheesio- ja kilpailukykyohjelman rahoittama KOKO-hanke, joka on toiminut 1.3.2010 – 31.3.2011. Hankkeen toteuttajina ovat Itä-Suomen yliopiston Koulutus- ja kehittämisspalvelu Aducate, Stone Pole Oy / Suomen Kivikeskus ja Outokummun kaupunki / Vanha Kaivos.

Luova Pohjois-Karjala II -hankkeen toimenpiteet voidaan jakaa valtakunnallisiin, alueellisiin ja paikallisiin tavoitteisiin niiden kohdentumisesta riippuen. Valtakunnallisia toimenpiteitä ovat KOKO Luovien alojen teemaverkoston toimintaan osallistuminen sekä valtakunnallisten tapahtumien alueellinen koordinoiminen. Alueellisia toimenpiteitä ovat Itä-Suomeen kohdistuvat toiminnot ja erityisesti itäsuomalaisen tutkimus- ja aluekehittämissyhteistyön rakentaminen. Tämän lisäksi kullakin toteuttajataholla on ollut oma, itsenäisesti toteutettava paikallinen toimenpide.

Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun hallinnoiman toimenpiteen päätaavoitteena on valtakunnallisen KOKO Luovien alojen teemaverkoston tuottamien toimenpiteiden alueellinen koordinointi, osallistuminen ja tiedottaminen valtakunnallisen verkoston toiminnasta sekä kansallisista ja kansainvälisistä luovien alojen kehittämis-, koordinointi- ja koulutustilaisuuksista. Tavoitteena on pyrkiä useiden alueiden yhteisiin sisältöihin jatkotoimenpiteissä, jotka edesauttavat alueiden välistä koheesiota ja lisäävät tätä kautta aluekehittämissyöön vaikuttavuutta. Näin mahdollistetaan luovien toimialojen toimijoiden yhteistyötä sekä keskenään että muiden alojen kanssa, kun tarjotaan match-making- ja workshop -tilaisuuksia rajapintatoimialojen ja tuotantoteollisuuden sekä palvelusektorin kanssa.

Pohjois-Karjalan luovien alojen yrityksistä ei aiemmin ole tehty koontia. Tämän selvityksen tarkoituksena on avata luovien alojen nykytilaa Pohjois-Karjalassa ja antaa eväitä luovien alojen jatkotutkimukselle.

1. Lähtökohdat

1.1 Selvityksen tausta ja tavoitteet

Raportti *Luovat alat Pohjois-Karjalassa* on osa Joensuun seudun ja Keski-Karjalan alueellisen koheesio- ja kilpailukykyohjelman (KOKO) Luova Pohjois-Karjala II -hanketta. Valtioneuvosto päätti lokakuussa 2008 alueellisen koheesio- ja kilpailukykyohjelman (KOKO) käynnistämisestä vuoden 2010 alusta. Ohjelman tavoitteena on parantaa kaikkien alueiden kilpailukykyä ja tasapainottaa aluekehitystä tuemalla vuorovaikutusta ja verkottumista. Ohjelmakausi käsittää vuodet 2010–2013. KOKO:on sulautettiin aikaisemmin toteutettavista alueellisen kehittämisen erityisohjelmista: aluekeskusohjelma (AKO), maaseutupoliittisen erityisohjelman alueellinen osio (AMO) ja saaristo-ohjelman paikallinen ja alueellinen toteuttaminen. (Joensuun seudun ja Keski-Karjalan KOKO-ohjelma 2010.)

Joensuun seutu ja Keski-Karjala muodostavat oman KOKO-alueen vuosina 2010–2013. Ohjelmaa hallinnoi Joensuun Seudun Kehittämissyhtiö JOSEK Oy. Alueen KOKO perustuu seuraavan neljän painopisteen matriisimalliin: toimialojen välisiin rajapintoihin, luoviin aloihin, innovaatiotoimintaan ja nuoriin tulevaisuuden tekijöihin. Konkreettiset ohjelmarahoituksella toteutettavat toimenpiteet täsmentyvät vuosittain laadittaviin toiminta- ja taloussuunnitelmiin. Luovien alojen painopisteen tavoitteena on:

- * Pohjois-Karjalassa jo olevien ja rakentuvien luovien alojen toimintaympäristön ja matkailukeskittymien yhteistoiminnan kehittäminen
- * valtakunnallisten, alueellisten ja paikallisten festivaali-, kulttuuri- ja muiden tapahtumien uusien yhteistyömallien ja hyvien käytäntöjen kehittäminen
- * luovien alojen valtakunnallinen verkostoyhteistyö ja pilotit
- * yhteistoiminta ja verkostoituminen luovien alojen sisällä sekä luovan toimialan ja muiden toimialojen välillä (esim. arena- ja pilotoitintyöskentely) (Joensuun seudun ja Keski-Karjalan KOKO-ohjelma 2010.)

Vastuullisena toteuttajana Luova Pohjois-Karjala II -hankkeessa on Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu ja muina toteuttajatahoina Itä-Suomen yliopiston Koulutus- ja

kehittämispalvelu Aducate, Stone Pole Oy / Suomen Kivikeskus ja Outokummun kaupunki / Vanha Kaivos.

Luova Pohjois-Karjala II -hankkeen päätavoitteena on aluevaikuttavuuden lisääminen luovan alan kehittämisessä. Hankkeen tuloksena vuonna 2011 tulisi olla kartoitus maakunnan panostuksesta luovan alan talouden toimintaedellytyksiin ja alan konkreettisiin pilotoituihin kohteisiin. Niiden tuloksia voidaan soveltaa muihin kohteisiin ja uudenlaisille rajapinnoille. Kehittämistyön tavoitteena on mallintaa, käynnistää ja pilotoida toimialojen vuorovaikutteista areenatoimintaa luovan alan yritysten, alan kehittymisestä vastaavien organisaatioiden ja eri sukupolvien välillä. Lisäksi hanke pyrkii lisäämään luovien alojen toiminnan tunnettavuutta ja monialaisten verkostojen alueellista, kansallista ja kansainvälistä koordinoitua. Hankkeen päättyessä ohjelman tuloksiksi tulisi:

- * olla vakiintunut toimintamalli monialaisesta yhteistyöstä luovan talouden kehittämisessä
- * eri alojen asiantuntijoista ja liiketoimintaosaajista koostuva uusien aloitteita innovoiva foorumitoiminta
- * 3–6 Pohjois-Karjalassa toteutettavaa luovan alan kehittämispilottia ja luovan alan tilastointiin ja aluevaikuttavuuteen liittyvää tutkimusta.

Luova Pohjois-Karjala II -hankkeen Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun hallinnoiman toimenpiteen päätavoitteena on KOKO Luovien alojen teemaverkoston tuottamien toimenpiteiden alueellinen koordinoitua, osallistuminen ja tiedottaminen valtakunnallisen verkoston toiminnasta sekä kansallisista ja kansainvälisistä luovien alojen kehittämis-, koordinoitua- ja koulutustilaisuuksista. Tavoitteena on pyrkiä useiden alueiden yhteisiin sisältöihin jatkotoimenpiteissä, jotka edesauttavat alueiden välistä koheesiota, ja tätä kautta aluekehittämistyöhön saadaan vaikuttavuutta. Näin mahdollistetaan luovien toimialojen toimijoiden yhteistyötä sekä keskenään että muiden alojen kanssa, kun tarjotaan matchmaking- ja workshop -tilaisuuksia rajapintatoimialojen ja tuotantoteollisuuden sekä palvelusektorin kanssa.

Pohjois-Karjalan luovien alojen yrityksistä ei aiemmin ole tehty koontia. Tämän selvityksen tarkoituksena on avata luovien alojen nykytilaa Pohjois-Karjalassa ja antaa eväitä luovien alojen jatkotutkimukselle.

1.2 Luovat alat nousussa

Luovien alojen yritykset toimivat alueellisen kehittämisen osana. Jos kehitetään luovia aloja, parannetaan samalla Suomen kilpailukykyä. Aikaisemmin luovien alojen kehittämiseen ei ole suunnattu paljoakaan resursseja, mutta nyt tilanne on selvästi muuttunut. Nykyisin kulttuurin taloudelliset vaikutukset ovat olleet maailmanlaajuisesti kiinnostuksen kohteena. Tämä näkyy erilaisten arviointi- ja kehittämistöiden kansainvälisessä toteutuksessa. Useissa eri raporteissa on tutkittu kulttuurin taloudellisia vaikutuksia kansantalouteen. (OPM 2006, 35, 11.)

Opetus- ja kulttuuriministeriö on nostanut omien keskeisten tavoitteidensa joukkoon sekä kulttuurin perustan ja luovan työn yhteiskunnallisen vaikuttavuuden lisää-

misen että kulttuurin kansantaloudellisen merkityksen vahvistamisen vuonna 2010. Kulttuurin ja luovien alojen kasvu niiden palveluiden kysynnän kasvun seurauksena tunnustetaan. Nämä palvelut nähdään kasvavana osana Suomen kansainvälistä kauppa- ja palvelukaupaa, jossa aiemmin kulttuurivienti on selvästi jäänyt suhteessa pienemmäksi kuin kulttuurin tuonti Suomeen. Kestävän kehityksen periaatteen toteutumista kulttuurin kulutuksessa korostetaan ja arvostetaan. Kulttuurin ja luovien alojen nähdään vahvistavan yhteiskunnan sivistys- ja osaamisperustaa sekä monipuolistavan Suomen toimialarakennetta. (OKM 2010, 15, 5.)

Opetus- ja kulttuuriministeriössä uskotaan kulttuurin edelleen kasvavaan merkitykseen. Tästä syystä sekä kulttuurin perusinfrastruktuurin että kulttuurin rahoituksen on oltava kunnossa. Taiteen ja kulttuurin vaikutusten säteily muille toimialoille tunnustetaan. (OKM 2010, 15, 18.) Opetus- ja kulttuuriministeriö kiinnittää huomiota kulttuurin monimuotoistumiseen tieto- ja viestintäteknologioiden kehityksen myötä. Tämä luo uudenlaisia haasteita. Kulttuurisisältöjen ja -palvelujen markkinoille halutaan saada enemmän digitaaliseen ympäristöön soveltuvia liikemalleja. Kulttuurin taloudellinen toiminta keskittyy pitkälti pääkaupunkiseudulle Opetus- ja kulttuuriministeriön selvityksen mukaan. Väestörakenteen muutoksen myötä kohde-ryhmä muuttuu, yli 65-vuotiaiden vapaa-ajanpalveluiden kysyntä sekä lisääntyy että monipuolistuu tulevaisuudessa. Peruspalvelujen lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriössä kannatetaan uusien palvelujen ja niiden tuottamisen muotoja. (OKM 2010, 15, 7–8.)

Suomen tärkeimmiksi valttikorteiksi kilpailussa nähdään korkea osaaminen, tuotannon korkea jalostusarvo ja innovaatioiden nopea leviäminen sekä tuotantoon että palveluihin. Koulutus on tässä avainasemassa. Opetus- ja kulttuuriministeriö pyrkii luomaan korkeakouluissa uudenlaisia kampuksia, joissa yhdistyvät luovuus, tiede, taide, teknologia ja talous. Koulutuksessa erikoistuminen ja erilaistuminen nähdään tulevaisuuden tavoitteiksi, joilla uskotaan palveltavan paremmin sekä kansallisia että alueellisia tarpeita. (OKM 2010, 15, 12.) Vuoden 2010 alussa toimintansa aloittanut Aalto-yliopisto edustaa juuri tällaista uutta poikkitieteellistä ja eri näkökulmia yhdistävää korkeakoulutusta. Luovat alat ja erityisesti luova talous on ja tulee olemaan yhä vahvemmin osa koulutusta. Tämä vaikuttaa siihen, että luovien alojen osaajia koulutetaan yhä enemmän.

Aiemmin kulttuuria ja taloutta on pidetty pitkälti toisensa poissulkevinä asioina. Luovan talouden ja globalisaatiokehityksen myötä nämä sidokset ovat kuitenkin tulleet merkittäviksi. Henkisen pääoman hyödyntämisen kautta tuotetaan ja saavutetaan myös taloudellista hyvinvointia. Useat valtiot ovat lähteneet tukemaan ja kehittämään tällaisia tapoja. Nikulan raportissa esille tuodut selvitykset osoittavat, että Suomessakin asia on noussut keskusteluun ja konkreettisten toimenpiteiden kohteeksi. (Nikula ym. 2009, 9.)

Työ- ja elinkeinoministeriö sekä opetus- ja kulttuuriministeriö perustivat yhteisen valmistelun tuloksena luovan talouden kehittämistoimijan ja koordinaattorakenteen, KOKO¹ luovien alojen verkoston vahvistamaan alan hanketoimintaa. Sen tehtäviin kuuluu luovien alojen yritystoiminnan neuvonta, kehittämisspalvelut ja osaamisen ke-

¹ KOKO on rahoitusinstrumentti (koheesio- ja kilpailukykyohjelma)

hittämistä sekä tutkimuksen tukeminen. KOKO luovien alojen verkosto toimii eri alueiden välisenä foorumina. Siinä luovien alojen ja kulttuurialan toimijat, aluekehittäjät ja elinkeinoelämäedustajat verkostoituvat ja saattavat luovien alojen parissa tehtävää kehittämistyötä systemaattiseksi ja tavoitteelliseksi maakuntien alueilla. (I1.)²

Opetus- ja kulttuuriministeriön kiinnostus ja panostus luovaan talouteen näkyy loppuvuodesta 2010 tehtävissä alueellisissa kartoituksissa. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kanssa yhteistyössä toteutettavissa valtakunnallisissa arvioissa selvitetään kulttuuritoimijoiden toimintaedellytysten kehitystä eri maakuntien alueilla.

Arvioiden aineistona käytetään Tilastokeskuksen laatimaa vuoden 2009 Alueiden kulttuurit -tilastoa. Näitä aineistoja täydennetään Kulttuurin aluetilinpito -aineistolla sekä muilla maakuntien luovaa taloutta käsittelevillä hanketiedoilla. Pohjois-Karjalan ELY-keskus toteuttaa arvion yhteistyössä Pohjois-Karjalan taidetoimikunnan kanssa. Arviossa haetaan selvyyttä seuraaviin kolmeen asiakohtaan:

- 1) Mitkä ovat alueen kulttuurin toimialojen tuotos, arvonlisäys ja työllisten määrä suhteessa koko maan kehitykseen? Mitkä ovat alueen vahvuudet ja heikkoudet?
- 2) Keitä ovat keskeiset julkisen ja kolmannen sektorin kulttuuritoimijat? Miten hyvin näiden toimijoiden toiminta palvelee aluetta suhteessa väkilukuun ja valtakunnalliseen keskiarvoon?
- 3) Miten alueen kulttuurirahoitus suhteutuu kulttuuritoimijoiden määrään, työllisyyteen ja väkilukuun?

1.3 Luovien alojen tulevaisuuden näkymät

Luova talous on noussut huomion kohteeksi ja sen nähdään olevan avainasemassa maailmantalouden rakennemuutoksessa. Kulttuuripoliittisesta tarkastelusta on siirrytty huomaamaan myös alan taloudellinen merkitys. (Nikula ym. 2009, ii.) Kaiken kaikkiaan vuoden 2008 lopussa Pohjois-Karjalassa toimi 8 360 yritystä (Varis 2010, 13). Luovia aloja niistä edustaa 683 yritystä, joka on reilut kahdeksan prosenttia kaikista yrityksistä.

Tässä raportissa käsitellään luovien alojen toimijoita Pohjois-Karjalassa. Raportti perustuu Tilastokeskuksen yritystietoihin ja tilastoihin sekä alan tutkimukseen. Raportissa on käytetty myös yhdistystoimintaa maakunnassa avaavia tilastoja sekä raporttia varten tuotettua kyselyaineistoa. Pohjois-Savossa on toteutettu vastaavanlainen selvitys luovien alojen tilasta alueella. Tämä selvitys³ toimii lähtökohtana myös tälle Pohjois-Karjalassa toteutetulle raportille. Tavoitteena on saada vertailukelpoista tietoa lähialueen kanssa.

---

² I1 on raportissa käytetty merkintätapa internetsivustoilta saatuihin tietoihin. Tarkka lähteen internetosoite löytyy raportin lopussa olevasta kohdasta INTERNETLÄHTEET.

³ Eskelinen ym. 2010. *Luovien toimialojen nykytila Pohjois-Savossa*.

Kappaleessa kaksi hahmotetaan ensin erilaisia luovien alojen määrittelyjä sekä avataan tarkemmin Sarka-hankkeen⁴ määritelmä luovista aloista. Sarka-hankkeessa luotua luovien alojen toimialaluokitusta käytetään tässä raportissa luokitusperusteena. Kappaleessa kolme esitellään raportin aineistona käytetyt Tilastokeskuksen materiaalit. Tämän aineiston lisäksi raportissa on hyödynnetty JOSEK:in ylläpitämän yritysrekisterin vertailuaineistoa, Pohjois-Karjalan taidetoimikunnan valtionaputilastoja sekä raportin lopussa esiteltävien esimerkkitapausten kyselyaineistoja. Kappale neljä on varsinainen analyysikappale, jossa tarkastellaan aineistoista saatuja tuloksia. Kappaleessa viisi esitellään luovien alojen rajapinnoilla olevia esimerkkitapauksia ja viimeisessä kappaleessa on raportin yhteenveto.

---

⁴ SARKA on Pohjois-Savossa vuosina 2008-2010 toteutettu luovien alojen kehittämishanke (www.sarkaa.fi).

2. Luovien alojen määrittely

2.1 Erilaisia määrittelyjä

Tässä kappaleessa esitellään erilaisia luovien alojen määrittelyjä, sillä yhtä yhteisesti hyväksyttyä ja yleisesti käytettyä määritelmää ei ole olemassa. On kuitenkin tärkeää huomioida eri aikoina ja eri puolilla maailmaa käytettyjä määritelmiä luoville aloille.

Tekijänoikeuskysymykset ovat läsnä puhuttaessa luovista aloista. Näillä toimialoilla luodaan, tuotetaan, levitetään tai käytetään aineistoja, joihin kohdistuu henkilön omaisuuden oikeuksia. Tekijänoikeusalat voidaan jakaa neljään ryhmään (OPM 2006, 35, 12–13.):

1. *Tekijänoikeuden ydinalat (core):*
  - * lehdistö ja kirjallisuus, musiikki, teatterituotannot ja ooppera, elokuva ja video, valokuvaus, ohjelmistoteollisuus ja tietokannat, visuaaliset taiteet ja graafinen suunnittelu, mainospalvelut sekä tekijänoikeuksia keräävät yhdistykset.
2. *Tekijänoikeuksista riippuvaliset alat (interdependent):*
  - * toimialat, jotka valmistavat ja myyvät laitteita, mitkä liittyvät tekijänoikeuksien suojattujen teosten välittämiseen, tuottamiseen tai käyttöön (esim. televisiot, radiot ja tietokoneet).
3. *Osittaiset tekijänoikeusalat (partial):*
  - * toimialat, joissa osa toiminnoista liittyy tekijänoikeuksien suojattuihin teoksiin tai esimerkiksi niiden luomiseen, tuotantoon, esittämiseen tai jakeluun (mm. museot, arkkitehtuuri, lelut, tekstiiliteollisuus).
4. *Tekijänoikeuksia tukevat alat (non-dedicated support):*
  - * vähittäis- ja tukkukaupan alat, liikenne sekä puhelintekniikka ja internet.

Kanadassa valmistuneessa selvityksessä *Economic Contribution of Culture in Canada* (2004) käsitellään kulttuurin ja talouden suhdetta. Maan tilastoviranomainen toteutti selvityksen. Siinä pyrittiin arvioimaan kulttuurin osuutta Kanadan bruttokansantuotteesta. Selvityksessä keskityttiin kuitenkin vain suoriin vaikutuksiin talouteen. Epäsuorat vaikutukset (esim. kulttuurin vaikutukset työllisyyteen ja matkailuun) jäivät selvityksen ulkopuolelle. Kulttuurisektorin toimintoja (*Creative Chain*) ovat luominen, tuotanto, valmistus, jakelu sekä näihin liittyvät tukitoiminnot. Kanadan selvityksessä pohjattiin seuraavanlaiseen kulttuurin alasektoreiden määrittelyyn ja jaotteluun (OPM 2006, 35, 16.):

- 1) painettu media (*Written Media*)
- 2) televisio ja radio
- 3) elokuva
- 4) mainonta
- 5) esittävät taiteet
- 6) kuvataiteet
- 7) kirjastot
- 8) muotoilu
- 9) levytysteollisuus ja musiikkikustantaminen
- 10) kulttuuriperintö
- 11) arkkitehtuuri
- 12) valokuva
- 13) festivaalit.

Myös kulttuuriteollisuus on yksi luovien alojen osa-alue. Vuonna 2000 Tanskassa julkaistussa strategia- ja visiodokumentissa *Denmark's Creative Potential – Culture and Business Policy Report (Danmarks Kreative Potentiale)* kulttuuriteollisuus luokitellaan seuraavasti (OPM 2006, 35, 17):

- 1) musiikki
- 2) teatteri
- 3) kirjankustannustoiminta
- 4) visuaaliset taiteet
- 5) elokuva ja video
- 6) painettu media
- 7) radio ja televisio
- 8) arkkitehtuuri ja muotoilu
- 9) leluteollisuus ja huvipuistosektorit sekä näihin liittyvät alat.

Eryistä huomiota strategiassa kiinnitetään kasvualoihin, joina raportissa pidetään elokuvaa, musiikkia, uusmedian sisällöntuotantoa sekä kulttuuriteollisuusalojen yrittäjyyttä (OPM 2006, 35, 17).

Tanskassa vuonna 2003 ilmestyneessä hallituksen asiakirjassa *Denmark in the Culture and Experience Economy – 5 new steps* käsitellään luovia aloja. Asiakirjassa esitetään aloitteita, jotka sijoittuvat viidelle kulttuurin ja elinkeinoelämän rajapinnan kohdealueelle, joiden nähdään olevan jatkuvassa muutoksessa (OPM 2006, 35, 17.):

- 1) urheilujohtaminen
- 2) kulttuurilaitosten ja yritysten yhteistyö
- 3) muotoilu
- 4) arkkitehtuuri
- 5) kulttuuri- ja urheilutapahtumat.

Luovien toimialojen -käsitettä alettiin käyttää Iso-Britanniassa, kun 1990-luvun lopulla Tony Blair ja maan hallitus nosti luovat toimialat kulttuurin talouden käsitteeksi. Blair nimitti vuonna 1997 työryhmän *Creative Industries Task Force* (CITF), joka koostui eri hallinnon alojen ja yksityisen sektorin jäsenistä. Työryhmän tehtävänä oli toimia luovien alojen kehittämistyössä neuvonantajana. Iso-Britannian kulttuurihallinnon uudelleenorganisointumisen ja osaston uusi nimi *Department for Culture, Media and Sport* kuvaavat myös muutosta. Työryhmä julkaisi ensimmäisen selvityksensä *Creative Industries Mapping Document* vuonna 1998. Vuonna 2001 ilmestyi raportin päivitetty versio, jossa luovat toimialat *määritellään* seuraavasti (OPM 2006, 35, 18.):

”those industries which have their origin in individual creativity, skill and talent and which have a potential for wealth and job creation through the generation and exploitation of intellectual property”.

Määritelmän mukaan toimialajakoon kuuluvat seuraavat alat:

- 1) mainonta
- 2) arkkitehtuuri
- 3) taide- ja antiikkimarkkinat
- 4) kasityö
- 5) muotoilu
- 6) muoti
- 7) elokuva ja video
- 8) interaktiivinen vapaa-ajanohjelmistoteollisuus
- 9) musiikki
- 10) esittävät taiteet
- 11) kustannustoiminta
- 12) ohjelmistoteollisuus ja tietokonepalvelut
- 13) televisio ja radio.

Listattujen alojen lisäksi kulttuuriperinnön, matkailun ja museosektorin toiminta ja toimijat ovat läheisessä yhteydessä luoviin toimialoihin työryhmän näkemyksen mukaan erityisesti palvelutuotannon osalta (OPM 2006, 35, 18).

Edellä esitelty Iso-Britannian määritelmä on johdettu suoraan tekijänoikeusalojen listauksesta. Luovien toimialojen -käsitteen ongelmallisuus on siinä, että se keskittyy liiaksi ICT-alojen (information and communication technology) kasvun ja kulttuurin talouden yhdistämiseen. Luovuus voidaan helposti määritellä suppeasti koskemaan tekijänoikeusaloja, jolloin osa kulttuurisesta toiminnasta jää määritelmien ulkopuolelle. (OPM 2006, 35, 18.)

Uudessa-Seelannissa toteutettu kartoitus *Creative Industries in New Zealand. Economic Contribution* (2002) noudattaa pitkälti Iso-Britannian viitekehystä. Kartoituksessa toimialoiksi määritellään (OPM 2006:35, 20.):

- 1) mainonta
- 2) ohjelmistoteollisuus ja tietokonepalvelut
- 3) kustannustoiminta
- 4) televisio ja radio
- 5) elokuva ja video
- 6) arkkitehtuuri
- 7) muotoilu
- 8) muotiteollisuus
- 9) musiikki ja esittävät taiteet
- 10) visuaaliset taiteet (sis. käsityön sekä taide- ja antiikkimarkkinat).

2.2 Pohjois-Savon Sarka -hankkeen luokitus luoville aloille

Tässä kappaleessa avataan tarkemmin tässä raportissa käytettyä Pohjois-Savossa toteutetun Sarka-hankkeen toimialaluokitusta, jonka pohjana nämä esitellyt määritelmät ovat toimineet. Sarka-hankkeen luokitus eroaa muista. Sen tarkkuus perustuu pääluokkien alle lisättyihin eritteleviin alaluokkiin. Sarka-hankkeen luokitteluun on otettu mukaan sellaisia toimialaluokkia, jotka aiemmissa luokitteluissa ovat jääneet ulkopuolelle. Näitä ovat ei-julkinen taidealan koulutus ammattilais- ja harrastelijata-solla, käsityöhön liittyvät toimialat, taidealan konsultointi, kulttuurimatkailu, tietokone- ja elektroniikkapelit sekä tietokoneohjelmistot ja www-sovellukset. Kulttuurin jakeluporrasta, lukuun ottamatta taide-, antiikki- ja antikvariaattitoimintaa tai puhdasta alihankintaa, ei ole mukana luokittelussa. (Eskelinen ym. 2010, 16.)

Sarka-hankkeen luokituksessa on 12 pääluokkaa, joilla kullakin on kahdesta kahdeksaan alaluokkaa (ks. liite 1). Yhteensä luokituksessa on 46 alaluokkaa, joihin luovien alojen yritykset sijoittuvat. (Eskelinen ym. 2010, 18–21.)

2.3 Raportissa käytetty luovien alojen luokitus

Raportissa käytetty luokitusjärjestelmä seuraa Sarka-hankkeen luokitusta. Tähän luokitukseen on tehty tässä raportissa yksi muutos, joka koskee pääluokkaa neljä. Tähän pääluokkaan on lisätty yksi alaluokka, joka on 4.3 Kääntäjät ja käännös- ja tulkkauspalvelut. Lisäyksen vuoksi pääluokan nimi on muutettu kirjalliseksi kulttuuriksi.

Tässä raportissa on käytetty seuraavanlaista luokitusta, jossa on yhteensä 12 pääluokkaa ja 47 alaluokkaa, joiden alle luovien alojen yritykset jakaantuvat.

1. ARKKITEHTI-, PIHA-, JA SISUSTUSSUUNNITTELUPALVELUT
Rakennusarkkitehtuuri, 1.2 Sisustus- ja tilasuunnittelupalvelua tarjoavat yritykset ja 1.3 Pihasuunnittelupalvelua tarjoavat yritykset)

2. *ELOKUVA-, TELEVISIO-, RADIO-, JA LAVASTUSTAIDE*
(2.1 Elokuva-, video-, televisio- ja radiotuotanto, 2.2 Elokuva- ja televisiokäsikirjoitus, 2.3 Elokuva- ja televisiolavastus, 2.4 Näyttämölavastus ja 2.5 Pukusuunnittelu)
3. *ESITTÄVÄN TAITEEN AMMATTILAISET, YRITYKSET JA TAPAHTUMAT*
(3.1 Musiikki ja äänitaide, 3.2 Tanssi, 3.3 Teatteri, 3.4 Sirkustaide, 3.5 Tapahtumat ja festivaalit, projektitoiminta ja 3.6 Äänitetuotanto, äänitys-, äänenkäsittely- ja tallennepalvelut)
4. *KIRJALLINEN KULTTUURI*
(4.1 Kirjailijat, 4.2 Kustantajat ja painotalot ja 4.3 Kääntäjät ja tulkkaus- ja kääntöpalvelut)
5. *KÄSI- JA TAIDETEOLLINEN TUOTANTO*
(5.1 Keramiikka-, kivi-, ja lasitaide, 5.2 Korusuunnittelu ja -valmistus, jalometallituotteet, 5.3 Tekstiilitaide, vaatesuunnittelu ja -valmistus, pukutaide, 5.4 Puun ja metallin työstö ja muotoilu, 5.5 Kalustesuunnittelu ja -valmistus, 5.6 Muu (käsi)teollinen muotoilu, muotoilupalvelut, 5.7 Soitinrakennus ja 5.8 Verhoilu, entisöinti ja kunnostus)
6. *KÄSI- JA TAIDETEOLLISEN TUOTANNON SEKÄ VISUAALISEN KULTTUURIN NÄYTTÄJÄT JA VÄLITTÄJÄT*
(6.1 Taidegalleriat, taidelainaamot ja taidevälitys, 6.2 Kehystys ja 6.3 Taide- ja antiikkikaupat, taide- ja antiikkihuutokaupat, antikvariaattikaupat)
7. *LUOVIEN ALOJEN KOULUTUS- JA KONSULTTIPALVELUT*
(7.1 Aikuisenkoulutus ja 7.2 Konsulttipalvelut)
8. *MAINONTA- JA MARKKINOINTIViestintä, viestintäpalvelut*
(8.1 Mainos-, kopio-, tulostus- ja painopalvelut, 8.2 Mainostoimistojen palvelut [sis. sähköisen markkinoinnin ja kustannuksen] ja 8.3 Viestintä palvelut)
9. *MUU TAPAHTUMA- JA KULTTUURITUOTANTO, KULTTUURI- JA ELÄMYSMATKAILU SEKÄ ELÄMYSPALVELUT*
(9.1 Muu kulttuuritapahtumatuotanto, kulttuuriin liittyvät elämyspalvelut, 9.2 Kulttuuri- ja elämysmatkailu ja 9.3 Muut)
10. *SOVELTAVA TAIDE*
(10.1 Taide-, tanssi- ja musiikkikoulut, 10.2 Musiikkileikkikoulut ja 10.3 Taideterapeutit)
11. *UUSMEDIAN OHJELMISTO- JA SISÄLLÖNTUOTANTO*
(11.1 Ohjelmistot, animaatiot ja 3D-mallinnus, 11.2 Peli- ja multimedia-tuotanto ja 11.3 Internet-sisällöntuotanto ja -sovellukset)
12. *VISUAALINEN KULTTUURI*
(12.1 Graafinen suunnittelu, 12.2 Kuvataide ja veistäminen, 12.3 Valokuvataide ja valokuvaus, 12.4 Ympäristötaide ja 12.5 Muu visuaalinen suunnittelu ja toteutus).

3. Raportin aineisto

3.1 TOL 2008 -aineistona

Raportin aineisto on tilattu Tilastokeskukselta kappaleessa 2.3 esitellyn määritelmän mukaisesti. Tilastokeskuksen internetsivuilla olevaa hakutoimintoa käyttäen on selvitetty ne toimialaluokat, joiden alla kyseiset luovien alojen yritykset ovat. Suurin osa luovien alojen yrityksistä sijoittuu seuraavien pääluokkien alle: J Informaatio ja viestintä sekä R Taiteet, viihde ja virkistys. Luovien alojen yritykset sijoittuvat yhteensä kahdeksan eri pääluokan alle Tilastokeskuksen toimialaluokituksessa (ks. liite 2).

Tilastokeskuksen uusi toimialaluokitus TOL 2008 seuraa YK:n kansainvälisen toimialaluokituksen muutosta. Toimialaluokituksessa on 22 pääluokkaa. Tilastokeskukselta saatavissa yritystiedoissa selviää seuraavat tiedot: Nimi- ja osoitetiedot, y-tunnus, toimialaluokitus, henkilöstön suuruusluokka sekä henkilöstömäärä ja toimipaikkojen lukumäärä.

3.2 TOL 2008 -aineiston sijoittuminen Sarka-hankkeen luokituksiin

Liitteessä kolme avataan tarkemmin TOL 2008 -aineiston sijoittumista Sarka-hankkeen luokituksiin, kun luovien alojen luokitusta ja Tilastokeskuksen toimialaluokitusta tarkastellaan rinnakkain. Taulukon vasemmassa sarakkeessa ovat raportissa käytetyt luovien alojen pääluokat, seuraavana niiden alaluokat ja näiden selitykset. Viimeisessä sarakkeessa on Tilastokeskuksen vastaava toimialaluokitus sekä sen selitys. Vahvennetulla kirjaimella näkyvät selityksen tärkeimmät kohdat.

Osalle luovien alojen alaluokista löytyi suora vastine Tilastokeskuksen toimialaluokitukselta. Esimerkiksi 1.1 Rakennusarkkitehti on yhtä kuin 71110 Arkkitehtipalvelut. Joissakin tapauksissa Tilastokeskuksen yksi toimialaluokitus jakaantuu

luovien alojen määritelmässä useampaan eri alaluokkaan. Esimerkiksi toimialaluokitus 90100 Esittävät taiteet pitää sisällään neljän alaluokan toimijat 3.1 Musiikki, 3.2 Tanssi, 3.3 Teatteri ja 3.4 Sirkustaide. Näissä tapauksissa selvitettiin pääasiassa internetistä löytyvien tietojen perusteella jokaisen yrityksen päätoimiala, jotta se pystyttiin sijoittamaan oikean alaluokan alle. Joihinkin luovien alojen alaluokkiin kuului puolestaan useita Tilastokeskuksen toimialaluokituksia. Esimerkiksi alaluokkaan 4.2 Kustantajat ja painotalot sisältyvät toimialaluokitukset 58110 Kirjojen kustantaminen, 58130 Sanomalehtien kustantaminen, 58141 Paikallislehtien ja harvemmin ilmestyvien sanomalehtien kustantaminen, 58142 Aikakauslehtien painaminen sekä 18110 Sanomalehtien painaminen. Joissakin tapauksissa Tilastokeskuksen toimialaluokitus oli luovien alojen alaluokkaa laajempi. Näissä tapauksissa selvitettiin lisätietoja jokaisesta toimialaluokkaan kuuluvasta yrityksestä, jotta voitiin todeta yrityksen kuuluminen luoviin aloihin. Esimerkiksi alaluokan 6.2 Kehystys-yritykset ovat Tilastokeskuksen toimialaluokituksista 47599 Muualla luokittelemattomien kotitaloustarvikkeiden vähittäiskauppa. Kyseisen toimialaluokituksen alla on kuitenkin yrityksiä, jotka eivät tee kehystystä tai kuulu luoviin aloihin.

3.3 Muu aineisto

Tilastokeskuksen aineiston lisäksi selvitystä varten käytettiin Pohjois-Karjalan taidetoimikunnan aineistoa. Tämän lisäksi toteutettiin pienimuotoinen kyselyaineisto kappaleen 5 esimerkkitapauksia varten. Näiden aineistojen tarkoituksena on tukea muuta aineistoa.

3.3.1 Pohjois-Karjalan taidetoimikunnan yhdistysaineisto

Pohjois-Karjalan taidetoimikunnalta saatiin tietoja valtionavustusta hakeneista tahtoista vuosilta 2001–2010. Tämä aineisto osoittaa, että useilla luoviin aloihin kuuluvilla osa-alueilla yritystoiminta on vähäistä tai alan koko volyyymi ja toimijat eivät ole mukana Tilastokeskuksen yritysaineistossa. Vaikuttavia, aktiivisia ja merkittäviä toimijoita on yritystoiminnan ulkopuolella ja niiden olemassaolo halutaan saada esiin tässä raportissa. Tämä aineisto osoittaa, että joillakin aloilla yritystoiminta on todella vähäistä suhteessa yhdistysten ja muiden työryhmien tuottamaan toimintaan. Aineisto ei kata kaikkia yhdistystoimijoita, mutta on suhteellisen kattava otos maakunnan toimijoista. Aineistossa näkyvät vain valtionapua hakeneet toimijat. Näin ollen yksittäiset taiteilijat, joita taidetoimikunta tukee työskentely- ja kohdeavustuksin, ovat tarkastelun ulkopuolella.

Maaseudulla toimivat luovien alojen yritykset ovat yleensä suhteellisen pieniä. Näillä alueilla toimii kuitenkin useita luovan alan yhdistyksiä, joiden rooli ja merkitys on kasvamassa. Tästä syystä liiketoimintaa kehitettäessä ja tuettaessa on otettava huomioon myös yhdistykset. (Kaunisharju 2009, 5.) Tässä raportissa sivutaan yhdistyspuolen toimijoita.

Pohjois-Karjalan taidetoimikunnan apurahaa hakeneiden perusteella muodostettiin tämän raportin tukiaineisto. Taidetoimikunnan materiaalissa näkyvät sekä haki-

jan tiedot että se, myönsikö taidetoimikunta tukea ja kuinka paljon. Hakijat on ryhmitelty niiden edustamien taiteenalojen mukaan. Tällä tavalla on koottu lista kunkin taiteen alan apurahahakijoista vuosikymmenen ajalta. Jos sama hakija oli hakenut valtionapua useana vuonna, tämä on merkitty aineistoon. Tällä tavalla selvisi tieto siitä, mitkä toimijat tuottavat toimintaa ja hakevat tukea säännöllisesti. Produktiivisuus ilmeni nimissä ja hakemusvuosien kautta. Lisäksi on kerätty hakijoiden kotipaikkakunta. Tarkastelussa on huomioitu Pohjois-Karjalan nykyiset 14 kuntaa. Kaikki ne, joiden kotipaikka oli Pohjois-Karjalan ulkopuolella, on ryhmitelty kohtaan muut. Samankaltainen maantieteellinen vertailu on tehty hakemusten määrästä, joka oli pääasiassa eri kuin hakijoiden määrä. Tämä kertoo tarkemmin toiminnan sijoittumisesta alueelle.

3.3.2 Rajapintoja varten tuotetut aineistot

Rajapintoja käsittelevässä luvussa viisi on kahdeksan rajapintaa, jotka on määritelty yhdessä Itä-Suomen yliopiston kirjallisuuden professori Risto Turusen kanssa. Selvityksen esimerkit eivät ole ainoita mahdollisia tapauksia näiltä rajapinnoilta. Tämän selvityksen tarkoituksena on avata keskustelua luovien alojen rajapinnoista ja toimia avauksena laajemmalle tutkimukselle.

Päälukua viisi varten on suoritettu pienimuotoinen kysely. Kyselylomake lähetettiin Elokuva- ja elämysmatkailun kehittäminen Pohjois-Karjalassa -projektin projektipäällikkö Jukka Karttuselle, Abloy Oy:n tiedotuspäällikkö Eeva Hirvola-Kostamolle, Karpalo-projektin projektipäällikkö Seija Lopille sekä Joensuun Töminä Oy:n toimitusjohtaja Janne Puhakalle ja Nurmeksen Vanhaa Kauppala koskien tutkija Hannu Ryhäselle.

Luovien alojen ja kaupan alan suhdetta on pohdittu Tilastokeskuksen yritysaineiston perusteella. Liitteessä kuusi on avattu tarkemmin eri toimialaluokkien aineiston rakentumista sekä sitä, mitkä kaupan alan toimialaluokat kuhunkin luovien alojen pääluokkaan liittyvät.

Pohjois-Karjalan taidetoimikunnan tiedoista selvisi vuonna 2010 jaetut valtionavustukset kulttuurihyvinvointipalvelujen kehittämiseen tai tuotteistamiseen liittyvistä hankkeista. Tämän lisäksi internetistä on haettu perus- ja lisätietoja projekteista ja niiden toiminnasta.

3.4 TOL 2002 ja vuosivertailuaineistot

Luovien alojen kehitystä 2000-luvulla on haluttu kartoittaa Sarka-hankkeen selvityksen tapaan. Koska Tilastokeskuksen nykyinen toimialaluokitus on otettu käyttöön vuonna 2009, tiedot luovien alojen kehityksestä on otettu vanhan TOL 2002 -luokituksen mukaisesti seuraten Sarka-hankkeen esimerkkiä.

Sarka-hankkeessa luovien alojen kehitystä vertailtiin viiden luovien alojen ryhmän perusteella (Eskelinen ym. 2010, 22):

- 1) joukkoviestintä
- 2) muotoilu ja mainonta
- 3) taide- ja kulttuuriperintö
- 4) viihde
- 5) käsityö.

Tässä raportissa on seurattu Sarka-hankkeen luokkia. Liitteessä neljä on tarkemmin eritelty, mitkä toimialaluokitukset muodostavat kunkin ryhmän. Tilastokeskuksen aineistosta on poimittu tätä raporttia varten näiden ryhmien toimipaikka-, henkilöstömäärä- sekä liikevaihtotiedot vuosilta 2002, 2005 ja 2008. Vuoden 2008 tiedot olivat Tilastokeskukselta uusimmat. Otannat ovat tasaisesti kolmen vuoden välein.

4. Luovien toimialojen kehitys Pohjois-Karjalassa

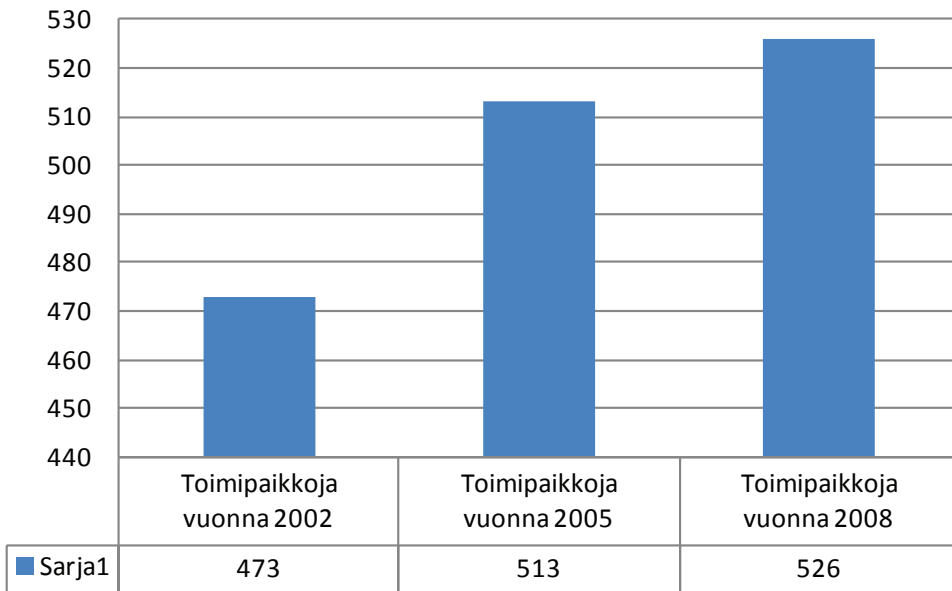

4.1 Yritysten yleinen kehitys Pohjois-Karjalassa vuosina 2002, 2005 ja 2008

Tässä kappaleessa tarkastellaan Pohjois-Karjalassa toimivien luovien alojen yritysten kehitystä vuosina 2002, 2005 ja 2008. Ensin on laskettu yhteen kaikkien viiden ryhmän toimipaikkojen määrä ja tämän jälkeen on tarkasteltu toimipaikkojen kehitystä alakohtaisesti kaikkien ryhmien osalta. Samankaltainen tarkastelu on tehty Tilastokeskuksen vuosivertailuaineistojen perusteella luovien alojen henkilöstömäärän sekä liikevaihdon kehityksestä näiden kolmen tarkasteluvuoden osalta.

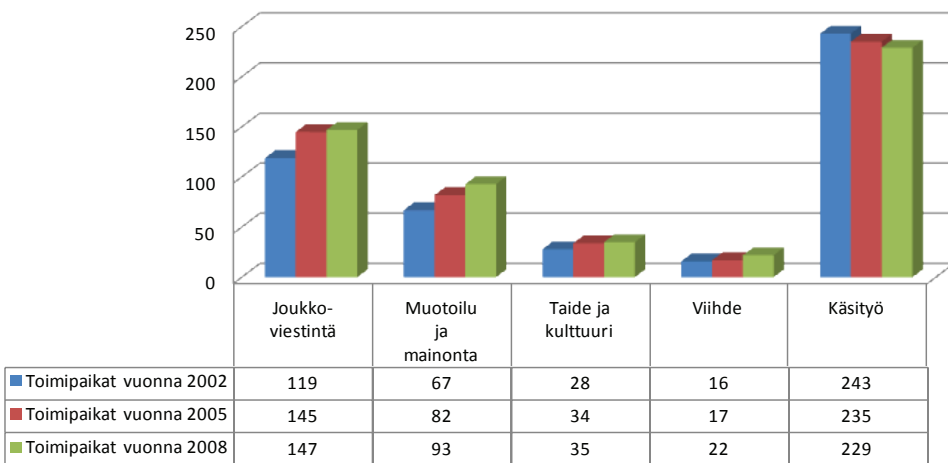
4.1.1 Toimipaikkojen kehitys

Tarkasteltaessa luovien alojen toimipaikkojen yhteenlaskettua määrää on alan kasvu selvästi havaittavissa (ks. kuvio 1). Luovien alojen eli tässä tapauksessa viiden ryhmän (joukkoviestintä, muotoilu ja mainonta, taide- ja kulttuuriperintö, viihde sekä käsityö) yhteenlaskettu toimipaikkojen määrän kasvu on 11,2 % vuodesta 2002 vuoteen 2008 Pohjois-Karjalan alueella.

KUVIO 1. Luovien alojen toimipaikkojen määrän kehitys

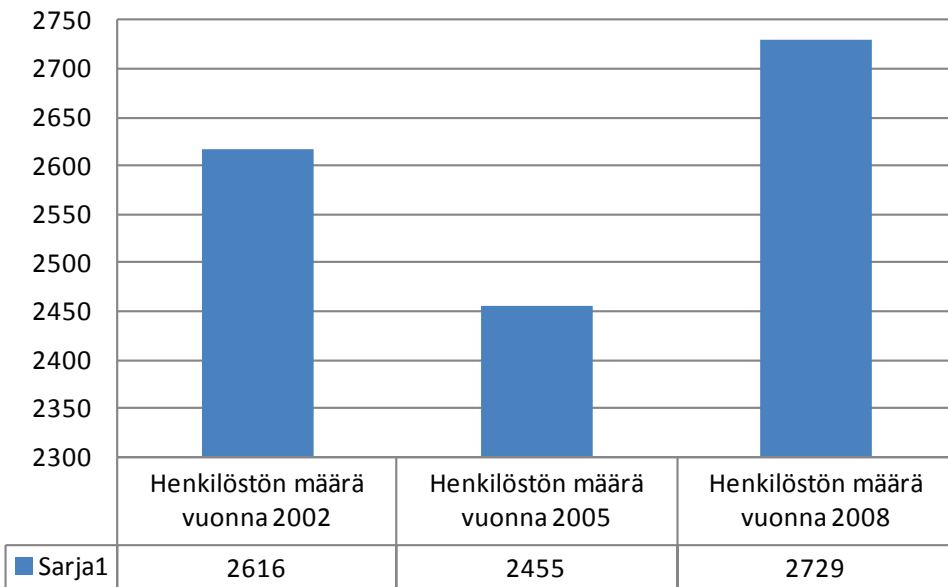
Kuviossa 2 on eritelty näiden kokonaislukujen tulosta. Toimipaikkojen määrässä on tapahtunut positiivista kehitystä vuosina 2002–2008 neljällä eri alalla. Käsityöalan toimipaikkojen määrä on ainoa, joka on laskenut, mutta silti vuonna 2008 se on suurin. Joukkoviestinnän kasvu on ollut 23,5 %, muotoilu ja mainonnan 38,8 %, taiteen ja kulttuurin 25 % ja viihteen puolestaan 37,5 %. Käsityöalan toimipaikkojen määrä laski 5,8 %.

KUVIO 2. Toimipaikkojen määrän kehitys eriteltyinä

4.1.2 Henkilöstömäärän kehitys

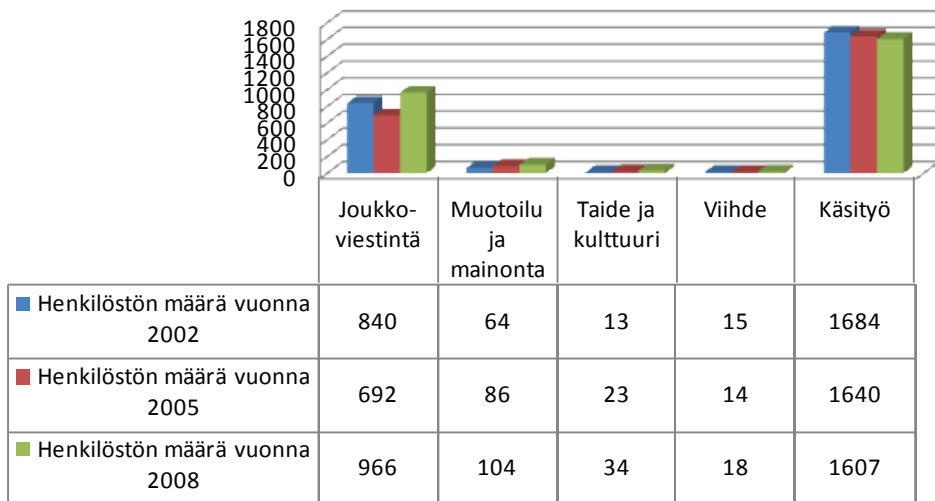
Luovien alojen henkilöstömäärä on vaihdellut 2000-luvulla Pohjois-Karjalassa (ks. kuvio 3). Kasvu ei ole ollut jatkuvaa, vaikka henkilöstömäärä on kasvanut 4,3 % vuosina 2002–2008. Kasvu on ollut huomattavaa vuoden 2005 jälkeen. Vuosien 2005–2008 aikana kasvua henkilöstömäärässä on tapahtunut 11,1 %.

KUVIO 3. Luovien alojen henkilöstömäärän kehitys

Kun tarkastellaan henkilöstömäärän kehitystä tarkemmin (ks. kuvio 4), voidaan huomata, että jonkinlaista kasvua henkilöstömäärässä on tapahtunut kaikilla muilla aloilla paitsi käsityön piirissä. Käsityöalalla toimivien henkilöiden määrän lasku voi johtua aiemmin todennetusta toimipaikkojen määrän vähenemisestä (ks. kuvio 2). Käsityön osuus on kuitenkin henkilöstömäärässä mitattuna suurin. Toiseksi suurimman eli joukkoviestinnän henkilöstökehitys on ollut tarkasteluvälillä vaihtelevaa. Vuodesta 2002 vuoteen 2005 henkilöstömäärä laski 148 hengellä eli 17,6 %. Vuodesta 2005 kasvua vuoteen 2008 mennessä oli 274 henkeä eli 28,4 %.

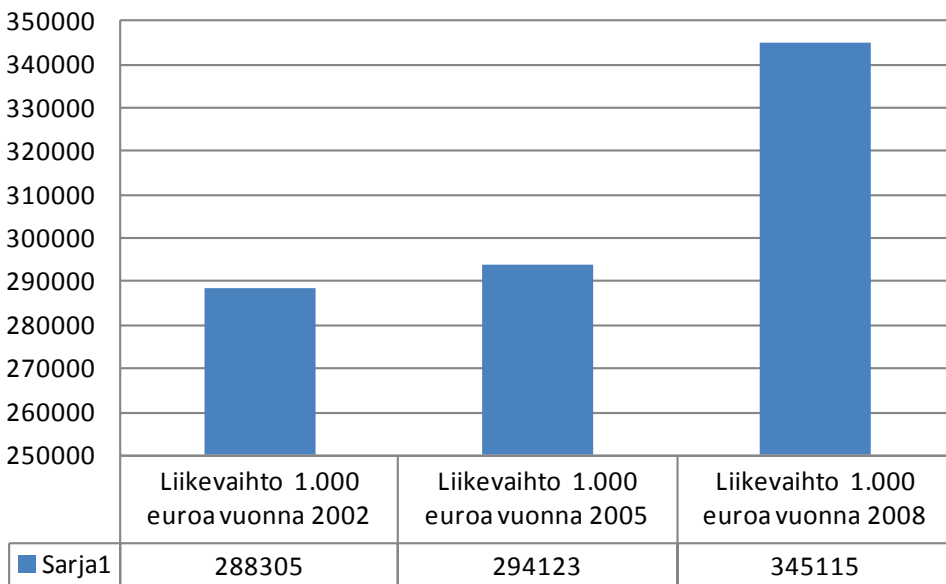
Kolme muuta alaa jää pienempiin lukemiin henkilöstömäärässä, mutta kaikkien niiden henkilöstömäärän kehitys on ollut positiivista. Muotoilun ja mainonnan henkilöstömäärä on tarkasteluvälillä 2002–2008 kasvanut 40 hengellä eli jopa 38,5 %. Taide- ja kulttuurialalla henkilöstömäärä on kasvanut 21 hengellä, mikä tarkoittaa 61,8 % kasvua. Viihdealan kehitys on ollut muihin aloihin verrattuna maltillisempaa. Vuosina 2002–2008 kasvua on ollut vain 3 henkilöä eli 16,6 %.

KUVIO 4. Henkilöstömäärän kehitys eriteltyinä

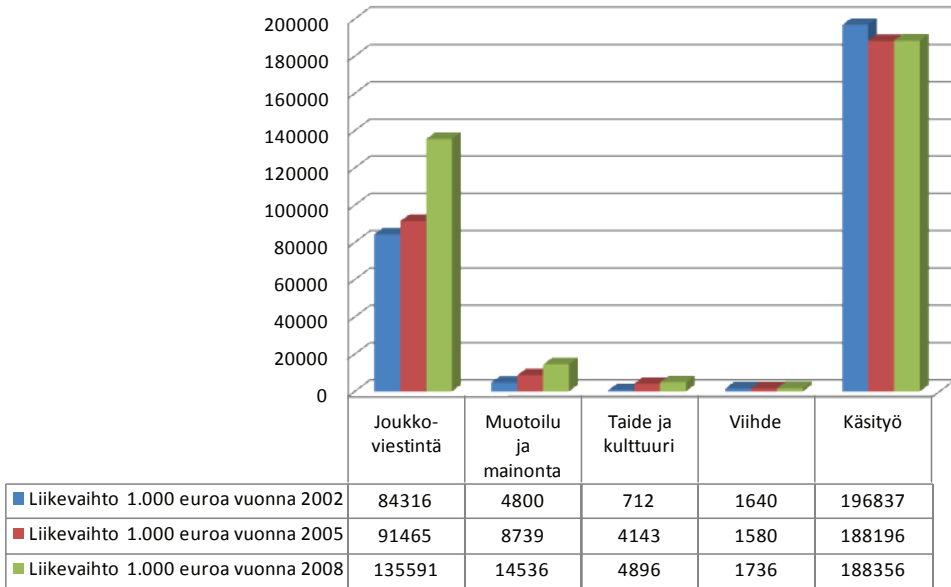
4.1.3 Liikevaihdon kehitys

Luovien alojen kehitys ja kasvu näkyy selvästi alan liikevaihdon kasvuna (ks. kuvio 5). Vuoden 2002 liikevaihdon määrästä kasvua vuoteen 2005 on ollut noin 2 % ja vuodesta 2005 vuoteen 2008 17,3 %. Kokonaiskasvu vuodesta 2002 vuoteen 2008 on 19,7 %.

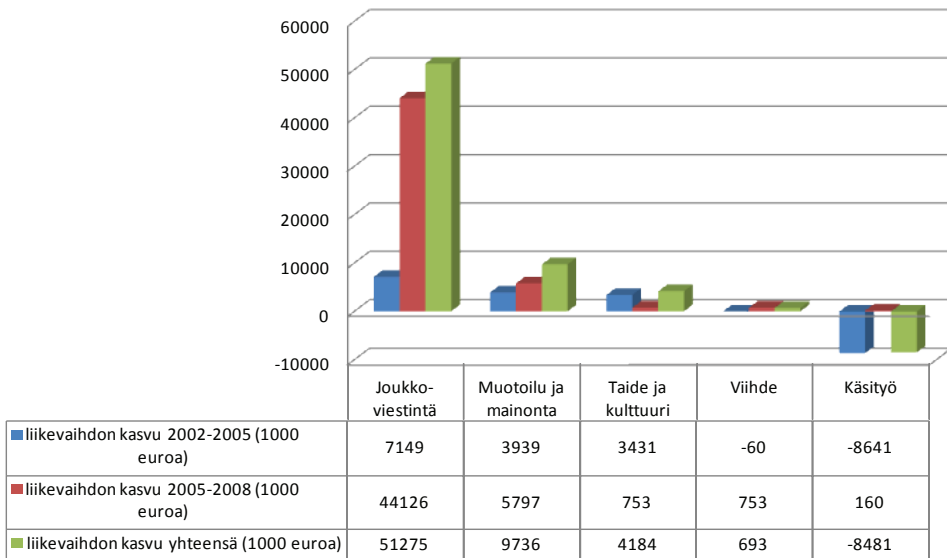

KUVIO 5. Luovien alojen liikevaihdon kehitys

Kun tarkastellaan liikevaihdon kehitystä ja jakautumista aloittain (ks. kuvio 6) käsityö sekä joukkoviestintä näyttäytyvät kaikista merkittävimpinä aloina. Käsityö on aloista ainoa, jolla liikevaihto on vuonna 2008 ollut pienempi kuin vuonna 2002. Tosin käsityöala on kääntynyt hienoiseen nousuun vuodesta 2005.

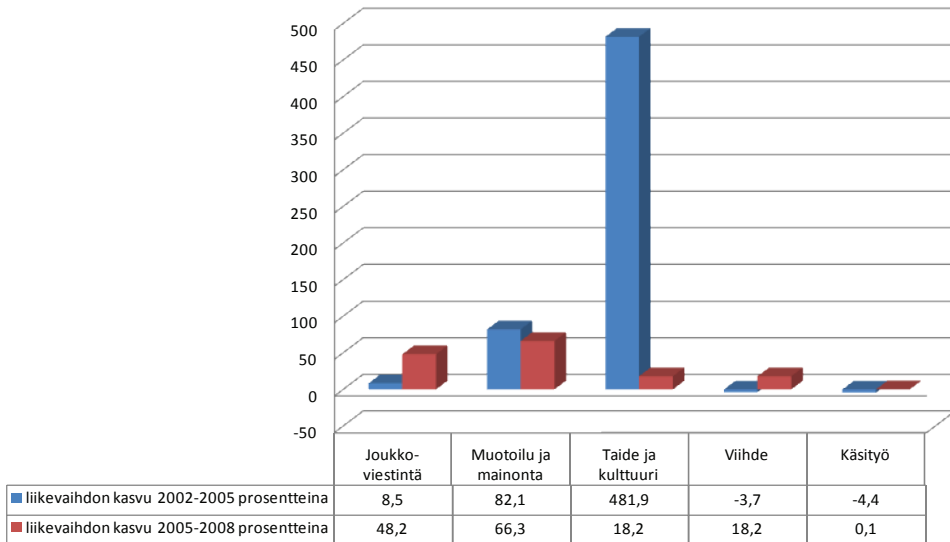
KUVIO 6. Liikevaihdon kehitys eriteltyinä

KUVIO 7. Liikevaihdon kasvun erittely euroina

Jos tarkastellaan kunkin alan liikevaihdon kehitystä euromäärällisesti (ks. kuvio 7), nousee joukkoviestintä ja sen liikevaihdon kehitys selvemmin esiin. Erityisesti vuoden 2005 jälkeen kasvu on ollut huomattavaa. Muotoilu ja mainonta näkyy kehittyvänä alana. Käsityöalan liikevaihdon kehitys on ollut negatiivista.

Jos liikevaihdon kehitystä tarkastellaan prosentuaalisesti (ks. kuvio 8), nousee esiin omaan liikevaihtoonsa nähden voimakkaimmin kehittynyt taide- ja kulttuuriala. Sen 500 %:n kasvu on aivan omaa luokkaansa. Muotoilu- ja mainonta-ala on myös kasvattanut liikevaihtoaan yhteensä 148 %.

KUVIO 8. *Liikevaihdon kasvu prosentteina*

5. Luovien alojen yritysten ja yhdistysten tilanne Pohjois-Karjalassa

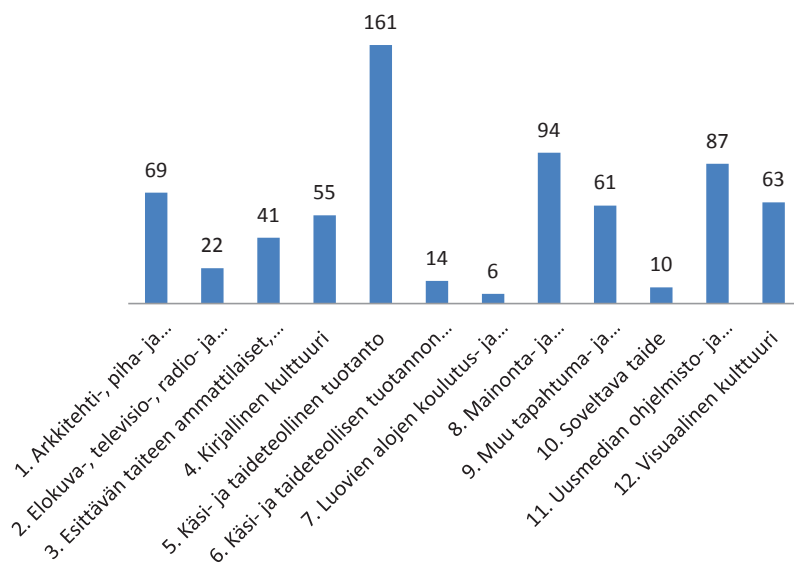
Tässä luvussa tarkastelun pohjana toimii Tilastokeskuksen yritystietojen perusteella muodostettu yritysluettelo. Ensin käsitellään tätä luetteloa kokonaisuutena. Luvussa vertaillaan eri pääluokkien yritysten määriä numeraalisesti sekä tarkastellaan niiden prosentuaalista osuutta luovien alojen yrityksistä Pohjois-Karjalassa. Lisäksi vertaillaan näiden yritysten sijoittumista kuntiin sekä tarkastellaan kuntien profiloitumista luovien alojen osalta sen perusteella, mitä luovien alojen yrityksiä kunkin Pohjois-Karjalan alueen kunnissa toimii.

Alaluvuissa puolestaan keskitytään tarkastelemaan erikseen jokaista pääluokkaa. Pääluokkia koskevissa alaluvuissa selvitetään niihin kuuluvien alaluokkien yritysten määrät sekä kaikkien pääluokan yritysten jakautuminen maakunnan eri kuntiin. Näissä alaluvuissa hyödynnetään Pohjois-Karjalan taidetoimikunnan aineistoa valtionapua hakeneista yhteisöistä, lisäksi esitellään muita pääluokan yritys- ja yhdistystoimintaan ja alueelliseen vaikuttavuuteen liittyviä tekijöitä kuten koulutusta.

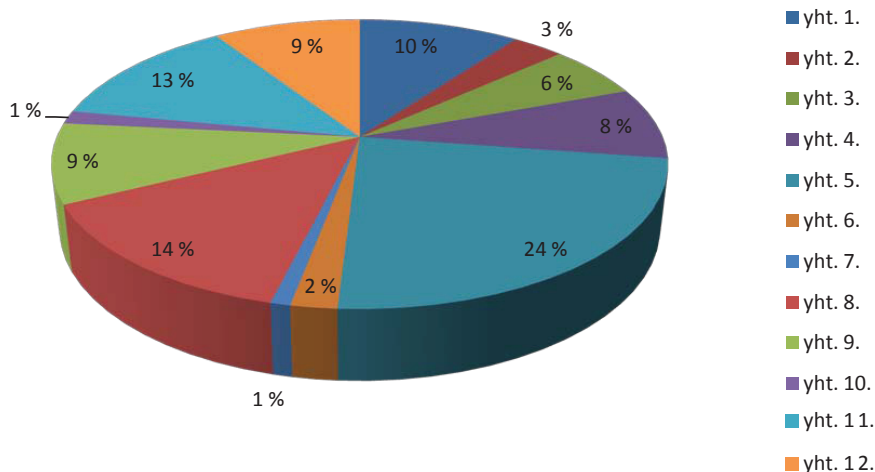
Kuviosta 9 voidaan havaita, että Pohjois-Karjalan alueella toimi vuonna 2008 yhteensä 683 luovan alan yritystä. Näistä 611 sijoittuu varsinaisiin toimialaluokkiin ja 72 yritystä on muiden toimialaluokitusten alla. Kaikkien pääluokkien alla on yrityksiä, mutta viiden alaluokan alla ei ole yhtään yritystä. Suurin luokista on selvästi pääluokka 5 Käsi- ja taideteollinen tuotanto (161 yritystä, 24 %). Seuraavaksi suurimmat ovat pääluokat 8 Mainonta ja markkinointiviestintä sekä Viestintäpalvelut (94 yritystä, 14 %) ja 11 Uusmedian ohjelmisto- ja sisällöntuotanto (87 yritystä, 13 %).

Kaikki yhteensä (683)

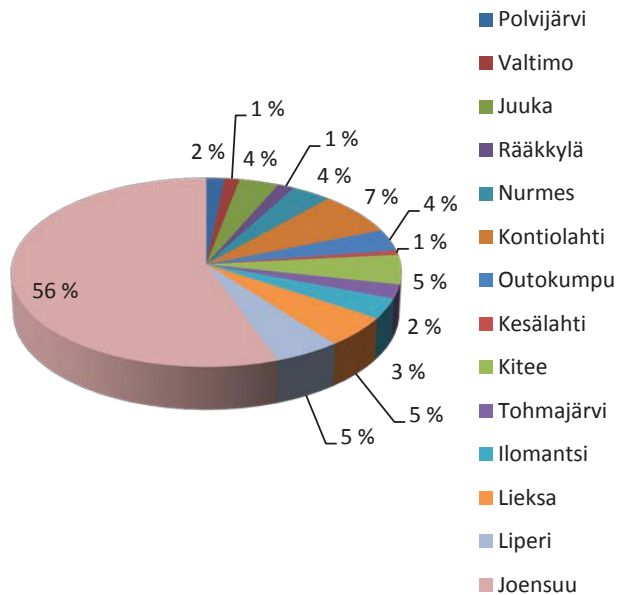
Luovien alojen jakautuminen prosentuaalisesti

KUVIO 9. Luovien alojen yritykset Pohjois-Karjalassa 2008

Jos yritysten jakautumista tarkastellaan alueellisesti (ks. kuvio 10), huomataan, että suurin osa luovien alojen yrityksistä toimii Joensuussa (373 yritystä, 56 %). Muiden kuntien osuus on yhteensä 44 % ja näistä suurimmat luovien alojen keskuksat ovat Kontiolahti (49 yritystä, 7 %), Lieksa (35 yritystä 5 %), Liperi (34 yritystä 5 %) ja Kitee (34 yritystä, 5 %).

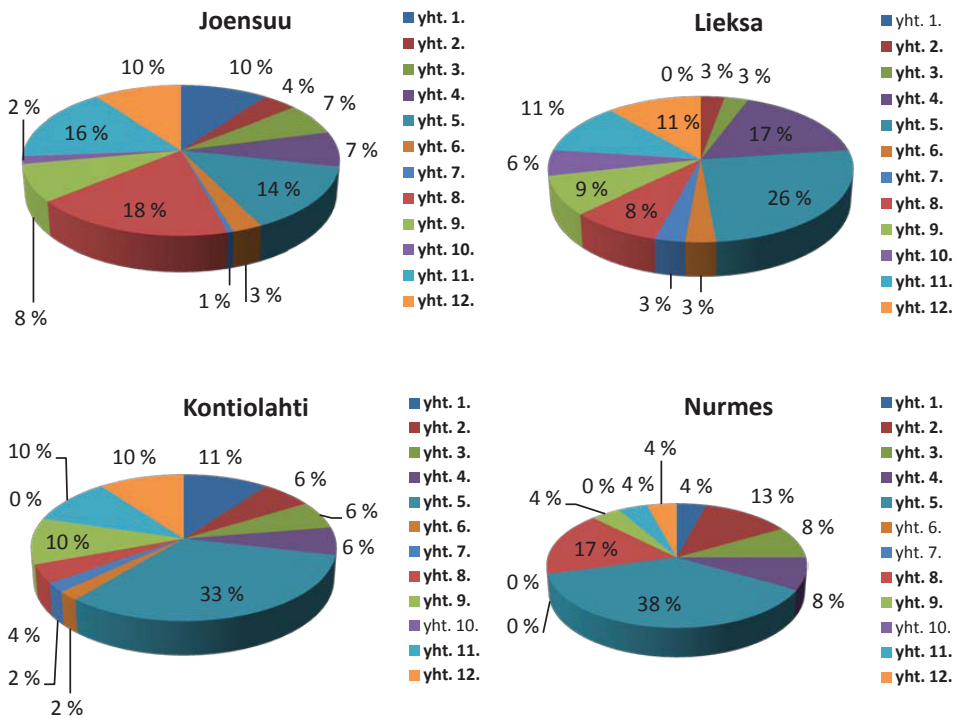
Polvijärvi	11
Valtimo	9
Juuka	24
Rääkkylä	10
Nurmes	24
Kontiolahti	49
Outokumpu	25
Kesälahti	5
Kitee	34
Tohmajärvi	16
Ilomantsi	23
Lieksa	35
Liperi	34
Joensuu	373

KUVIO 10. Luovien alojen yritysten jakaantuminen kunnittain

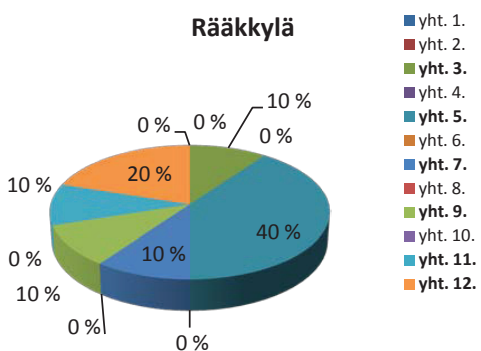
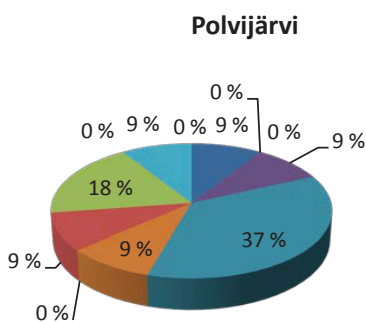
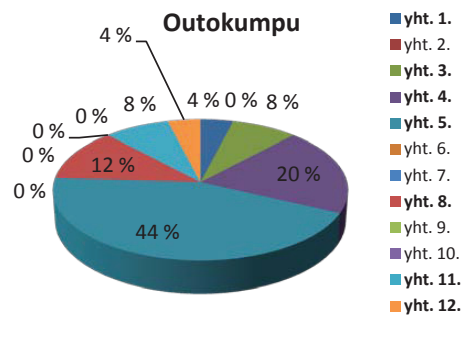
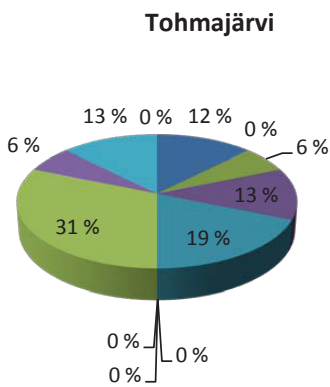
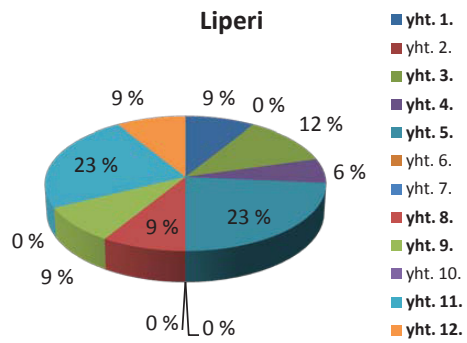
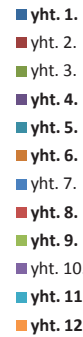
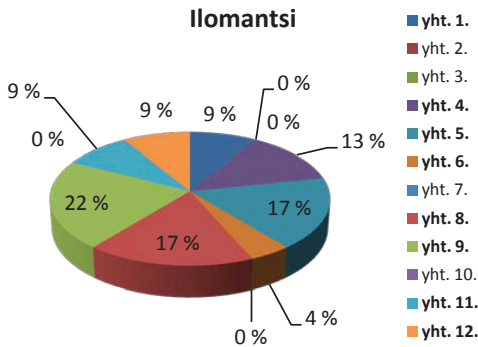
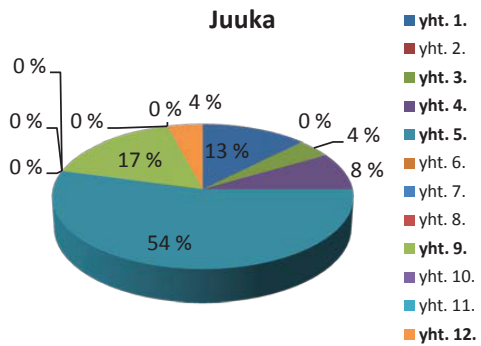
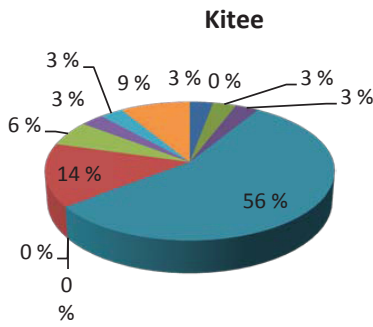
Pohjois-Karjalan kunnat on luokiteltu niistä tehtyjen kuntaprofilien mukaan kolmeen ryhmään. Ensimmäinen ryhmä koostuu kunnista, joissa luovien alojen yrityksiä on kattavasti eli vähintään 10 eri pääluokan yritystä toimii kunnan alueella. Näin ollen yritysten jakautumista havainnollistava ympyrä on moninainen. Toiseen ryhmään on luokiteltu ne kunnat, joiden alueella toimii 5-9 eri pääluokan yritystä. Kolmas luokka koostuu kunnista, joissa toimii neljän eri pääluokan yritystä tai tätä vähemmän.

Ensimmäisessä ryhmässä (ks. kuvio 11) on neljä kuntaa: Joensuu, Lieksa, Kontiolahti sekä Nurmes. Joensuu on näistä kunnista ainoa, jossa kaikki 12 pääluokkaa ovat edustettuina. Joensuussa suurin osa yrityksistä on 8. pääluokan eli mainonta- ja markkinointiviestinnän sekä viestintäpalvelujen alla. Lieksassa, Kontiolahdella ja Nurmeksessa korostuu suhteessa muihin luokkiin 5. pääluokan eli käsi- ja taideteollisen tuotannon yritysten määrä. Lieksasta, Kontiolahdella tai Nurmeksessa puuttuvia pääluokkia ovat 1. Arkkitehti-, piha- ja sisustussuunnittelupalvelut, 6. Käsi- ja taideteollisen tuotannon sekä visuaalisen kulttuurin näytteilleasettajat ja välittäjät ja 7. Luovien alojen koulutus- ja konsulttipalvelut. Kontiolahdella ja Nurmeksessa puuttuvat kokonaan pääluokan 10. Soveltavan taiteen yritykset.

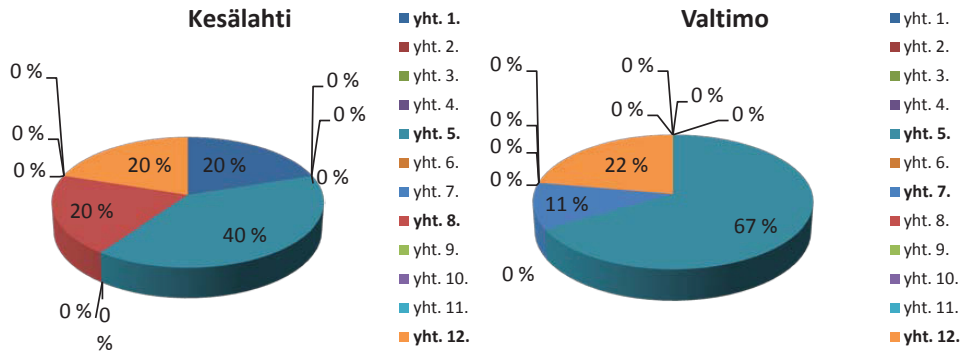
KUVIO 11. Ensimmäisen ryhmän kuntaprofilit

Toisessa ryhmässä (ks. kuvio 12) kuntia on yhteensä kahdeksan: Kitee, Juuka, Ilo-mantsi, Liperi, Tohmajärvi, Outokumpu, Polvijärvi ja Rääkkylä. Tässä ryhmässä, suurin pääluokka on 5 Käsi- ja taideteollinen tuotanto. Se korostuu erityisesti Ki-teen, Juuan, Outokummun, Polvijärven ja Rääkkylän kunnissa. Näissä 5. pääluokan osuus on jopa puolet tai lähellä sitä. Liperissä yhtä merkittävä 5. pääluokan kanssa on pääluokka 11 Uusmedian ohjelmisto- ja sisällöntuotanto. Ilo-mantsissa ja Tohma-järvellä nousee prosentuaalisesti suurimmaksi osuudeksi pääluokka 9 Muu kulttuu-ritapahtumatuotanto ja kulttuuriin liittyvät elämyspalvelut. Missään tähän ryhmään kuuluvassa kunnassa ei ole pääryhmän 2 Elokuva- televisio-, radio- ja lavastustaiteen yrityksiä. Rääkkylässä oli ainoana kuntana pääluokan 7 Luovien alojen koulutus- ja konsulttipalveluihin erikoistuneita yrityksiä. Kiteellä ja Tohmajärvellä oli ainoana kuntana pääluokan 10 Soveltavan taiteen yrityksiä.

KUVIO 12. Toisen ryhmän kuntaprofilit

Kolmannessa ryhmässä kuntia on kaksi (ks. kuvio 13): Kesälahti ja Valtimo. Näissä kunnissa korostuu käsi- ja taideteollisen tuotannon yritysten osuus sekä visuaalisen kulttuurin osuus.

KUVIO 13. Kolmannen ryhmän kuntaprofiilit

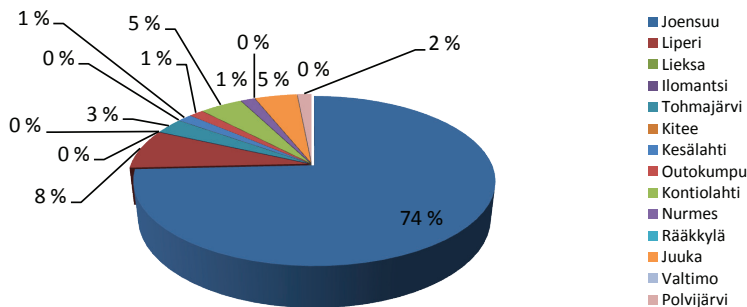
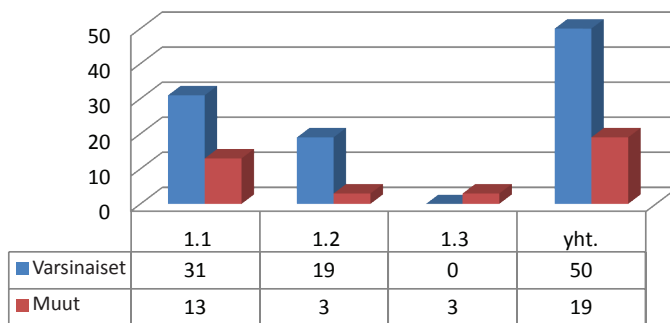
5.1 Arkkitehti-, piha- ja sisustussuunnittelupalvelut

Arkkitehti-, piha- ja sisustussuunnittelupalveluyritykset

Kaikkiaan ensimmäisen pääluokan alla on 50 yritystä (ks. kuvio 14), kun tarkastelun pohjana on Tilastokeskuksen toimialaluokitus (ks. liite 3). Yritystietojen kartoituksessa kävi ilmi, että pääluokkaan kuuluvia yrityksiä on myös muiden toimialaluokitusten alla. Näitä yrityksiä oli yhteensä 19, joten kokonaisuudessaan pääluokkaan toimintansa perusteella voisi sijoittaa 69 yritystä. Nämä muut yritykset olivat luokitelleet itsensä seuraaviin luokkiin:

- 71123 Rakennetekninen palvelu
- 71126 Muu rakennustekninen palvelu
- 90030 Taiteellinen luominen
- 47522 Maalien vähittäiskauppa
- 74901 Ohjelmatoimistot ja manageripalvelut
- 71121 Yhdyskuntasuunnittelu.

Maantieteellisesti katsottuna (ks. kuvio 14) pääluokan yritykset sijoittuivat vahvasti Joensuuhun (49 yritystä). Seuraavat keskittymät olivat Liperissä (7 yritystä) ja Kontiolahdella (3 yritystä) ja Juuassa (3 yritystä).

KUVIO 14. *Arkkitehti-, piha- ja sisustussuunnittelupalvelujen yritysten määrä ja jakautuminen alueella*

Arkkitehti-, piha- ja sisustussuunnittelupalvelut pääluokan alaluokkien erittely

Rakennusarkkitehtuuri-alaluokan alle kuului 31 yritystä, mutta tämän lisäksi 13 yritystä toimi myös tällä alalla, vaikka nämä yritykset eivät toimialaluokan 71110 Arkkitehtipalvelut alla olekaan. Kokonaisuudessaan Pohjois-Karjalassa toimi 44 rakennusarkkitehtuuriin erikoistunutta yritystä. (TK1.1.)

Sisustus- ja tilasuunnittelupalvelua tarjoavia yrityksiä toimi Pohjois-Karjalassa 19, kun käytettiin Tilastokeskuksen määrittelyä. Toisten toimialaluokkien alle sijoittuneina oli ainakin kolme yritystä. Kokonaisuudessaan sisustus- ja tilapalveluja tarjoavia yrityksiä oli 22. (TK1.2.)

Pihasuunnittelupalvelua tarjoavat yritykset puuttuvat Tilastokeskuksen toimialaluokitukselta kokonaan. Kuitenkin Pohjois-Karjalassa on alan yrityksiä, mutta yksikään niistä ei ole kyseisen toimialaluokituksen alla. Muiden toimialaluokkien alla on ainakin kolme pihasuunnittelupalveluihin erikoistunutta yritystä. (TK1.3.)

Muut alaan vaikuttavat tekijät

Pohjois-Karjalan taidetoimikunta ei tukenut rakennustaidetta alueella vuonna 2008. Tämä voi johtua siitä, ettei kyseisen taiteenalan toimijoilta tullut hakemuksia, mutta tätä tietoa Alueiden kulttuurit 2009 -teoksen taulukko ei selvitä (Ekholm 2009, 118–121).

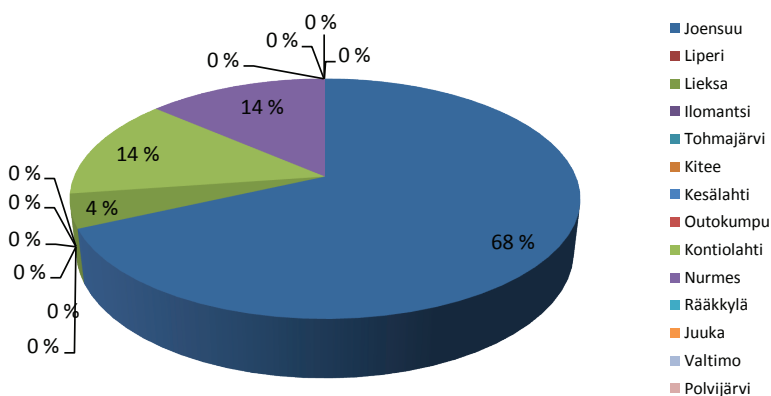
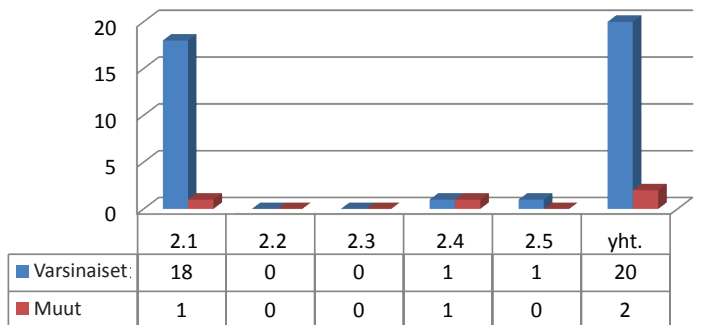
5.2 Elokuva-, televisio-, radio- ja lavastustaide

Elokuva-, televisio-, radio- ja lavastustaiteen yritykset

Pohjois-Karjalassa toimi kaikkiaan 20 elokuva-, televisio-, radio- ja lavastustaideyritystä (ks. kuvio 15), kun tarkastelun pohjana käytettiin Tilastokeskuksen toimialaluokitusta (ks. Liite 3). Tämän lisäksi alalla toimivia yrityksiä on muiden toimialaluokitusten alla, joita ovat ainakin:

85599 Muut koulutusta antavat yksiköt
90010 Esittävät taiteet.

Maantieteellisesti yritykset jakaantuvat neljän kunnan alueelle. Selvästi suurin osa yrityksistä (15) sijoittui Joensuuhun. Tämän lisäksi Kontiolahtella (3 yritystä) ja Nurmeksessa (3 yritystä) sekä Lieksassa (1 yritys) on alan toimijoita.

KUVIO 15. Elokuva-, televisio-, radio- ja lavastustaideyritysten määrä ja jakautuminen alueella

Elokuva-, televisio-, radio- ja lavastustaide pääluokan alaluokkien erittely

Elokuva-, video-, televisio- ja radiotuotannon alle kuului 18 yritystä, kun pohjana käytettiin Tilastokeskuksen määritelmää, jonka mukaan tämän lohko jakaantuu neljään eri toimialaluokkaan (ks. taulukko 1). Tämän lisäksi ainakin yksi yritys, joka toimintansa perusteella kuuluu tähän luokkaan, on sijoittanut itsensä toisen toimialaluokan alle. Näin ollen elokuva-, video-, televisio- ja radiotuotannon yrityksiä Pohjois-Karjalassa toimi 19. (TK2.1.)

TAULUKKO 1. *Elokuva-, video-, televisio- ja radiotuotannon yritysten jakautuminen TOL 2008 -luokkiin*

Radio-ohjelmien tuottaminen ja lähettäminen	2
Elokuvien, videoiden, TV-ohjelmien tuottaminen	14
TV-ohjelmien tuottaminen ja lähettäminen	1
Elokuvien, videoiden ja TV-ohjelmien jälkituotanto	1

Elokuva- ja televisiokäsikirjoitukseen tai elokuva- ja televisiolavastukseen erikoistuneita yrityksiä ei Pohjois-Karjalassa toimi lainkaan (TK2.2; TK2.3). Näyttämölavastusyriksiä toimi Pohjois-Karjalassa yksi, kun tuloksen pohjana käytettiin Tilastokeskuksen toimialaluokituksista. Lisäksi yksi yritys on keskittynyt myös näiden palvelujen tuottamiseen, vaikka se ei toimialaluokituksensa mukaan kuulu tähän luokkaan. Pohjois-Karjalassa toimi siis näyttämölavastukseen erikoistuneita yrityksiä kaksi. (TK2.4.) Pukusuunnitteluun erikoistuneita yrityksiä toimi Pohjois-Karjalassa yksi (TK2.5).

Muut alaan vaikuttavat tekijät

Pohjois-Karjalassa oli vuonna 2008 elokuvissakäyntejä 1,0 kertaa asukasta kohden, kun koko maan keskiarvo oli 1,3 käyntiä/asukas. Vuonna 2008 Joensuu on Alueiden kulttuurit 2009 -teoksessa nostettu kymmenen suurimman elokuvateatteripaikkakunnan joukkoon neljällä elokuvasalilla ja 130 333 elokuvakäynnillä. Pohjois-Karjalassa elokuvateattereita oli kaikkiaan kymmenen. Alueen elokuvakehitystyöstä vastaa Pohjois-Karjalan alueellinen elokuvayhdistys. (Ekholm 2009, 13, 59–61.) Pohjois-Karjalan taidetoimikunta tuki vuonna 2008 elokuvan alan toimijoita yhdellä kohdeapurahalla. Yhtään työskentelyapurahaa tai valtionavustusta elokuvalle ei myönnetty. (Ekholm 2008, 118–121.)

Vuosina 2001–2010 Pohjois-Karjalan taidetoimikunnalta haki valtionapua 12 eri yhdistystä, työ- ja tuotantoryhmää tai oppilaitosta. Näistä hakijoista aktiivisimmat olivat Joensuun Elokuvaajat ry, Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu ja Outokummun oppimiskeskus. Aktiivisin hakija, Joensuun Elokuvaajat ry, haki kolmena vuon-

na tukea toimintaansa Pohjois-Karjalan taidetoimikunnalta. Elokuva-alan rahoitusta haetaan pääasiassa muualta kuin taidetoimikunnalta. Outokummun osuus korostui hakijoissa, sillä 42 % hakijoista oli outokumpulaisia. Hakemusten määrää vertailtaessa outokumpulaisten osuus oli jopa 48 %. Elokvataiteen tukeminen poikkeaa muista taiteenaloista siinä, ettei se ole niin Joensuu keskeinen kuin muut taiteenalat yhdistysten osalta. (PKT1.)

Pohjois-Karjalan alueella vuonna 2009 toimi Pohjois-Karjalan Radion lisäksi kolme yksityistä radioasemaa: Iskelmä Joensuu, Radio Rex sekä Oi FM (Ekholm 2009, 62–64).

5.3 Esittävän taiteen ammattilaiset, yritykset ja tapahtumat

Esittävän taiteen yritykset

Pohjois-Karjalassa toimi kaikkiaan 32 esittävän taiteen yritystä (ks. kuvio 18), kun tarkastelun pohjana käytettiin Tilastokeskuksen toimialaluokitusta (ks. liite 3). Tämä luku ei sisällä yrityksiä, jotka ovat luokitelleet itsensä eri toimialaluokkaan, mutta ne on sijoitettu toimintansa perusteella toisen luokan alle. Tilastokeskuksen toimialaluokitus 90010 Esittävät taiteet sisältää useita eri alaluokkiin sijoittuvia yrityksiä, joten niiden toiminnasta on hankittu sijoittamisen perusteeksi lisätietoa internet-lähteistä. Toimintansa perusteella esittävien taiteiden luokan alle kuuluu myös yhdeksän yritystä, jotka ovat määritelleet toimialaluokikseen ainakin seuraavia:

90030 Taiteellinen luominen

59200 Äänitysstudiot; musiikin kustantaminen (kun ei luokan 3.6 alla)

85520 Taiteen ja musiikin koulutus

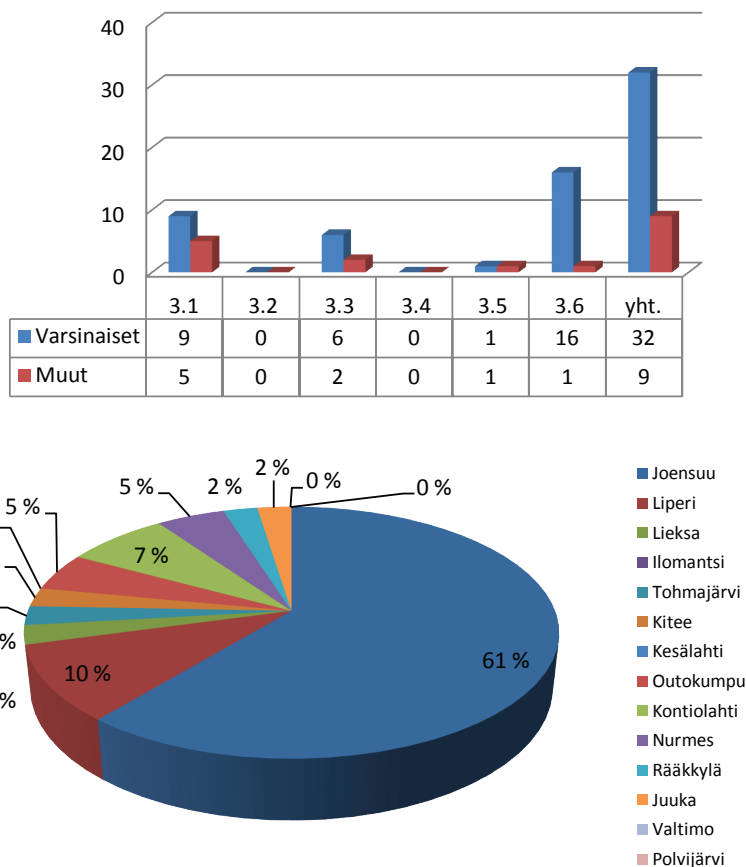
74909 Muu ammatillinen tieteellinen ja tekninen toiminta.

Yhteensä Pohjois-Karjalassa toimi 41 esittävän taiteen yritystä. (TK3.)

Maantieteellisesti (ks. kuvio 16) esittävän taiteen yrityksiä on Pohjois-Karjalan alueella kaikissa muissa kunnissa paitsi Ilomantsissa, Kesälahdella, Valtimolla ja Polvijärvellä. Suurin osa yrityksistä tässä pääluokassa sijoittuu Joensuuhun (25 yritystä). Liperissä, Kontiolahdella, Outokummussa ja Nurmeksessa toimi enemmän kuin yksi yritys.

Esittävän taiteen ammattilaiset, yritykset ja tapahtumat pääluokan alaluokkien erittely

Musiikkiin ja äänitaiteeseen erikoistuneita yrityksiä oli yhdeksän Tilastokeskuksen toimialaluokan mukaisesti. Tämän lisäksi viisi yritystä toimintansa perusteella sijoitui alaluokan alle. Näin ollen musiikin ja äänitaiteen yrityksiä oli Pohjois-Karjalassa 14. (TK3.1.)

KUVIO 16. Esittävän taiteen yritysten määrä ja jakautuminen alueellisesti

Tanssiin eikä sirkukseen erikoistuneita esittävän taiteen yrityksiä ei Pohjois-Karjalassa toimi (TK3.2; TK3.5). Tanssiin liittyviä yrityksiä oli alaluokassa 10.1 Taide-, tanssi- ja musiikkikoulut.

Teatteriin erikoistuneita yrityksiä oli Tilastokeskuksen toimialaluokituksen mukaan kuusi. Tämän lisäksi kaksi yritystä voitiin toimintansa perusteella luokitella tämän alaluokan alle. Pohjois-Karjalassa oli kaikkiaan kahdeksan teatteriin erikoistunutta yritystä. (TK3.4.)

Tapahtumat ja festivaalit, projektitoiminta -alaluokan alle oli sijoitettu yksi tapahtumatuotantoon erikoistunut yritys. Muut pääasiassa esittävien taiteiden luokan alla toimivat yritykset järjestävät myös tapahtumia, mutta koska niiden toiminta on laajempaa, ei niitä ole sijoitettu tapahtumat ja festivaalit, projektitoiminta -luokan alle. Yksi yritys toimintansa perusteella on sijoitettu tämän luokan alle. Näin ollen tapahtuma ja festivaalit sekä projektitoiminta -luokassa on kaikkiaan kaksi yritystä. (TK3.5.)

Äänitetuotanto, äänitys-, äänenkäsittely- ja tallennepalvelut oli esittävien taiteiden luokan suurin alaluokka. Siihen kuului Tilastokeskuksen toimialaluokituksen mukaan 16 yritystä, jotka jakaantuivat kahteen eri luokkaan (ks. taulukko 2).

TAULUKKO 2. Alaluokan 3.6 jakautuminen toimialaluokkiin

Äänitysstudiot; musiikin kustantaminen	12
Ääni-, kuva- ja atk-tallenteiden tuottaminen	4

Yksi yritys on toimintansa perusteella sijoitettu tämän alaluokan alle. Näin ollen äänitetuotanto, äänitys-, äänenkäsittely- ja tallennepalvelut -luokan alla on yhteensä 17 yritystä.

Muut alaan vaikuttavat tekijät

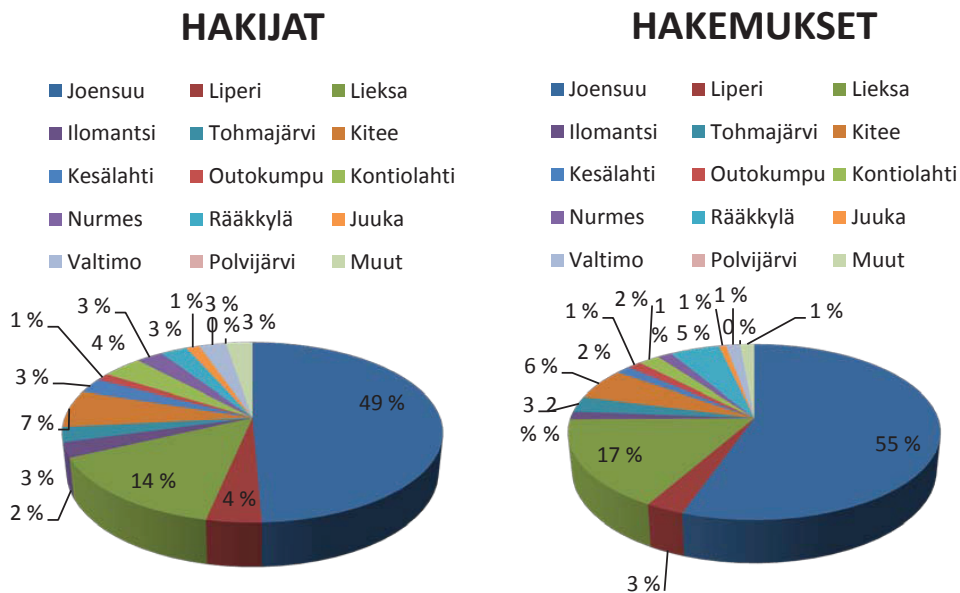
Vuonna 2008 teatteri- ja orkesterilain piiriin kuuluvia orkestereita oli 27, joista Joensuun kaupunginorkesteri toimi Pohjois-Karjalassa alueella. Joensuun kaupunginorkesteri esiintyi kotimaassa yhteensä 51 kertaa ja käyntejä oli 19 524. Yksittäisiä säveltaiteen apurahansaaajia oli Pohjois-Karjalassa vuonna 2009 kolme ja heille myönnettiin apurahoja yhteensä 55 000 euroa. (Ekholm 2009, 73–74.) Puolustusvoimien alla toimi vuonna 2008 Pohjois-Karjalassa Karjalan Sotilassoittokunta, joka esiintyi myös Puolustusvoimien ulkopuolisissa tilaisuuksissa (Ekholm 2009, 77). Pohjois-Karjalan taidetoimikunta tuki säveltaiteen alan toimijoita merkittävästi vuonna 2008. Työs-kentelyapurahoja myönnettiin yhteensä 31 756 euroa, kohdeapurahoja puolestaan 8 420 euroa ja valtionavustuksia 7 900 euroa. (Ekholm 2009, 118–121.) Sulasolin ilmoittamien tietojen mukaan musiikkiharrastustoiminta (ks. taulukko 3) on kokonaisuudessaan vuonna 2007 ollut Pohjois-Karjalassa alueella monia muita alueita vai-meampaa.

TAULUKKO 3. Sulasolin musiikkiharrastustoiminta 2007 (Ekholm 2009, 79)

Yhteensä 17 aluetta + muut 1 = 18	Koko maa	Pohjois-Karjala	Sijoitus suhteessa muihin alueisiin
Mieskuoroja	125	3	16.
Naiskuoroja	74	2	13.
Nuorisokuoroja	61	2	11.
Sekakuoroja	85	2	11.
Orkestereita	23	3	3.
Jäseniä yhteensä	12 186	267	17.
Koulutustilaisuuksia	734	14	16.
Esiintymisiä	4 954	255	7.

Orkesterien määrä Pohjois-Karjalassa on suurempi kuin monilla muilla alueilla ja pohjoiskarjalaiset musiikinharrastajat ovat olleet aktiivisia esiintyjä. (Ekholm 2009, 79.) Pohjois-Karjalassa oli vuonna 2007 musiikinopiskelijoita ammatillisessa koulutuksessa 89 ja ammattikorkeakoulussa 100. Yliopistotasoista koulutusta alalla ei alueella annettu. Tutkintoja suoritettiin ammatillisesta koulutuksesta 18 ja ammattikorkeakoulusta 19. (Ekholm 2009, 128–131.)

Säveltaiteen valtionapua haki vuosina 2001–2010 Pohjois-Karjalan taidetoimikunnalta yhteensä 76 yhdistystä, orkesteria tai koulutusyksikköä. Tämä on selvästi suurin ryhmä hakijoita kaikkiin muihin taiteenaloihin verrattuna. Tarkasteltaessa säveltaiteen hakijoita (ks. kuvio 17) ja hakemusten määrää joensuukeskeisyys on huomattavaa (hakijat 49 % ja hakemukset 55 %). Lieksasta oli toiseksi eniten hakijoita 14 % ja hakemuksia 17 %. Säveltaiteen hakemusten määrä on kaikkiin muihin taiteenaloihin verrattuna suurin. Säveltaiteen hakijoissa on kolme aktiivista toimijaa, jotka ovat hakeneet valtionapua seitsemänä tai useampana vuonna. Nämä toimijat ovat Jazzkerho -76 Joensuu ry, Joensuun Puhallinorkesteri ry sekä Lieksan Vaskiviihkon kannatusyhdistys ry. Vähintään neljä hakemusta laittaneita toimijoita oli kolme: Joensuun oopperayhdistys ry, Pohjois-Karjalan Musiikkiyhdistys ry sekä Rääkkylän kansanmusiikkiyhdistys ry. (PKT2; PKT10.)

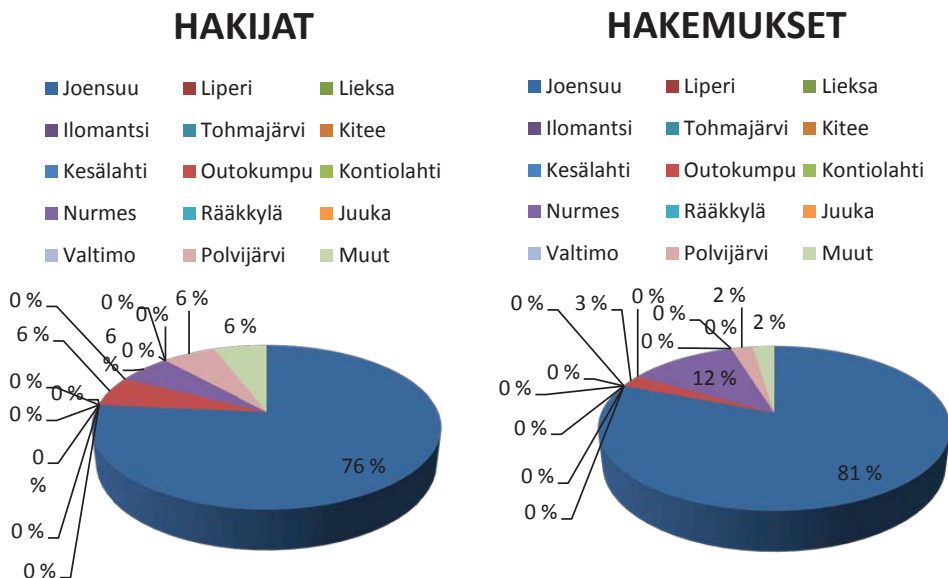
KUVIO 17. Säveltaiteen hakijoiden ja hakemusten määrät 2001–2010

Viidestä Tanssin aluekeskuksesta Pohjois-Karjalassa vaikuttaa Itä-Suomen yhteinen Itäinen tanssin aluekeskus, jonka toiminnan tunnusluvut ovat muihin tanssin aluekeskuksiin verrattuna volyymiltaan pienempiä. Vain kantaesitysten määrässä itäinen Suomi näyttyy tanssin suhteen aktiivisena. (Ekholm 2009, 69.)

TAULUKKO 4. Itäisen tanssin aluekeskuksen tunnuslukujen vertailua valtakunnallisesti (Ekholm 2009, 69.)

	Koko maa	Itäisen tanssin aluekeskus	Sijoitus suhteessa muihin alueisiin
Kantaesitykset	65	13	3.
Esityskerrat	487	42	5.
Myydyt liput	61 699	1 427	5.
Käynnit	114 466	5 750	5.

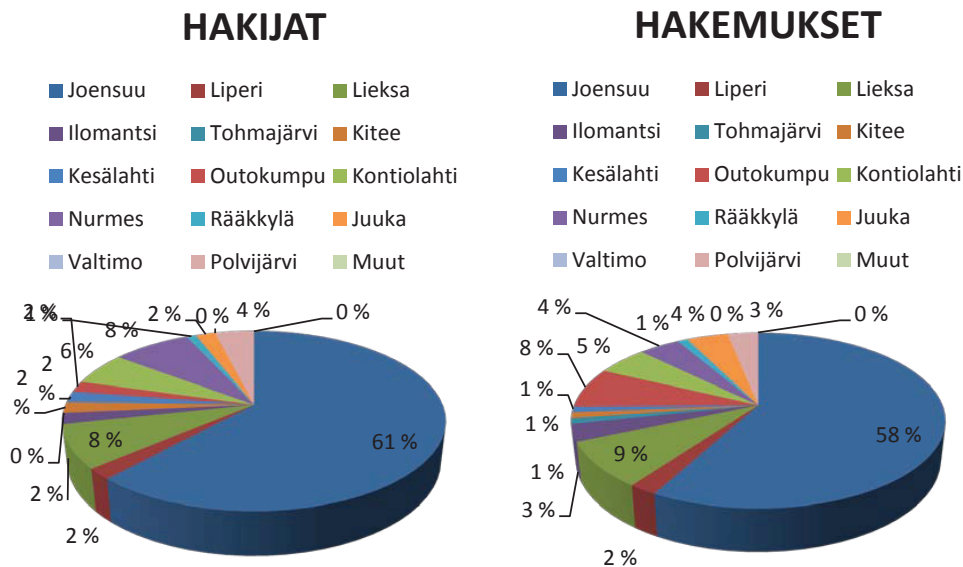
Tanssin alan toimijoille myönnettiin Pohjois-Karjalan taidetoimikunnalta työskentelyapurahoja yhteensä 18 384 euroa, kohdeapurahoja 2 700 euroa ja valtionapuna 1 500 euroa (Ekholm 2009, 118–121). Tanssitaiteen valtionapua haki Pohjois-Karjalan taidetoimikunnalta vuosina 2001–2010 yhteensä 17 yhdistystä tai työryhmää. Aktiivisia, yli neljä hakemusta jättäneitä toimijoita oli yhteensä neljä: Kalevan Nuorten Pohjois-Karjalan Piiri ry, Nuorisoseura Motora ry, Nurmeksen Sepot ry:n tanssijaosto sekä Pohjois-Karjalan tanssiopistoyhdistys ry. Tanssitaiteen (ks. kuvio 18) hakijoista 76 % ja hakemusten määrästä jopa 81 % tulee Joensuusta. Seitsemän hakemusta tuli Nurmekselta, Polvijärveltä tai Outokummusta. Yksi hakemuksista tuli Helsingistä. Nurmeksen Sepot ry aktiivisena hakijana nosti Nurmeksen osuutta hakemusten määrässä.

KUVIO 18. Tanssitaiteen hakijat ja hakemusten määrät 2001–2010

Vuonna 2008 Suomessa toimi kaikkiaan 56 valtion osuutta saavaa teatteria (vos-teatteria), joista 11 oli tanssiteattereita. Pohjois-Karjalan alueella toimi Joensuun kaupunginteatteri. Joensuun kaupunginteatterin esiintymiskerrat ja myytyjen lippujen määrä ovat vaihdelleet hieman vuosina 2006–2008. Vuosi 2007 oli selvästi parempi 280 esityskerralla ja 30 986 myydyin lipun määrällä. Pohjois-Karjalan taidetoimikunta on ilmoittanut Pohjois-Karjalan alueella toimineen vuonna 2008 yhteensä 13 suomenkielistä harrastajateatteria, mikä on vähemmän kuin minkään muun taidetoimikunnan alueella. Näillä 13 harrastajateatterilla oli kyseisenä vuonna 289 esitystä ja katsojia niissä oli yhteensä 47 818. Vaikka harrastajateattereita oli vähän, ovat ne tavoittaneet suuremman katsojamäärän kuin neljä muuta aluetta, joissa harrastajateattereita on ollut enemmän. (Ekholm 2009, 66, 70.) Pohjois-Karjalan taidetoimikunta tuki vuonna 2008 näyttämö- ja puhetaitteen alan toimijoita 5 000 euron kohdeapurahoilla ja 6 000 euron valtionavustuksilla. Työskentelyapurahoja ei myönnetty. (Ekholm 2009, 118–121.)

Teatterin ja tanssin opiskelijoita oli vuonna 2007 Pohjois-Karjalan alueella ammatillisessa koulutuksessa 67. Ammattikorkeakoulu- tai yliopistotasoisista koulutusta alalla Pohjois-Karjalassa ei annettu. Tutkintoja suoritettiin ammatillisesta koulutuksesta kyseisenä vuonna 11. (Ekholm 2009, 128–131.)

KUVIO 19. Näyttö- ja puhetaitteen hakijat ja hakemukset 2001–2010

Näyttämö- ja puhetaitteen valtionapua haki Pohjois-Karjalan taidetoimikunnalta yhteensä 56 yhdistystä, tuotantoryhmää, koulutusyksikköä tai muuta yhteisöä vuosina 2001–2010. Näyttämö- ja puhetaitteen hakemuksia oli toiseksi eniten (21 %) heti säveltäiteen jälkeen. Yksi hakijoista, Vääräpyörä ry, haki yhdeksänä vuonna valtionapua ja oli aktiivisin hakija. Yli neljä hakemusta tarkasteluvälillä jätti myös Outokummun teatterin kannatusyhdistys ry sekä Venkaleryhmä ry Joensuusta. Tarkasteltaessa haki-

joiden ja hakemusten määrää (ks. kuvio 1c 9) 61 % hakijoista ja 58 % hakemuksista oli joensuulaisia. Seuraavaksi eniten toimintaa näyttämö- ja puhtaiteen alalla oli hakijoiden perusteella Lieksassa, Nurmeksessa ja Kontiolahdella, mutta hakemusten määrässä myös Outokummun osuus korostuu. (PKT3; PKT10.) Pohjois-Karjalassa toimi vuonna 2007 yhteensä yhdeksän äänitteiden kustantajaa, joilla oli henkilöstöä yhteensä neljä. (Ekholm 2009, 75.)

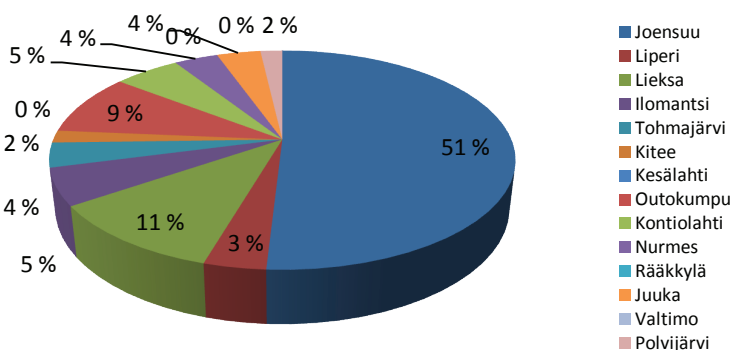
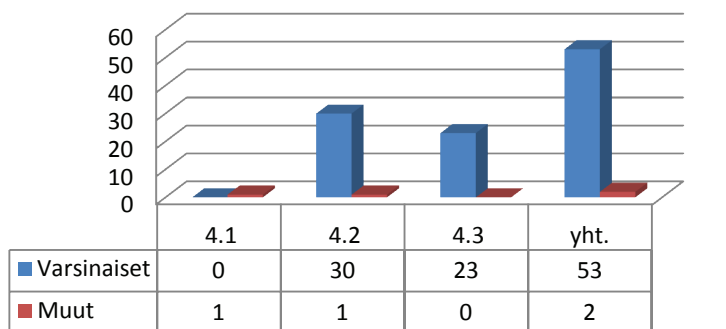
5.4 Kirjallinen kulttuuri sekä kustannus- ja kirjapainoala

Kirjallisen kulttuurin sekä kustannus- ja kirjapainoalan yritykset

Pohjois-Karjalassa toimi Tilastokeskuksen luokitusten (ks. liite 3) mukaan 53 kirjallisen kulttuurin yritystä (ks. kuvio 20). Muiden toimialaluokitusten alla on kirjallisen kulttuurin alle sijoitettavia yrityksiä ainakin kaksi. Nämä yritykset ovat sijoittaneet itsensä seuraaviin toimialaluokkiin:

47610 Kirjojen vähittäiskauppa

96090 Muualla luokittelemattomat henkilökohtaiset palvelut.

KUVIO 20. Kirjallisen kulttuurin yritysten määrä ja jakautuminen alueella

Näin ollen Pohjois-Karjalassa on yhteensä 55 kirjalliseen kulttuuriin erikoistunutta yritystä. (TK4.)

Maantieteellisesti tarkasteltuna (ks. kuvio 20) noin puolet kirjallisen alan yrityksistä toimi Joensuussa (28 yritystä). Kesälahdella, Rääkkylässä ja Valtimolla ei toiminut yhtään pääluokkaan luokiteltavaa yritystä. Suurimassa osassa kunnista toimi yhdestä kolmeen yritystä.

Kirjallinen kulttuuri sekä kustannus- ja kirjapainoala -pääluokan alaluokkien erittely

Kirjailijoita ei toimialaluokan 90020 Taiteellinen luominen alla ole Pohjois-Karjalassa. Yksi kirjailijayrittäjä on vähittäiskaupan alla, joten voidaan sanoa, että ainakin yksi kirjailijayrittäjä toimi alueella. (TK4.1.)

Kustantajat ja painotalot olivat suurin ryhmä kirjallisen kulttuurin pääluokassa. Näitä yrityksiä oli yhteensä 30, jotka jakautuivat seuraavasti kuuden eri toimialaluokituksen alle (ks. taulukko 5).

Taulukko 5. *Alaluokan 4.2 jakautuminen toimialaluokkiin*

Sanomalehtien kustantaminen	9
Paikallislehtien, harvoin ilmestyvien sanomalehtien kustantaminen	9
Kirjastojen ja arkistojen toiminta	1
Aikakauslehtien kustantaminen	1
Kirjojen kustantaminen	5
Muu kustannustoiminta	5

Näiden lisäksi yksi yritys voidaan toimintansa perusteella sijoittaa tämän alaluokan alle, jolloin kokonaisuudessaan kustantajia ja painotaloja on Pohjois-Karjalan alueella 31. (TK4.2.)

Sarka-hankkeen luokituksen on Kääntäjät ja tulkkaus- ja käännöspalvelut tässä selvityksessä lisätty luokkaan, johon kuului 23 yritystä Tilastokeskuksen toimialaluokituksen mukaan (ks. liite 3).

Muut alaan vaikuttavat tekijät

Alueiden kulttuurit -teoksen mukaan Pohjois-Karjalassa oli vuonna 2007 tilastokeskuksen luokituksen 22110 Kirjojen kustantaminen alla neljä kirjankustantajaa. Tämä ei suuresti poikkea muista alueista, jos pääkaupunkiseutu, Uudenmaan alue sekä Satunkunta ja Pirkanmaa erotetaan omalle tasolleen. (Ekholm 2009, 53.)

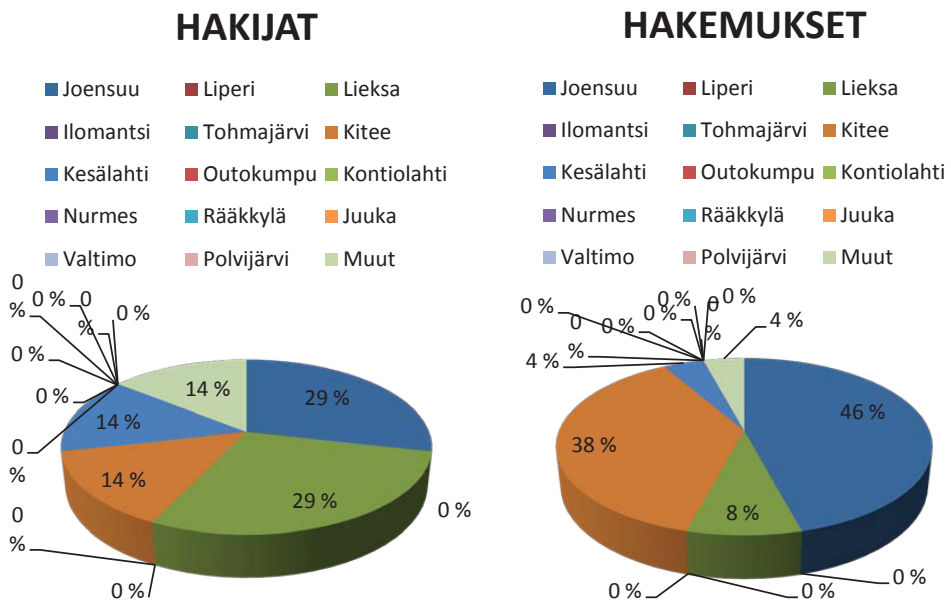
Sanomalehtiä oli vuonna 2008 Pohjois-Karjalan alueella 11, joista kaikki olivat suomenkielisiä. Karjalainen oli suurin sanomalehti ja samalla myös ainoa päivälehti

alueella. Sen levikki oli 46 823. Sanomalehtien kustantajia toimi alueella vuonna 2007 kahdeksan ja aikakauslehtien kustantajia oli yhdeksän. (Ekholm 2009, 56–58.)

Kirjallisuutta opiskeli vuonna 2007 yliopistotasolla Pohjois-Karjalassa 137 opiskelijaa. Tutkintoja alalta suoritettiin kyseisenä vuonna yhteensä 32 (Ekholm 2009, 128–131).

Pohjois-Karjalan taidetoimikunta jakoi rahoitusta kirjallisuuden alalle vuonna 2008 yhteensä 11 818 euroa (Ekholm 2009, 118). Kirjallisuuden valtionapua (ks. kuvio 21) Pohjois-Karjalan taidetoimikunnalta hakeneita yhdistyksiä tai yhteisöjä oli vuosina 2001–2010 yhteensä seitsemän ja hakemuksia jätettiin yhteensä 24. Kaksi hakijoista haki säännöllisesti tukea toimintaansa taidetoimikunnalta. Nämä yhdistykset olivat Keski-Karjalan kirjoittajayhdistys Martva sekä Pohjois-Karjalan kirjailijayhdistys Ukri ry. Muut hakijat jättivät vain yhden hakemuksen. (PKT4.)

KUVIO 21. Kirjallisuuden hakijat ja hakemukset 2001–2010

5.5 Käsi- ja taideteollinen tuotanto

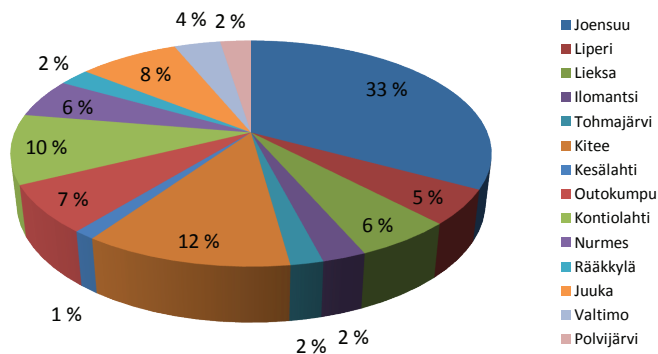
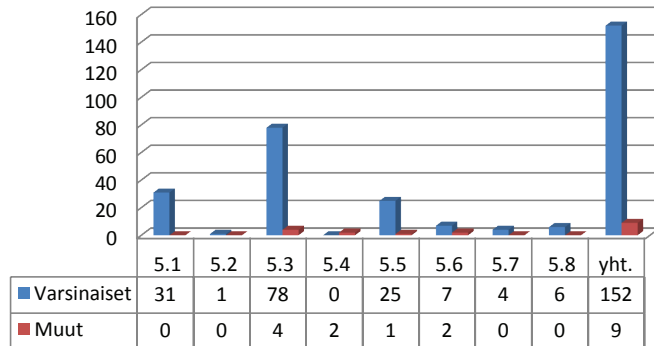
Käsi- ja taideteollisen tuotannon yritykset

Kaikkiaan käsi- ja taideteollisen tuotannon pääluokan alla oli 150 yritystä (ks. kuvio 22), kun tarkastelun pohjana käytettiin Tilastokeskuksen toimialaluokituksia (ks. liite 3). Näiden yritysten lisäksi kahdeksan muuta yritystä voitiin toimintansa perusteella sijoittaa käsi- ja taideteollisen tuotannon alle. Nämä yritykset olivat seuraavien toimialaluokkien alla:

- 47512 Lankojen ja käsityötarvikkeiden vähittäiskauppa
- 74102 Sisustus suunnittelu
- 47785 Lahjatavaroiden ja askartelutarvikkeiden vähittäiskauppa
- 71129 Muu tekninen palvelu
- 47599 Muualla luokittelemattomien kotitaloustavaroiden vähittäiskauppa
- 47789 Muiden uusien tavaroiden vähittäiskauppa.

Kaiken kaikkiaan käsi- ja taideteollisen tuotannon alla toimi 158 yritystä. Tämä pääluokka oli suurin kaikista kahdestatoista luokasta. (TK5.)

Muihin pääluokkiin verrattuna tässä pääluokassa yritykset jakaantuivat maantieteellisesti tasaisimmin Pohjois-Karjalan eri kuntiin (ks. kuvio 22). Kaikkien kuntien alueella toimi tähän pääluokkaan kuuluvia yrityksiä vähintään kaksi. Joensuussa toimi yhteensä 53 yritystä, mikä oli suurin prosentuaalinen osuus yrityksistä. Joensuun lisäksi vahvoja kuntia tässä pääluokassa olivat Kitee (19 yritystä), Kontiolahti (16 yritystä), Juuka (13 yritystä) ja Outokumpu (11 yritystä).

KUVIO 22. Käsi- ja taideteollisen tuotannon yritysten määrä ja jakautuminen alueella

Käsi- ja taideteollinen tuotanto -pääloukan alaluokkien erittely

Keramiikka-, kivi- ja lasitaitteen alaluokkaan kuului 31 yritystä, joista kaksi sijoittui suunnittelu-puolelle ja loput valmistukseen. Yksi yrityksistä käytti erityisesti lasia materiaalina ja muut olivat kivi- tai keramiikkataiteen alan yrityksiä. Yritykset jakaantuvat neljän eri toimialaluokan alle (ks. taulukko 6).

TAULUKKO 6. *Alaluokan 5.1 jakautuminen toimialaluokkiin*

Graafinen muotoilu	1
Taiteellinen luominen	1
Kiven leikkaaminen, muotoilu ja viimeistely	24
Keraamisten talous- ja koriste-esineiden valmistus	5

Korusuunnittelu ja -valmistus ja jalometallituotteet -alaluokassa on vain yksi yritys Tilastokeskuksen toimialaluokitusten mukaan. Tämä yritys sijoittui korujen valmistuspuolelle. (TK5.2.)

Tekstiilitaide, vaatesuunnittelu ja -valmistus, pukutaide oli selvästi suurin alaluokassa käsi ja taideteollisen tuotannon alaluokista. Siihen kuului 79 yritystä. Näistä yrityksistä vain kolme keskittyi suunnitteluun. Valmistukseen erikoistuneita yrityksiä oli 76. Yritykset jakautuivat seuraavien 13 toimialaluokan alle (ks. taulukko 7).

TAULUKKO 7. *Alaluokan 5.3 jakautuminen toimialaluokkiin*

Taiteellinen luominen	2
Teollinen muotoilu ym.	1
Muu takkien, housujen, hameiden ym. valmistus	19
Muiden vaatteiden ja asusteiden valmistus	18
Sisustustekstiilien valmistus	11
Sukkien ja sukkahousujen valmistus	1
Muualla luokittelemattomien tekstiilituotteiden valmistus	10
Jalkineiden valmistus	2
Mattojen valmistus	4
Muiden neulevaatteiden valmistus	3
Nahkavaatteiden valmistus	2
Turkisvaatteiden ja -tuotteiden valmistus	3
Kankaiden kudonta	2

Tämän lisäksi neljä muuta yritystä voitiin toimintansa perusteella luokitella kuuluviksi tähän alaluokkaan. Kokonaisuudessaan tekstiilitehteen, vaatesuunnittelun ja -valmistuksen alla oli 83 yritystä Pohjois-Karjalassa. (TK5.3.)

Puun ja metallin työstö ja muotoilu -alaluokassa ei ollut yhtään yritystä, kun valintaperusteena on Tilastokeskuksen toimialaluokitus (ks. liite 3). Tässä aineistossa kaikki kalustesuunnitteluun liittyvät yritykset oli sijoitettu seuraavan alaluokan alle riippumatta niiden materiaalivalinnoista. Näin ollen puuta materiaalinaan käyttävät kalustesuunnitteluyritykset on sijoitettu alaluokkaan 5.5. Kahdesta muusta toimialaluokasta löytyi puuta materiaalinaan hyödyntäviä yrityksiä, joten kokonaisuudessaan tähän alaluokkaan kuuluvia yrityksiä oli Pohjois-Karjalassa kuitenkin kaksi. (TK5.4.)

Kalustesuunnittelu ja -valmistus -alaluokkaan kuului 25 yritystä Tilastokeskuksen toimialaluokitusten mukaan. Alaluokkaan kuuluvat yritykset jakautuivat seuraavasti neljään eri toimialaluokitukseen (ks. taulukko 8).

TAULUKKO 8. *Alaluokan 5.5 jakautuminen toimialaluokkiin*

Graafinen muotoilu	1
Konttori- ja myymäläkalusteiden valmistus	4
Muiden huonekalujen valmistus	10
Keittiökalusteiden valmistus	10

Tämän lisäksi yksi yritys voitiin toimintansa perusteella sijoittaa tähän alaluokkaan. Kokonaisuudessaan kalustesuunnittelu ja -valmistus -alaluokassa oli 26 yritystä. (TK5.5.)

Muu teollinen muotoilu, muotoilupalvelut -alaluokkaan on sijoitettu seitsemän yritystä, jotka jakautuivat Tilastokeskuksen toimialaluokituksen mukaan kolmeen eri toimialaluokkaan (ks. taulukko 9).

TAULUKKO 9. *Alaluokan 5.6 jakautuminen toimialaluokkiin*

Teollinen muotoilu ym.	3
Graafinen muotoilu	3
Taiteellinen luominen	1

Tämän lisäksi alaluokan alle on sijoitettu kolme yritystä muista toimialaluokista, joten kokonaisuudessaan alaluokkaan kuului 10 yritystä. (TK5.6.)

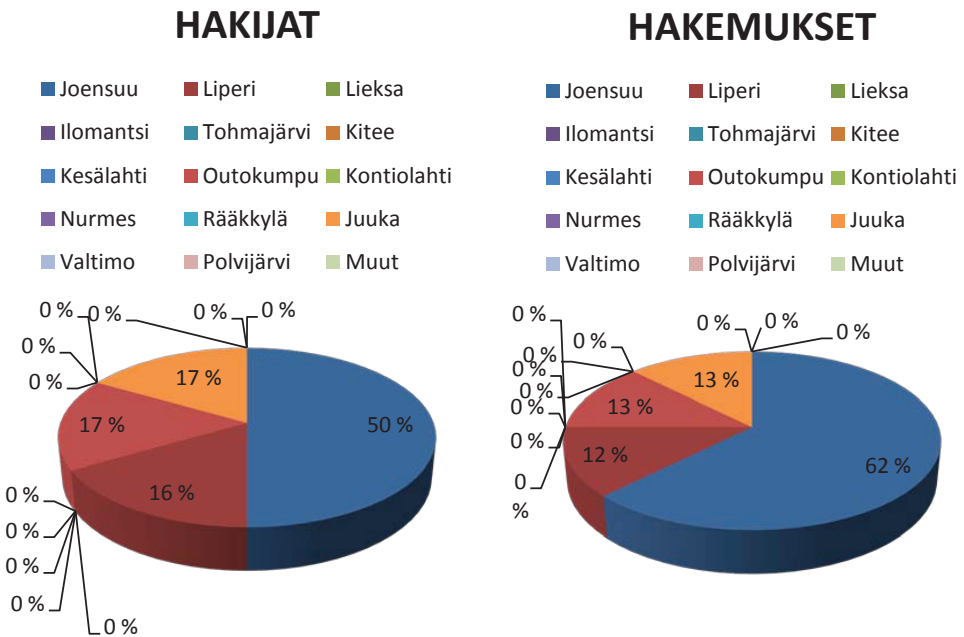
Soitinrakennus alaluokassa oli neljä pohjoiskarjalaista yritystä Tilastokeskuksen toimialaluokituksen mukaan (TK5.7).

Verhoilu, entisöinti ja kunnostus -alaluokassa oli Tilastokeskuksen toimialaluokituksen mukaan kuusi yritystä Pohjois-Karjalan alueella. Toimialaluokan 31090 Muiden huonekalujen valmistus -alaluokkaan on sijoitettu yritykset, jotka toimintansa puolesta kuuluivat tähän luokkaan internetistä haettujen tietojen perusteella. (TK5.8.)

Muut alaan vaikuttavat tekijät

Käsi- ja taideteollisen alan ammatillisen koulutuksen opiskelijoita oli vuonna 2007 Pohjois-Karjalan alueella 194 ja ammattikorkeakoulutuksessa 228. Tutkintoja suoritettiin ammatillisesta koulutuksesta 39 ja ammattikorkeakoulusta 19. (Ekholm 2009, 128–131.)

Pohjois-Karjalan taidetoimikunta myönsi vuonna 2008 muotoilulle 1 500 euroa kohdeapurahoina. Työskentelyapurahoja tai valtionapua ei muotoilun alan toimijoille myönnetty kyseisenä vuonna. (Ekholm 2009, 118–121.) Pohjois-Karjalan taidetoimikunnan myöntämää valtionapua haki vuosina 2001–2010 kuusi hakijaa ja hakemuksia jätettiin tarkasteluajana yhteensä kahdeksan. Suurin osa hakijoista jätti yhden hakemuksen ja kaksi hakijoista kaksi hakemusta. Nämä hakijat olivat Pohjois-Karjalan Kätsä ry ja Taito Pohjois-Karjala. Muotoilun hakijoista puolet oli joensuulaisia. Muut hakijat olivat Liperistä, Outokummusta ja Juuasta (ks. kuvio 23). Joensuulaisten osuus korostui edelleen tarkasteltaessa hakemusten määrää. (PKT5.)

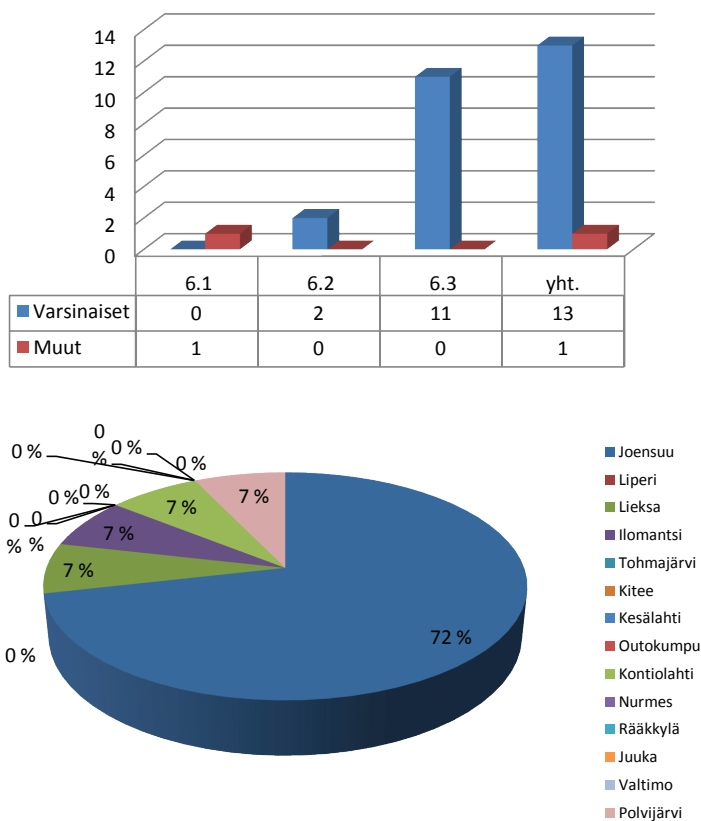
KUVIO 23. Muotoilun hakijat ja hakemukset 2001–2010

5.6 Käsi- ja taideteollisen tuotannon sekä visuaalisen kulttuurin näytteilleasettajat ja välittäjät

Käsi- ja taideteollisen tuotannon sekä visuaalisen kulttuurin näytteilleasettaja- ja välittäjäyritykset

Kaikkiaan käsi- ja taideteollisen tuotannon ja visuaalisen kulttuurin näytteilleasettajien ja välittäjien pääluokkaan kuului 13 yritystä (ks. kuvio 23), kun tarkastelun pohjana käytettiin Tilastokeskuksen toimialaluokitusta (ks. liite 3). Näiden toimialaluokitusten lisäksi ainakin yksi yritys kuului tähän pääluokkaan toimialaluokan alta: 47610 Kirjojen vähittäiskauppa. Näin ollen käsi- ja taideteollisen tuotannon ja visuaalisen kulttuurin näytteilleasettajien ja välittäjien pääluokan yrityksiä oli yhteensä Pohjois-Karjalassa 14. (TK6.)

Maantieteellisesti pääluokan yritykset sijoituivat viiden Pohjois-Karjalan kunnan alueelle (ks. kuvio 24). Joensuun osuus (10 yritystä) oli suurin. Lieksassa, Ilomantsissa, Kontiolahtella ja Polvijärvellä toimi kussakin yksi yritys.

KUVIO 24. Käsi- ja taideteollisen tuotannon sekä visuaalisen kulttuurin näytteilleasettajina ja välittäjinä toimivien yritysten määrä ja jakautuminen alueella

Käsi- ja taideteollinen tuotanto sekä visuaalisen kulttuurin näytteilleasettajat ja välittäjät -pääluokan alaluokkien erittely

Taidegalleriat, -lainaamot ja -välitys -alaluokassa ei Tilastokeskuksen toimialaluokistusten mukaan ollut yhtään yritystä. Kuitenkin yksi yritys voitiin sijoittaa tähän luokkaan toisesta toimialaluokasta. (TK6.1.)

Kehystys-alaluokassa oli kaksi yritystä, jotka on poimittu alaluokkaan Tilastokeskuksen toimialaluokituksen 47599 sijoittuneista yrityksistä. Tarkempia tietoja yritysten toiminnasta selvitettiin internetistä saatujen tietojen perusteella, sillä kaikki toimialaluokan yritykset eivät olleet kehystykseen erikoistuneita yrityksiä. (TK6.2.)

Taide- ja antiikkikaupat, taide- ja antiikkihuutokaupat, antikvariaattikaupat -alaluokka on suurin ryhmä tässä pääluokassa. Tämän alaluokan alla oli 12 yritystä. Ne jakautuivat kolmeen eri toimialaluokkaan (ks. taulukko 10). (TK6.3.) Alueiden kulttuurit 2009-tilastojen mukaan antikvariaatteja, jotka olivat määritelleet toimialansa luokkaan 52502 Antikvariaattikauppa, toimi vuonna 2007 Pohjois-Karjalan alueella viisi. Taidekauppoja ja antiikkiliikkeitä samana vuonna alueella toimi molempia yksi. (Ekholm 2009, 55; 81–82). Kehitys on ollut tässä alaluokassa positiivista.

TAULUKKO 10. *Alaluokan 6.3 jakautuminen toimialaluokkiin*

Taideliikkeet	4
Antiikkiliikkeet	2
Antikvariaattikauppa	5

5.7 Luovien alojen koulutus- ja konsulttipalvelut

Luovien alojen koulutus- ja konsulttipalveluyritykset

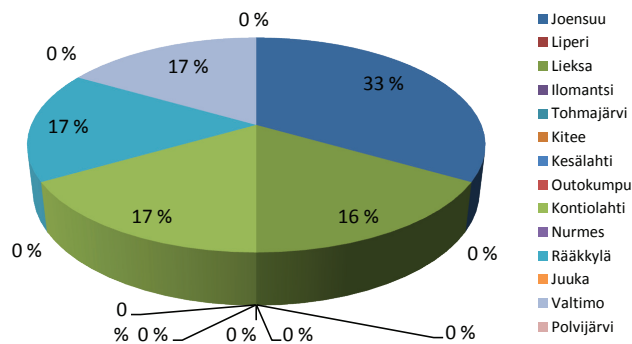
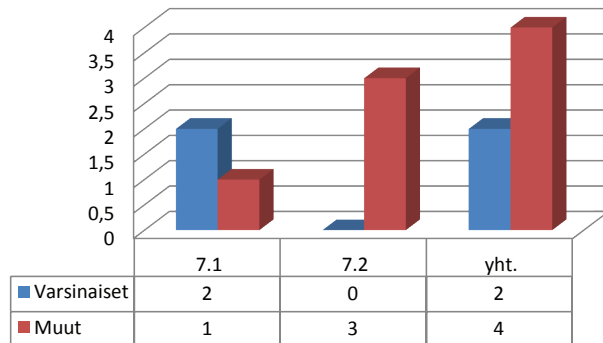
Kaikkiaan luovien alojen konsultti- ja koulutuspalvelut -pääluokka on kaikista pääluokista pienin. Siihen kuuluu Tilastokeskuksen toimialaluokituksen (ks. liite 3) perusteella kaksi yritystä (ks. kuvio 24). Tämän lisäksi pääluokan alle sijoittui yrityksiä seuraavista toimialaluokituksista:

- 90030 Taiteellinen luominen
- 63120 Verkkoportaalit
- 78100 Työnvälitystoiminta
- 79900 Varauspalvelut, matkaoppaiden palvelut.

Yhteensä tähän pääluokkaan kuului kuusi yritystä. Tähän pääluokkaan kuuluvia yrityksiä oli sijoittuneena enemmän muiden toimialaluokkien alle kuin sinne, missä niiden toimintansa perusteella tulisi olla. (TK7.)

Maantieteellisesti yritykset sijoittuivat viiden kunnan alueelle (ks. kuvio 25) niin, että Joensuussa yrityksiä oli kaksi sekä Lieksassa, Kontiolahdella, Rääkkylässä ja Valtimolla kussakin yksi.

KUVIO 25. Luovien alojen konsultti- ja koulutuspalveluyritysten määrä

Luovien alojen koulutus- ja konsulttipalvelut -pääluokan alaluokkien erittely

Aikuiskoulutus-alaluokan alla oli kaksi yritystä, kun tarkastelun pohjana käytettiin Tilastokeskuksen toimialaluokitusta. Tämän lisäksi alaluokan alle oli sijoitettu toimintansa perusteella yksi yritys. Näin ollen aikuiskoulutuksen alaluokassa oli kaikkiaan kolme yritystä Pohjois-Karjalan alueella. (TK7.1.)

Konsulttipalvelut-alaluokka oli haastavin Tilastokeskuksen toimialaluokista, sillä luovien alojen konsulttipalveluja päätoimenaan tarjoavat yritykset ovat suhteellisen uusi ilmiö. Muutkin alaluokkiin sijoitetuista yrityksistä tarjosivat konsulttipalveluja, mutta nämä oli sijoitettu päätoimintansa mukaisiin luokkiin. Näin ollen konsulttipalveluissa ei ollut yhtään yritystä Tilastokeskuksen toimialaluokituksen mukaan, mutta toimintansa perusteella voitiin tämän alaluokan alle sijoittaa kolme yritystä. (TK7.2.)

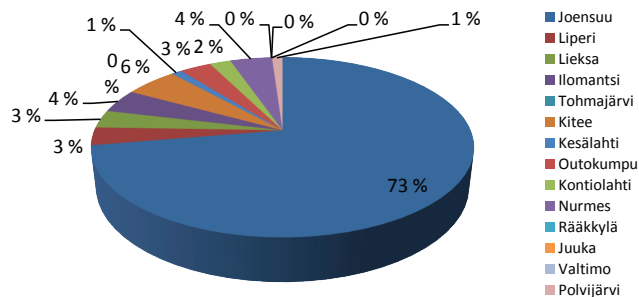
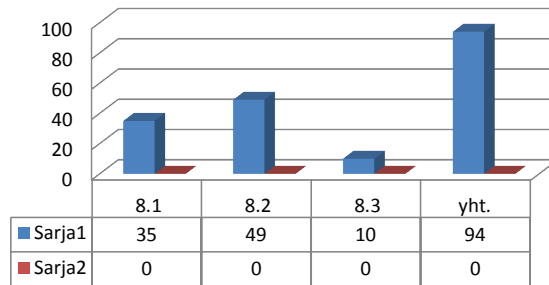
5.8 Mainonta- ja markkinointiviestintä sekä viestintäpalvelut

Mainonta- ja markkinointiviestintä sekä viestintäpalveluyritykset

Kaikkiaan mainonta- ja markkinointi sekä viestintäpalvelujen pääluokkaan kuului 94 yritystä (ks. kuvio 25), kun tarkastelun pohjaksi otettiin Tilastokeskuksen toimialaluokitus (ks. liite 3). Tämä pääluokka oli ainoa, jonka alaluokissa ei ole yrityksiä muista kuin Tilastokeskuksen määrittelemistä luokista.

Pääluokan yritykset jakautuivat maantieteellisesti (ks. kuvio 26) Joensuuhun ja yhdeksään muuhun kuntaan. Joensuussa toimi 68 yritystä (73 %) ja muissa kunnissa yhdestä viiteen yritystä.

KUVIO 26. *Mainonta- ja markkinointi sekä viestintäpalvelujen yritysten määrän jakautuminen alueella*

Mainonta ja markkinointiviestintä, viestintäpalvelut pääluokan alaluokkien erittely

Mainos-, kopio-, tulostus- ja painopalvelut alaluokkaan kuului toimialaluokituksen perusteella 35 yritystä. Alaluokan yritykset sijoittuivat kolmeen eri toimialaluokkaan (ks. taulukko 11). (TK8.1.)

TAULUKKO 11. *Alaluokan 8.1 jakautuminen toimialaluokkiin*

Muu mainospalvelu	6
Suora- ja ulkomainonta	7
Graafinen muotoilu	2
Muu painaminen	20

Mainostoimistojen palvelut (sisältää sähköisen markkinoinnin ja kustannuksen) -pääluokkaan on sijoitettu vain ne yritykset, jotka olivat määritelleet toimialaluokakseen 73111 Mainostoimistot. Näitä yrityksiä Pohjois-Karjalassa oli 49. Mainostoimistojen alaluokka oli suurin tämän pääluokan alaluokista. (TK8.2.)

Viestintäpalvelut-alaluokka koostui heterogeenisestä joukosta yrityksiä. Yhteensä Tilastokeskuksen toimialaluokituksen mukaan alaluokkaan kuului 10 yritystä. Näitä yrityksiä oli kuuden eri toimialaluokan alla (ks. taulukko 12). (TK8.3.)

TAULUKKO 12. *Alaluokan 8.3 jakautuminen toimialaluokkiin*

Tekniikan tutkimus ja kehittäminen	4
Markkina- ja mielipidetutkimukset	1
Yhteiskuntatieteellinen ja humanistinen tutkimus sekä kehittäminen	3
Muu ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta	1
Taiteellinen luominen	1

Muut alaan vaikuttavat tekijät

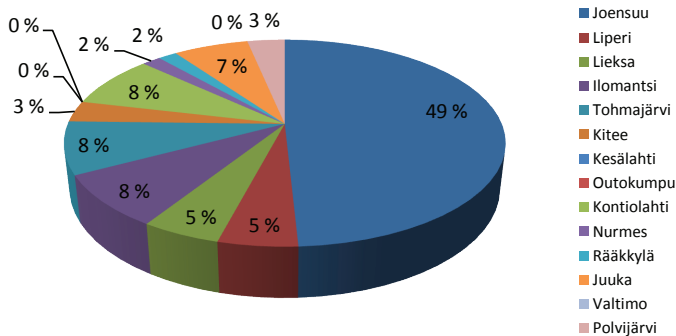
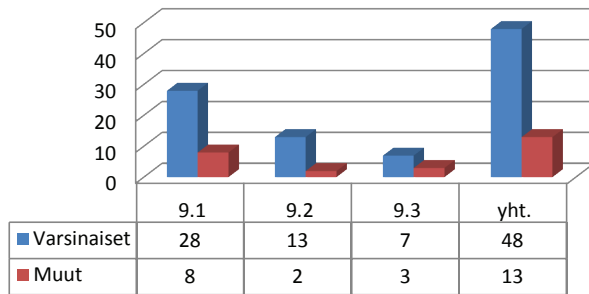
Viestintä- ja informaatiotieteiden opiskelijoita oli vuonna 2007 Pohjois-Karjalan alueella ammatillisessa koulutuksessa 416, ammattikorkeakoulussa 232 ja yliopistokoulutuksessa kaksi. Tutkintoja suoritettiin ammatillisesta koulutuksesta 87. Yliopistokoulutuksesta ei valmistunut kyseisenä vuonna kukaan. (Ekholm 2009, 128–131.)

5.9 Muu tapahtuma- ja kulttuurituotanto, kulttuuri- ja elämysmatkailu sekä elämyspalvelut

Muu tapahtuma- ja kulttuurituotanto-, kulttuuri- ja elämysmatkailu- sekä elämyspalveluyritykset

Tapahtuma- ja kulttuurituotannon, kulttuuri- ja elämysmatkailun sekä elämyspalvelujen pääluokan alle sijoittui 48 yritystä (ks. kuvio 26), kun tarkastelun pohjana oli Tilastokeskuksen toimialaluokitus (ks. liite 3). Tämän lisäksi pääluokan alle sijoittui toimintansa perusteella 13 yritystä seuraavista toimialaluokista:

74909 Muu ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta
 90010 Esittävät taiteet
 79900 Varauspalvelut, matkaoppaiden palvelut
 91040 Kasvitieteelliset puutarhat, eläintarhat, luonnonpuistot
 55902 Maatilamatkailu, bed & breakfast
 71202 Muu tekninen testaus ja analysointi
 47630 Musiikki- ja videotallenteiden vähittäiskauppa
 62010 Ohjelmistojen suunnittelu ja valmistus.
 Kokonaisuudessaan pääluokan alla oli 61 yritystä. (TK9.)

KUVIO 27. *Muu tapahtuma- ja kulttuurituotanto, kulttuuri- ja elämysmatkailu sekä elämyspalveluyritysten määrä ja jakautuminen alueella*

Maantieteellisesti tarkasteltuna (ks. kuvio 27) tapahtuma- ja kulttuurituotannon, kulttuuri- ja elämysmatkailu sekä elämyspalvelujen luokka on kolmas pääluokka, joka jakaantui tasaisesti maakunnan alueelle, sillä yrityksistä alle puolet sijaitsi Joensuuissa. Kesälahdella, Outokummussa ja Valtimolla ei ollut yhtään pääluokan alle sijoittunutta yritystä.

Muu tapahtuma- ja kulttuurituotanto, kulttuuri- ja elämysmatkailu sekä elämyspalvelut pääluokan alaluokkien erittely

Muu kulttuuritapahtumatuotanto, kulttuuriin liittyvät elämyspalvelut -alaluokka koostuu ohjelmapalveluja järjestävistä 28 yrityksestä. Tämän lisäksi samoja palveluja ja tapahtumatuotantoa järjestäviä yrityksiä oli muiden toimialaluokkien alla kahdeksan. Kokonaisuudessaan alaluokkaan kuului 36 yritystä. (TK9.1.)

Kulttuuri- ja elämysmatkailu -alaluokka koostui museotoimintaa järjestävistä yrityksistä sekä matkaoppaiden palveluista, joissa kulttuuri- ja elämysmatkailua tarjottiin. Näitä yrityksiä oli toimialaluokituksen mukaan 13. Kaksi yritystä voitiin toimintansa perusteella liittää tähän alaluokkaan, jolloin yritysten kokonaismäärä oli 15. (TK9.2.)

Muut-alaluokassa oli yhdeksän yritystä, jotka toimivat messujen ja kongressien järjestäjinä, soitinkorjaajina ja ammattialajärjestöinä. Yhteensä näitä yrityksiä oli seitsemän, mutta toimintansa perusteella alaluokkaan voitiin sijoittaa myös kolme muussa toimialaluokassa ollutta yritystä. Yhteenlaskettuna alaluokkaan kuului 10 yritystä. (TK9.3.)

Muut alaan vaikuttaneet tekijät

Museokäyntien määrä vuonna 2007 Pohjois-Karjalan alueella oli 62 637. Naapuri-maakunnassa Pohjois-Savossa käyntejä oli 94 491. Käyntimääriä vertailtaessa tulee muistaa alueen väestöpohja. Pohjois-Karjalan alueella toimi vuonna 2007 päätoimisesti hoidettuja museoyksiköitä kymmenen, joista kulttuurihistoriallisia museoita oli neljä, erikoismuseoita kolme, taidemuseoita kaksi ja luonnontieteellisiä museoita yksi. (Ekholm 2009, 9; 47–48.)

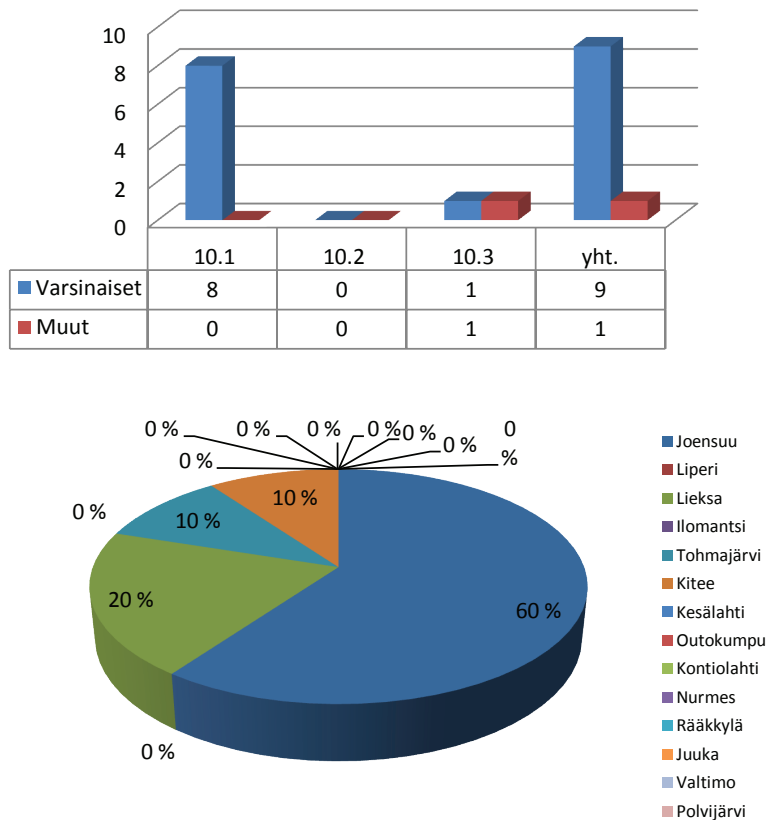
Finland Festivals:iin kuuluvia kulttuuritapahtumia oli vuonna 2008 Pohjois-Karjalan alueella yksi – Lieksan Vaskiviikko. Tapahtuma kesti 10 päivää ja tänä aikana osallistujia tai käyntejä tapahtumaan tehtiin yhteensä 18 142. Lippuja tapahtumaan myytiin 8 042. Opetusministeriö myönsi vuonna 2009 viidelle eri Pohjois-Karjalan alueella toteutetulle valtakunnalliselle kulttuuritapahtumalle yhteensä 74 000 euroa. (Ekholm 2009, 88.)

5.10 Soveltava taide

Soveltavan taiteen yritykset

Kaikkiaan soveltavan taiteen pääluokan alle Tilastokeskuksen toimialaluokituksen perusteella (ks. liite 3) voitiin sijoittaa yhdeksän yritystä Pohjois-Karjalassa (ks. kuvio 27). Toimialaluokassa 96090 Muualla luokittelemattomat henkilökohtaiset palvelut oli yksi merkittävä tähän pääluokkaan kuuluva yritys, joten kokonaisuudessaan yrityksiä pääluokassa oli kymmenen.

Maantieteellisesti (ks. kuvio 28) pääluokan yritykset jakaantuivat neljän kunnan alueelle: Joensuuhun, Lieksaan, Tohmajärvelle ja Kiteelle. Kymmenestä yrityksestä kuusi toimi Joensuun alueella.

KUVIO 28. *Soveltavan taiteen yritysten määrä ja jakautuminen alueella*

Soveltava taide -pääluokan alaluokkien erittely

Taide-, tanssi- ja musiikkikoulut alaluokka muodostui yhteensä kahdeksasta yrityksestä. Nämä yritykset kuuluivat kolmeen eri toimialaluokkaan (ks. taulukko 13). (TK10.1.)

TAULUKKO 13. *Alaluokan 10.1 jakaantuminen toimialaluokkiin*

Taiteen ja musiikin koulutus	4
Muut koulutusta antavat yksiköt	2
Kansan-, kansalais-, työväenopistot	2

Musiikkileikkikoulut alaluokkaan ei sijoittunut yhtään yritystä Pohjois-Karjalan alueelta (TK10.2).

Taideterapeutit-alaluokassa oli yksi yritys Tilastokeskuksen toimialaluokituksen mukaan. Tähän alaluokkaan voitiin sijoittaa myös toinen yritys, joten kokonaisuudessaan alaluokkaan kuului kaksi yritystä. (TK10.3.)

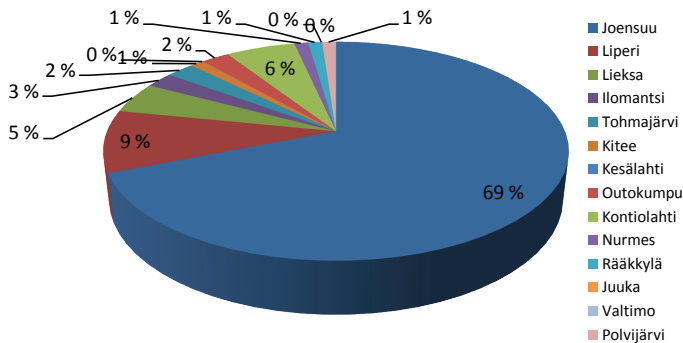
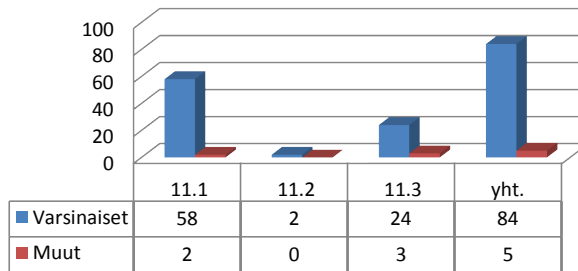
5.11 Uusmedian ohjelmisto- ja sisällöntuotanto

Uusmedian ohjelmisto- ja sisällöntuotantoyritykset

Uusmedian ohjelmisto- ja sisällöntuotanto -pääluokkaan kuului 87 yritystä (ks. kuvio 28), kun tarkastelun pohjaksi otettiin Tilastokeskuksen toimialaluokitus (ks. liite 3). Näiden yritysten lisäksi tähän pääluokkaan toimintansa perusteella voitiin sijoittaa yhteensä viisi yritystä toimialaluokista, joita olivat (TK11.):

- 58290 Muu ohjelmistojen kustantaminen
- 85599 Muut koulutusta antavat yksiköt
- 74909 Muu ammatill, tieteell ja tekn toim
- 71127 Kone- ja prosessisuunnittelu

Maantieteellisesti (ks. kuvio 29) Joensuu hallitsee tätä pääluokkaa, sillä 60 yritystä sijaitsi siellä. Kuitenkin uusmedian ohjelmisto- ja sisällöntuotanto oli yksi niistä pääluokista, jonka yritykset jakaantuivat kattavasti koko maakunnan alueelle. Ainoastaan Kesälahdella, Juuassa tai Valtimolla pääluokan yrityksiä ei toiminut.

KUVIO 29. Uusmedian ohjelmisto- ja sisällöntuotantoyritysten määrä ja alueellinen jakautuminen

Uusmedian ohjelmisto- ja sisällöntuotanto -pääluokan alaluokkien erittely

Ohjelmistot, animaatiot ja 3D-mallinnus -alaluokan yrityksiä oli yhteensä 58, joista selvästi suurin osa kuului toimialaluokkaan 62010 Ohjelmistojen suunnittelu ja valmistus. Loput yrityksistä, jotka tuottivat erilaisia visualisointi tai 3D-palveluja olivat muissa toimialaluokissa. Näiden yritysten lisäksi alaluokkaan oli sijoitettu kaksi yritystä, joten kokonaisuudessaan alaluokka käsitti 60 yritystä. (TK11.1.)

Peli- ja multimediatuotanto oli selvästi tämän pääluokan pienin ryhmä. Siihen kuului vain kaksi yritystä. (TK11.2.)

Internet-sisällöntuotanto ja -sovellukset alaluokkaan kuului 24 yritystä. Nämä yritykset jakaantuivat kolmeen toimialaluokkaan (ks. taulukko 14).

TAULUKKO 14. Alaluokan 11.3 jakaantuminen toimialaluokkiin

Verkkoportaalit	3
Ohjelmistojen suunnittelu ja valmistaminen	20
Graafinen muotoilu	1

Näiden yritysten lisäksi kolme muuta yritystä kuului tähän alaluokkaan. Kokonaisuudessaan alaluokassa oli 27 yrityksestä. (TK11.3.)

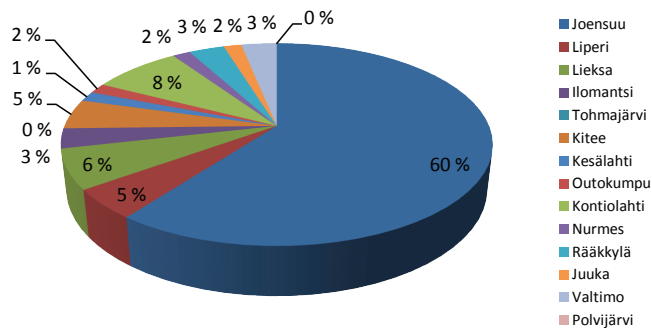
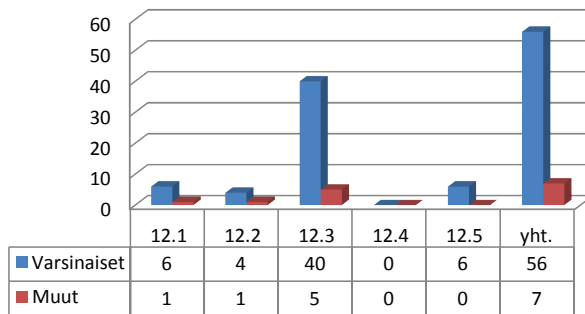
5.12 Visuaalinen kulttuuri

Visuaalisen kulttuurin yritykset

Pohjois-Karjalassa toimi yhteensä 56 visuaalisen kulttuurin yritystä (ks. kuvio 31). Valokuva-ala oli selvästi suurin pääluokkaan kuuluvista alaluokista. Pääluokkaan voitiin sijoittaa myös muita yrityksiä kuin mitä Tilastokeskuksen toimialaluokituksen mukaan (ks. liite 3) siihen kuului. Nämä seitsemän yritystä olivat luokitelleet itsensä seuraaviin toimialaluokkiin (TK12):

- 71127 Kone- ja prosessisuunnittelu
- 90010 Esittävät taiteet
- 74909 Muu ammatill, tietell ja tekn toim

Maantieteellisesti (ks. kuvio 30) visuaalisen kulttuurin yrityksiä toimi Pohjois-Karjalassa kaikkialla muualla paitsi Tohmajärvellä ja Polvijärvellä. Joensuussa toimi enemmistö visuaalisen alan yrityksistä (38), mutta Kontiolahti (5), Lieksa (4), Liperi (3) ja Kitee (3) erottuivat kuviossa 30.

KUVIO 30. Visuaalisen kulttuurin yritysten määrä ja jakautuminen alueella

Visuaalinen kulttuuri pääluokan alaluokkien erittely

Graafinen suunnittelu -alaluokassa kaikki kuusi yritystä olivat toimialaluokan 74101 Graafinen muotoilu alla. Näiden lisäksi alaluokkaan toimintansa perusteella kuului yksi yritys, joten kokonaisuudessaan graafiseen suunnitteluun erikoistuneita yrityksiä oli seitsemän. (TK12.1.)

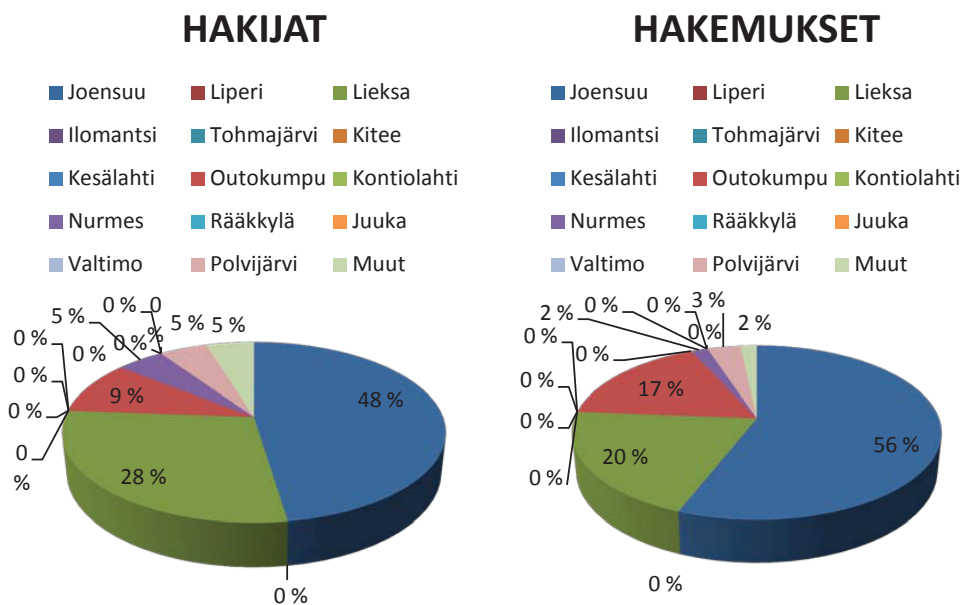
Kuvataide ja veistäminen -alaluokan alla oli neljä yritystä, jotka kaikki olivat määritelleet toimialaluokakseen 90030 Taiteellinen luominen. Tämän lisäksi toimintansa perusteella yksi yritys voitiin lukea kuuluvaksi tähän alaluokkaan, joten kokonaisuudessa yrityksiä oli viisi. (TK12.2.)

Valokuvataide ja valokuvaus oli suurin alaluokka tässä pääluokassa ja sen yritykset jakautuivat kahteen toimialaluokkaan. Toimialaluokassa 74201 Valokuvaamot ja muu kuvaustoiminta oli 35 yritystä ja loput viisi olivat ilmoittaneet toimialaluokakseen 90030 Taiteellinen luominen, johon myös taidevalokuvaus kuului. Tämän lisäksi muissa toimialaluokissa oli valokuvaukseen erikoistuneita yrityksiä viisi, joten yhteensä tähän alaluokkaan kuului 45 yritystä. (TK12.3.)

Pohjois-Karjalan alueella ei toiminut yhtään ympäristötaiteeseen erikoistunutta yritystä (TK12.4). Muu visuaalinen suunnittelu ja toteutus -alaluokka muodostui muista visuaalisen kulttuurin edustajista. Alaluokan kuudesta yrityksestä yksi oli karttoja toteuttava yritys ja loput tatuointiryhtiä (TK12.5).

Muut alaan vaikuttavat tekijät

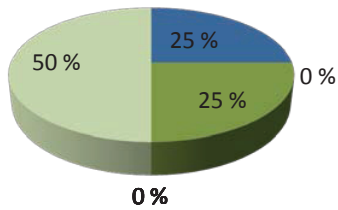
Pohjois-Karjalassa opiskeli kuvataidetta ammattikorkeakoulussa vuonna 2007 yhteensä 75 opiskelijaa ja tutkintoja suoritettiin 23 (Ekholm 2009, 128–131). Pohjois-Karjalan taidetoimikunta tuki alueen kuvataiteilijoita vuonna 2008 seuraavasti: Työskentelyapurahoja jaettiin yhteensä 51 212 euroa ja valtionavustuksia 4 600 euroa. Ainoastaan kohdeapurahoja ei kuvataiteelle jaettu. (Ekholm 2009, 118–121.) Valtionapua Pohjois-Karjalan taidetoimikunnalta vuosina 2001–2010 haki 23 yhdistystä ja hakemuksia jätettiin yhteensä 59 kappaletta. Kuvataiteen hakijoista kaksi, Joensuun Taiteilijaseura ry sekä Outokummun Taideyhdistys ry, olivat aktiivisia koko tarkasteluajan. Enon Taideyhdistys ry sekä Kirsikoti ry olivat hakeneet ainakin neljänä vuonna tukea Pohjois-Karjalan taidetoimikunnalta. Hakijoiden määrää tarkasteltaessa (ks. kuvio 31) joensuulaiset (48 %) ja lieksalaiset (28 %) olivat suurimmat ryhmät. (PKT6.)

KUVIO 31. Kuvataiteen hakijat ja hakemukset 2001–2010

Valokuvausliikkeitä toimi vuonna 2007 Pohjois-Karjalan alueella 11. Liikkeissä oli samana vuonna henkilöstöä yhteensä 23. Valokuvausliikkeiden yhteenlaskettu liikevaihto oli 375 900 euroa. (Ekholm 2009, 83). Valokuvataiteelle myönnettiin vuonna 2008 Pohjois-Karjalan taidetoimikunnasta työskentelyapurahana 18 384 euroa. Kohdeapurahoja tai valtionapuja alalle ei myönnetty. (Ekholm 2009, 118–121.) Pohjois-Karjalan taidetoimikunnalta valokuvataiteen valtionavustusta haki neljä toimijaa vuosina 2001–2010 (ks. kuvio 32). Hakijoina olivat Joensuun Kameraseura ry, Kirsikoti ry, Luonto-Liitto ry:n susiryhmä sekä PONTES - Bridging Marginal Europe - Finland ry. Kahden viimeiseksi mainitun hakijan kotipaikka oli Helsinki, eli puolet hakijoista tuli maakunnan ulkopuolelta. Kaikki neljä hakivat tarkasteluajanjakson aikana vain kerran tukea toimintaansa.

HAKIJAT JA HAKEMUKSET

KUVIO 32. *Valokuvataiteen hakijat ja hakemukset 2001–2010*

6. Luovien alojen rajapintoja

Tässä kappaleessa nostetaan esiin kahdeksan luovien alojen rajapinnoille sijoittuvaa ilmiötä, esimerkkiä tai toimialaa.

6.1 Kaupan ala: Luovien alojen tuottamien ja niihin liittyvien tuotteiden myynti

Luovat alat ovat tiiviisti sidoksissa kaupan alaan, vaikka varsinaisesti näitä yrityksiä ja toimijoita ei luoviin aloihin lasketa. Kaupan ala on yksi merkittävimmistä luovien alojen rajapinnoista. Liitteeseen 6 on koottu kaupan alan toimialaluokkia, jotka ovat selkeästi yhteydessä luoviin aloihin ja niiden tuotteiden levittämiseen. Kaupan alan jakeluporras on tärkeä sisällöntuottajille.

Taulukko 15 osoittaa, että luovilla aloilla, joilla työn tuloksena syntyy konkreettisia tavaroita tai tuotteita, jakeluporras liittyy pääluokkiin olennaisesti. Raportin pääluokista kahdeksalla on ainakin yksi jakeluporras Tilastokeskuksen toimialaluokituksissa.

TAULUKKO 15. *Luovien alojen pääluokat ja niihin liittyvät jakeluportaat*

2. ELOKUVA-, TELEVISIO-, RADIO- JA LAVASTUSTAIDE	59130 Elokuvien, videoiden ja televisio-ohjelmien levitys 59140 Elokuvien esittäminen 60202 Maksulliset tv-kanavat
3. ESITTÄVÄN TAITEEN AMMATTILAISET, YRITYKSET JA TAPAHTUMAT	18200 Ääni-, kuva- ja atk-tallenteiden tuotanto 47630 Musiikki- ja videotallenteiden vähittäiskauppa
4. KIRJALLINEN KULTTUURI	47610 Kirjojen vähittäiskauppa 47622 Aikakausjulkaisujen ja lehtien vähittäiskauppa
5. KÄSI- JA TAIDETEOLLINEN TUOTANTO	47770 Kultasepänteosten ja kellojen vähittäiskauppa 47511 Kankaiden vähittäiskauppa 47512 Lankojen ja käsityötarvikkeiden vähittäiskauppa 47711 Naisten vaatteiden vähittäiskauppa 47712 Miesten vaatteiden vähittäiskauppa 47713 Lastenvaatteiden vähittäiskauppa 47714 Turkisten ja nahkavaatteiden vähittäiskauppa 47715 Lakkien ja hattujen vähittäiskauppa 47719 Vaatteiden yleisvähittäiskauppa
7. LUOVIA ALOJEN KOULUTUS- JA KONSULTTIPALVELUT	62030 Tietojenkäsittelyn ja laitteistojen käyttö- ja hallintapalvelut 62090 Muu laitteisto- ja tietotekninen palvelutoiminta 63110 Tietojenkäsittely, palvelintilan vuokraus ja niihin liittyvät palvelut
8. MAINONTA- JA MARKKINOINTI- VIESTINTÄ, VIESTINTÄPALVELUT	73120 Mainostilan vuokraus ja myynti
11. UUSMEDIAN OHJELMISTO- JA SISÄLLÖNTUOTANTO	46510 Tietokoneiden, oheislaitteiden ja ohjelmistojen tukkukauppa 47410 Tietokoneiden, niiden oheislaitteiden ja ohjelmistojen vähittäiskauppa 46521 Viestintälaitteiden tukkukauppa 46522 Elektronisten komponenttien tukkukauppa
12. VISUAALINEN KULTTUURI	74202 Valokuvien kehittäminen

6.2 Terveys ja hyvinvointi: Kulttuurista hyvinvointia

Pohjois-Karjalan taidetoimikunnan pääsihteeri Hanna Susitaipaleen mukaan Pohjois-Karjalan taidetoimikunta myönsi vuonna 2010 kahdeksalle Pohjois-Karjalan alueen yhteisölle tai toimijalle valtionavustuksina yhteensä 66 240 euroa nuorten taiteilijoiden, tuottajien ja/tai muiden kulttuuri- ja sosiaalialan ammattilaisten työllistämiseen kuudeksi kuukaudeksi. Työntekijöiden työtehtäviin tuli kuulua kulttuurihyvinvointipalvelujen tuottaminen tai kehittäminen. Tukea jaettiin EnterTnt Oy:lle, Honkalampi-säätiölle, Joensuun kaupungin kulttuuritoimelle, Joensuun seudun kansalaisopistolle, Kalevan Nuorten Pohjois-Karjalan Piiri ry:lle, Kirsikoti ry:lle, Kontiolahden kunnan kulttuuripalveluille ja RanKids ry:lle.

EnterTnt Oy:n työskentelevän nuoren vastuulla oli Hasanniemen teatterin alueella tarjottavien kulttuuripalvelujen tuottaminen kesälle 2011, Hasanniemen miljöön hyödyntäminen hyvinvointikoulutusten ja -tapahtumien toiminta-alustaksi sekä palvelujen räätälöinti ja markkinointi. Honkalampi-säätiön hankkeen tarkoituksena oli puolestaan hyvinvointipalvelujen kehittäminen tanssitaiteen avulla. Työntekijä ohjasi luovaa tanssia erityistukea tarvitseville, heidän omaisilleen ja työntekijöille eri toimipisteissä ympäri maakuntaa. Joensuun kaupungilla työntekijä toimi koordinaattorina kulttuuritoimen eri palveluyksiköiden ja vanhuspalveluiden yhteisessä hankkeessa, jossa kehitettiin muistelutyön käyttöön matkalaukkuja. Joensuun seudun kansalaisopiston hankkeen tavoitteena oli innovatiivisten, kulttuuriin sitoutuvien, kehollisten opetuskäytänteiden ja sisältöjen luominen sekä opiston henkilöstön kulttuurisen hyvinvoinnin lisääminen. Kalevan Nuorten Pohjois-Karjalan Piiri ry:llä työntekijä toimi koordinaattorina Kulttuurikerhoja kylille -hankkeessa, jonka tavoitteena oli luoda ja kehittää harrastustoiminnan mahdollisuuksia Pohjois-Karjalan alueella yhteistyössä kunkin paikallisen nuorisoseuran kanssa. Kirsikoti ry:n työntekijä toimi ohjaajana Kirsikodin kehitysvammaisille taiteilijoille. Kontiolahden kunnan kulttuuripalvelujen työntekijä toimi koordinaattorina Kulttuurihuone ja Kilo iloa ikäihmisille -hankkeissa, joissa toiminnan kohteena olivat maahanmuuttajat ja ikäihmiset. RanKids ry:n työntekijän tehtävänä oli tuottaa taidekasvatuksellisia työpajoja Matroskin muuttaa Suomeen -elokuvan pohjalta, musiikkiteatteriesitys Henry Helttä ja Suomi -testit, satuseikkailutoiminta sekä Kolme prinsessaa ja maailman ihmeet -teatteriesitys.

6.3 Kulttuuri- ja elämysmatkailu: Matkailun monet mahdollisuudet

Tässä kappaleessa kulttuuri- ja elämysmatkailusta esimerkkinä käytetään SF-Filmikylää ja sen elokuvamatkailutoimintaa sekä joensuulaista Taitokorttelia. SF-Filmikylän vaiheista kerättiin tietoa kyselylomakkeella (ks. liite 8), johon vastasi projektipäällikkö Jukka Karttunen Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulusta. Käsi- ja taideteollisen matkailun esimerkin Joensuun Taitokorttelin tiedot on kerätty internetistä.

SF-Filmikylä elokuvamatkailun malliesimerkki

Pohjois-Karjalaa voidaan pitää elokuvamaakuntana, vaikka elokuvamatkailu on uusi kulttuurimatkailun nouseva osa-alue. Maakunnassa on elokuvien toteutuksessa jo pitkä historia. Tulitikkuja lainaamassa -elokuva kuvattiin Pohjois-Karjalassa vuonna 1938. Tämän jälkeen maakunnassa on kuvattu yhteensä 32 elokuvaa ja 2000-luvulla kuvausten määrä on kasvanut. (KA1.)

Markku Pölösen ajatuksesta syntynyt SF-Filmikylä Kontiolahdella on esimerkki matkailun ja kulttuurin yhdistämisestä. Elokuvamatkailu on nouseva ala, jossa matkailija pääsee tutustumaan kuvauskohteisiin ja tuotantojen kulissien takaiseen toimintaan (KA1). Toiminta filmikylässä alkoi kesällä 2006, kun alueella kuvattiin Karjalan kunnilla -televisiosarjaa sekä Lieksa-elokuvaa. Suomen Filmitoimintakeskus (SF) on siitä asti tuottanut filmikylässä erilaisia tuotantoja. (I6.) Karjalan kunnilla

-televisiosarjan tuotantoa Suunniteltaessa oli elokuvamatkailullisen konseptin toteuttaminen mukana. SF-Filmikylä on elokuvamatkailukohde, jossa kuvataan samoissa lavasteissa tuotantoja jopa samanaikaisesti matkailun kanssa. (KA1).

SF-Filmikylää rahoitetaan Kontiolahden kunnan hallinnoiman Elokuva- ja elämysmatkailun investoinnit -projektin kautta. Tämän projektin avulla filmikylään rakennettiin kahvilarakennus sekä luentotila tilaisuuksia ja ryhmiä varten. Rakennukset valmistuivat kesällä 2010. (KA1.) Projektia rahoittivat Euroopan aluekehitysrahasto, Pohjois-Karjalan TE-keskus, Kontiolahden kunta, Pohjois-Karjalan maakuntaliitto, Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu, Suomen Filmiteollisuus SF ja SF-Kiinteistöt Oy. (I6.) Elokuva- ja elämysteollisuuteen liittyvien matkailun ja liiketoimintamallien kehittämiseksi maakunnan alueella toteutettiin vuosina 2008–2010 Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun hallinnoima Elokuva- ja elämysmatkailun kehittäminen Pohjois-Karjalassa -projekti. Sen tavoitteena oli synnyttää yritys- ja toimijaverkosto alalle sekä kehittää alan markkinointia. Projekti onnistui asettamissaan tavoitteissa ja kehitti elokuva- ja elämysmatkailuun liittyviä liiketoimintoja ja palveluja sekä maakunnan markkinointia elokuvamatkailun osalta. (I6; KA1.)

SF-Filmikylä koostuu sen keskiössä olevasta lavastetuista kylänraitista, kaupasta, pappilasta, koulusta, tohtorilasta, tsasounasta ja terijokelaispensionaatista. Kylän vanhat rakenteet ovat olleet suunnittelun pohjana ja muutenkin toteutuksessa on noudatettu kierrättämisen periaatetta. (I6.)

Alkuvaiheessa SF-Filmikylässä toteutettu elokuvamatkailu toimi yhdessä tv-sarjan Karjalan Kunnalla kuvausten kanssa. Aamupäivästä järjestettiin opastettuja kierroksia filmikylään ja iltapäivällä se oli sarjan kuvausten käytössä. Alkuvaiheessa SF-Filmikylää markkinoitiin nimenomaan ryhmille, koska alueelta puuttui tarvittava infrastruktuuri yksittäisiä matkailijoita varten. Kesällä 2009 järjestettiin yksittäismatkailijoille kierroksia, joita järjestettiin muutamia päiviä. Vuonna 2009 yksittäismatkailijoiden määrä oli noin 6 000 henkilöä. Tämän jälkeen vuosittaiset kävijämäärät ovat olleet noin 5 000 henkilöä vuodessa. (KA1.)

Elokuva- ja elämysmatkailun investoinnit -projektissa rakennettujen tilojen myötä SF-Filmikylässä käynnistettiin kesäteatteritoimintaa osana palvelutuotantokokonaisuutta (KA1). Kesällä 2010 Miikkulan kesäteatterissa esitettiin Markku Pölösen näytelmää Onnenmaa. (I6.) Muita SF-Filmikylän palveluja olivat mm. Kurkistus kulissein kierrokset, yksittäin räätälöidyt tuoteryhmät ja yrityksille suunnatut palvelupaketit. Kurkistus kulissein -kierroksilla matkailijat pääsivät tutustumaan kuvauspaikkoihin, näkemään lavasteiden taakse oppaiden kertoessa kuvattuja kohtauksia ja esitellessä roolihenkilöiden asuntoja. Räätälöityihin tuoteryhmiin kuuluivat SF-Filmikylän palvelut yhdistettynä majoitus-, kuljetus- ja muihin aktiviteettipalveluihin. Räätälöidyissä yrityspaketeissa yhdisteltiin yhteistyökumppaneiden tuotteita. Tällainen paketti voi sisältää esimerkiksi lennot Joensuuhun, kuljetukset SF-Filmikylään, ruokailut, oman elokuvan kuvaamisen ammattilaisten kanssa, oman ensi-illan Joensuun elokuvateatterikeskuksessa, cocktail-tilaisuuden ja majoitukset. (KA1.)

SF-Filmikylän matkailupuoli työllistivät kesäisin noin viisi henkilöä, joihin kuuluivat kahvilatyöntekijät sekä oppaat. Muuten tuotannoista riippuen henkilömäärä saattoi nousta jopa useista kymmenistä sataan henkilöön. Työllistämisaikutusten lisäksi SF-Filmikylä on lisännyt Kontiolahden ja ennen kaikkea Pohjois-Karjalan nä-

kyvyttö. Toiminta on aktivoinut muita alueen matkailuyrittäjiä ja todistanut tarpeellisuutensa yhtenä tulevaisuuden matkailutuotteena. (KA1).

Joensuun Taitokortteli käsi- ja taideteollisen alan keskus

Joensuussa sijaitseva Taitokortteli on Taito Pohjois-Karjala ry:n sekä paikallisten yrittäjien yhdessä perustama kulttuurikortteli. Vuonna 2006 perustettu Taitokortteli on avoinna ympäri vuoden. Tällä hetkellä korttelissa toimii yhteensä 30 yritystä, yhdistystä tai muuta toimijaa. Internet-sivuilla on linkit kaikkien näiden yritysten omille kotisivuille. Kortteliä kehitetään lapsen huomioiden. Vuonna 2007 Taitokorttelissa vieraili noin 70 000 ja seuraavana vuonna noin 85 000 kävijää. Kortteli hyödyntää sosiaalisen median mahdollisuuksia, esimerkiksi sen Facebook-ryhmässä oli marraskuussa 2010 yhteensä 794 jäsentä. Taitokorttelin yhteydessä toimii Kauppaneuvoksen kahvila, joka tarjoaa kotileivonnaisia sekä karjalaisia perinneherkkuja. (I7.)

Taitokorttelissa on Taitokeskus, joka tarjoaa käsityöalan neuvontaa ja kurssitoimintaa. Taitokeskuksessa voi opetella ja toteuttaa omia käsitöitä ja lisäksi kudontasali on asiakkaiden käytössä. Taitokeskuksen tiloissa toimii Kässä-käsityökoulu, joka antaa taiteen perusopetusta käsityön alalta. (I7.; I8.) Taitokorttelin vanhassa Tiilitalossa sijaitsee Taito Shop Joensuu, jossa myydään niin pohjoiskarjalaista kuin suomalaista käsityötä ja designia. Taitokorttelissa järjestetään näyttelyitä Taitokorttelin Käytävägalleriassa ja piha-aitassa. Lisäksi näyttelyitä on Joensuun Taitelijaseura ry:n ylläpitämässä Galleria Kohinassa. (I7.) Vuonna 2010 galleriassa järjestettiin 16 eri taiteilijan tai taiteilijaryhmän näyttelyä sekä joulukuussa joulumyyntinäyttely. (I9.)

6.4 Teollisuus: Abloy Oy esimerkillisenä luovien alojen hyödyntäjänä

Teollisuudessa käytetään luovien alojen palveluja ja tuotteita. Esimerkkitapaus on Abloy Oy:n tiedotuspäällikkö Eeva Hirvola-Kostamolta (ks. liite 7). Abloy Oy:ta ja sen toimintaa käytetään esimerkkinä luovien alojen ja teollisuuden liitoksista ja yhteistyöstä.

Abloy Oy käyttää tuotekehityksessä muotoilun ammattilaisia. Abloy Oy:llä on palkkalistoillaan alan ammattilaisia ja yritys käyttää myös ulkopuolisia muotoilun ammattilaisia. Yritys käyttää sekä pohjoiskarjalaisia yrityksiä että muiden alueiden osajia. Esimerkkinä Hirvola-Kostamo mainitsi joensuulaisen Komodo designsin kanssa tehdyn yhteistyön. (KA1.)

Abloy Oy hyödyntää markkinoinnissaan luovia aloja. Yrityksen markkinointi- ja mainosalan henkilöstö on koulutettu käyttämään graafisia työkaluja. Lisäksi materiaaleja tuotetaan yhteistyössä ulkopuolisten ammattilaisten kanssa. Abloy Oy käyttää pohjoiskarjalaisia ammattilaisia kuten Mainostoimisto Fabrik Oy:tä, Grafex Joen Teksti Oy:tä ja KM-Yhtymä Oy:n kirjapainoyksikkö Suomen Painotuotetta graafisen suunnittelun palveluiden osalta. (KA1.)

Abloy Oy:lle on hankittu taidetta tehtaan julkisiin tiloihin, henkilöstön työhuoneisiin ja tehtaan pihalle. Ostetut taideteokset ovat Abloy Oy:lle tilaustöinä valmistet-

tuja ja valmiita töitä. Mukana on sekä pohjoiskarjalaisten taiteilijoiden että muiden taiteilijoiden töitä. (KA1.)

Henkilöstön virkistystoiminnassa hyödynnetään kulttuuripalveluja. Henkilöstön käytössä ovat Joensuun kaupunginteatterin, kaupunginorkesterin kausikortit ja tuet elokvaliput. Joensuun kaupunginorkesteri on esiintynyt yrityksen juhlissa sekä henkilöstö- ja asiakastilaisuuksissa. (KA1.)

Tehdasrakennusten suunnittelussa on käytetty arkkitehtia. Sisustussuunnittelussa puolestaan on käytetty huonekalu- ja sisustustuotetoimittajien tarjoamia palveluja. (KA1.)

Abloy Oy on aktiivinen kulttuuri- ja urheilutoiminnan tukija paikkakunnilla, joilla yrityksen tehtaita sijaitsee. Yritys haluaa olla tukemassa seutukunnan kehitystä sekä harrastus- ja virkistystoimintaa. Merkittävimpiä Abloy Oy:n tukemia kulttuuritapahtumia oli vuonna 2007 Joensuun taidemuseossa järjestetty Abloyn 100-vuotisnäyttely Readymade, jonka yksityiskohta oli ABLOY-tuotteita materiaaleina hyödyntäneet tilausteokset. (KA1.)

6.5 Vanhuspalvelut: Luovat alat ja ikäihmiset

Keinu - taiteilijat vanhusyhteisön arjessa -hanke

Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu toteutti vuosina 2006–2007 Keinu – taiteilijat vanhusyhteisön arjessa -hankkeen, jossa tavoitteena oli kehittää toimintamalli vanhuspalvelujen ja taiteilijoiden yhteistyölle. Hanketta toteutettiin Pohjois-Karjalan alueella niin julkisissa kuin yksityisissäkin vanhusyksityöissä. Mukana hankkeessa oli 11 taiteilijaa kuvataiteen, musiikin, teatterin, kirjallisuuden, käsityön ja tanssin aloilta. Taiteilijat suunnittelivat, toteuttivat ja arvioivat yhdessä vanhustyöntekijöiden ja vanhusten kanssa taide- ja kulttuuritoimintaa vanhusyhteisöissä. Hankkeessa oli mukana yhteensä 12 vanhuusyksikköä.

Keinu-hankkeen toiminta perustui taiteilijoiden työskentelyyn vanhusyksityöissä ja kuukausittain järjestettäviin Keinu-kehittämispäiviin. Taiteilijoiden lisäksi paikalla oli vanhustyöntekijät. Kehittämispäivissä jaettiin kokemuksia ja saatiin valmennusta yhteistoimintamallien rakentamiseen. Keinu-hankkeen toiminta voitiin jakaa kahteen osa-alueeseen: Keinu virikeohjauksena ja Keinu ”nelikantamallina”. Keinu virikeohjauksena -tapauksissa toiminta oli pitkälti taiteilijalähtöistä ja toiminta tarjosi virkistystä vanhuksille, mutta jäi usein irralliseksi vanhustyön muusta toiminnasta. Keinu ”nelikantamallina” tapauksissa toiminta perustui yhteistyöhön taiteilijan, vanhusten ja vanhustyöntekijöiden (hoitajat ja esimiehet) kesken ja näin keinu liikkui koko vanhusyhteisöä (I3.)

Kehittämisyksikkö Karpalon esimerkki

Karpalo-projektin projektipäällikkö Seija Loppi antoi esimerkin luovien alojen hyödyntämisestä vanhustyön kehittämisessä (ks. liite 9). Karpalossa käytettiin luovien

alojen osaamista niin, että paikallisten taiteilijoiden näyttelyitä oli keskuksen tiloissa ja ikäihmiset pääsivät harrastamaan kulttuuria esimerkiksi karaokessa. Lisäksi Karpalossa esiintyi eläkeläisiä, jotka tulivat vierailuille osana vapaaehtoistyötä. Karpalon henkilökuntaa koulutettiin projektin aikana erilaisiin sosiokulttuuristen menetelmien käyttöön osana vanhustyötä. (KA2.) Sosiokulttuuriset menetelmät sopivat vanhuksille hyvin ja vanhukset nauttivat taiteesta, kulttuurista ja osallistumisesta. (I10.)

6.6 Lapset: Sanaratas kehittää sanataideopetusta Pohjois-Karjalassa

Pohjois-Karjalan kirjailijayhdistys Ukri ry:n hallinnoima Sanaratas-hanke aloitettiin vuonna 2005. Hankkeen tavoitteena oli luoda pysyvä sanataiteen toimijaverkosto ja levittää sanataideharrastusta koko Pohjois-Karjalan alueelle. (I5.)

Yhdistys perusti Sanaratas-jaoston vuonna 2006. Jaoston jäseninä on sanataidetta harrastavia lapsia ja nuoria sekä sanataideopettajia, kirjailijoita ja kirjoittajia. Jäsenten intresseihin kuuluu sanataidekasvatuksen kehittäminen ja tukeminen maakunnan alueella. Jaoston jäsenyys ei ole sidoksissa yhdistyksen jäsenyyteen tai asuinpaikkaan. (I5.)

Jaosto järjesti Sanaratas-vuoden päätapahtumana Sanataidepolku-tapahtumaa, jossa opettajat pääsivät tapaamaan toisiaan. Tapahtuma järjestettiin ensimmäisen kerran vuonna 2005. Se järjestetään yhteistyössä Joensuun seutukirjaston, Joensuun seudun kansalaisopiston ja Suomen sanataideopetuksen seuran kanssa. Sanaratas-jaoston toimintaan ovat kuuluneet oleellisena osana Sanataideleirit. (I5.)

Sanaratas-jaosto järjestää yhteistyössä Joensuun seudun Kansalaisopiston kanssa sanataiteen perusopetuksen mukaista opetusta. Tämän lisäksi valmentavaa sanataiteen perusopetusta oli alle kouluikäisille. (I5.)

6.7 Rakentaminen: Luovat alat tärkeä osa rakentamista

Rakennusprosessissa hyödynnetään monia eri luovien alojen aloja. Esimerkkeinä rakentamisen ja luovien alojen yhdistämisestä on Joensuun Töminä Oy:n hallinnoima Kulttuurikeskus Karjalantalo ja Nurmeksen Vanha Kauppala. Kulttuurikeskus Karjalantalon muutosprosessissa on hyödynnetty luovia aloja muutettaessa vanhaa tilaa uusia palveluja tarjoavaksi keskuksiksi ja toisenlaisiin tarpeisiin vastaavaksi tilaksi. Kyselyyn vastasi Joensuun Töminä Oy:n toimitusjohtaja Janne Puhakka (ks. liite 10). Nurmeksen Vanhaa Kauppala koskevaan kyselyyn vastasi tutkija Hannu Ryhänen ja Vanha Kauppala -projektin projektipäällikkö Veli-Pekka Nenonen (ks. liite 11).

Karjalantalon muutosprosessi Kulttuurikeskuksiksi

Joensuun Popmuusikot ry perusti Joensuun Töminä Oy:n hallinnoimaan Kulttuurikeskus Karjalantaloa. Yhtiö vuokraa kiinteistöä Karjalaisen Kulttuurin Edistämisseitiltä. Karjalantalo on vuonna 1954 valmistunut rakennus, jonka on suunnitellut

arkkitehti Einari Terävirta. Alun perin rakennus valmistui museo- ja ravintolakäytön palvelemaan karjalaista kulttuuria. Vahva yhteisöllisyys ja talkoohenki kuuluvat olennaisesti rakennuksen historiaan. (I11.) Nyt rakennuksen muutostöissä yhtiö hyödyntää paikallisen arkkitehtitoimisto Torikan palveluja, joka on vastannut rakennuksen saneeraussuunnitelmista. Sisustussuunnittelupalveluja on myös käytetty, ja niistä vastaa paikallinen yritys Carelia Design. (KA3.) Lisäksi tulevaisuudessa on tarkoitus kehittää kulttuurikeskuksen ympäristöä eli Ilosaaren aluetta. (I11.) Toistaiseksi tähän vaiheeseen ei kuitenkaan ole vielä päästy. Rakennukseen tullaan hankkimaan jatkossa myös taidetta paikalliselta toimijalta. (KA3.)

Kulttuurikeskus aloittaa toimintansa vuoden 2011 alussa. Karjalantalo palaa näin alkuperäiseen käyttötarkoitukseensa, sillä se rakennettiin kulttuurikeskukseksi. Talossa toimivat Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun pop-jazz- ja kansanmusiikin opetus ja Popmuusikot ry. Musiikki- ja kulttuuritoimintaa järjestetään säännöllisesti kahdessa eri salissa, ravintolatoimintaa jatketaan uudistuneena. Tämän lisäksi entisiin kabinettitiloihin ja muualle rakennukseen muokataan opetus- ja harjoituskäyttöön soveltuvia tiloja. Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoululle sijoittuminen Kulttuurikeskus Karjalantaloon merkitsee paitsi uusia mahdollisuuksia opiskelijoille myös koulutuksen turvaamista Itä-Suomessa. Muutto lisää toivottavasti myös Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun kiinnostavuutta opiskelupaikkana. (I11.)

Keskuksen toimintaan kuuluvat konsertti- ja koulutustoiminta ovat kehittämässä koko maakunnan populaarikulttuuria. Kulttuurikeskuksen toivotaan olevan yksi koko Pohjois-Karjalan hyvinvointia kulttuurisin keinoin tukevista vaikuttajista. Kulttuurikeskuksessa järjestetään säännöllisiä musiikki- ja kulttuuri-iltamia. Vuonna 2002 tiloja vaille jääneen Rocklubi Kerubin toiminnan jatkuminen osana Kulttuurikeskus Karjalantaloa on myös tärkeä uutinen monelle. Rocklubi Kerubi on ollut tunnettu musiikkipiireissä ja toiminnan loppuminen jätti aukon Itä-Suomen musiikkielämään. Klubilla on jo aiemminkin järjestetty poikkitaiteellisia iltamia ja samankaltaisella toimenkuvalla tullaan myös jatkamaan. Kerubin toimintaa aiotaan kuitenkin päivittää tähän päivään. (I11.) Puhakka korostaa Karjalantalon merkitystä esiintymisareenana myös muille kuin musiikinalan toimijoille. Tällainen esiintymisareena on Joensuusta aiemmin puuttunut. Karjalantalon uskotaan nostavan alueen kulttuuri-imagoa (KA3).

Kaikkia kulttuurikeskus Karjalantalon mahdollisuuksia ei ole vielä edes selvitetty. Se, mitä kaikkea talon toiminta ja sen käyttö voi tulevaisuudessa olla, on tässä suhteessa vielä arvoitus. Joka tapauksessa Karjalantalo tarjoaa perusinfrastruktuurin moninaiselle taide- ja kulttuuritoiminnalle. Tulevaisuudessa Puhakka uskoo myös Joensuun Töminä Oy:n olevan yksi luovan alan aktiivinen toimija. (KA3.)

Nurmeksen Vanha Kauppala

Hannu Ryhänen huomauttaa, että nykyisin Puu-Nurmeksen sijasta alueesta tulee puhua kokonaisuutena Nurmeksen Vanha Kauppala tai Kauppala (KA 5). Nurmeksen kauppala perustettiin lähes asumattomalle harjulle Pielisen ja Nurmesjärven väliin Pohjois-Karjalan ylävesille vuonna 1876. Vanhan Kauppalan nykyistä elämää voidaan kuvata sujuvaksi arjeksi, jossa työ, asuminen ja palvelut muodostavat aluetta yhdis-

tävän kompaktin ja monipuolisen taajaman. Mahdollisuuden hyvään elämänlaatuun takaavat luonnonläheisyys, upeat maisemat ja hyvät harrastusmahdollisuudet. Kauppalassa asutaan keskellä kaupunkia, usein järven rannalla ja enintään puolen kilometrin päässä torilta. Kauppalan harjulla on ainutlaatuinen, historiallisesti arvokas ja suojeltu asuinalue, Puu-Nurmes. (I12.)

Vanhassa Kauppalassa on hyödynnetty joensuulaisia arkkitehtipalveluja uudisrakentamisessa sekä nurmeslaisia ja muita arkkitehtuurin opiskelijoita vanhan rakennuskannan inventoinnissa ja ylläpidon ja kehittämisen suunnittelussa. Esimerkkinä ensimmäisestä voidaan mainita Erkki Helasvuon Nurmes-Talo. Jälkimmäisestä Puu-Nurmeksen Aitaprojekti, kommentaariteos ”Kolmen keskuksen kaupunki”, Asemapuiston kehittämissuunnitelma ja Kauppalan kehittämissuunnitelma ”Puusta pitkään”. Nurmeksen Asemapuiston suunnittelussa hyödynnettiin Helsingin, Tampereen ja Oulun teknillisen korkeakoulun arkkitehtipiskelijoita ja heidän ohjaajinaan arkkitehtiosaston professoreita. (KA 5.)

Nurmeksen Vanhassa Kauppalassa on hyödynnetty pihasuunnittelupalveluita mm. Sujuva Arki -hankkeessa, jossa toteutettiin pihoihin liittyvä palosolien suunnittelu. Lisäksi kesällä 2010 toteutettiin lopputyö perennojen ja muiden perinnekoristekasvien esiintymisestä Puu-Nurmeksessa. (KA 5.)

Nurmeksen Vanhan Kauppalan ja Puu-Nurmeksen reuna-alueella sijaitsee yksi Itä-Suomen luovan talouden tuotantopaikoista, Nurmes-talo. Talo otettiin käyttöön tammikuussa 1991, ja sen on suunnitellut Arkkitehtitoimisto Helasvuo & Co. Nurmes-talossa sijaitsee saman katon alla kirjasto, 250-paikkainen Hannikaisen sali, näyttelytila galleria Tyko, kahvio Marjatassi ja Pielisen Karjalan musiikkiopiston Nurmeksen toimipiste. Nurmeksen museo on Nurmes-talon alakerrassa. Alakerrassa sijaitsevat myös sivistyspalvelukeskus ja kansalaisopisto, ja lisäksi talossa on toimisto- ja harjoitustiloja. Vanhan Kauppalan alueella toimii myös useita luovien alojen toimijoita, kuten Nurmeksen Nuori Musiikki -yhdistys sekä Nurmeksen Seppöjen tanssijaosto, joka järjestää joka kesä Sukset ristiin Susirajalla -tanssitapahtuman. Nurmeksen Elokuvajuhlat uutena tapahtumana hyödyntää Nurmeksen Vanhan Kauppalan rakenteita. (KA 5.)

6.8 Liikunta: Kulttuuri näkyy myös liikuntatapahtumissa

Kulttuuri voidaan nähdä kaiken läpäisevänä ja kaikkialla läsnä olevana tekijänä. Usein kulttuuria on läsnä sellaisissa paikoissa, joissa se ei ole pääroolissa. Esimerkiksi urheilutapahtumissa kulttuuri voi olla osa ohjelmaa.

Pohjois-Karjalan Liikunnan järjestämässä Joensuu City Run -tapahtumassa oli vuonna 2010 esiintymässä iisalmelainen Halavatun Papat -yhtye ja tapahtuman ohjelmaan kuului lisäksi mm. rivitanssia (I4.)

7. Yhteenvetoa tuloksista

Pohjois-Karjala maakuntana on pääosin maaseutua. Tästä syystä on mielenkiintoista verrata tämän raportin tuloksia vuonna 2007 toteutettuun kyselyyn maaseudun luovien alojen toimijoille. Kyselyssä yrittäjiä ja yhdistystoimijoita pyydettiin määrittelemään luovien alojen vahvuuksia maaseudulla. Vahvimmaksi alaksi nousi käsi- ja taideteollisuus. Myös tanssilla ja teatterilla, liikunta- ja elämyspalveluilla, kulttuurimatkailuyrittäjyydellä, musiikilla ja ohjelmapalveluilla sekä kuvataiteella ja taidegallerioilla nähtiin olevan merkitystä vahvoina aloina. Uudempia luovien alojen osa-alueita (esim. peliala) ei vastauksissa näy, mikä voi johtua myös siitä, ettei luovien alojen kokonaisuutta vielä aivan hahmoteta. (Kaunisharju 2009, 19.) Myös Pohjois-Karjalassa käsi- ja taideteollisuus on selvästi suurin luovien alojen pääryhmistä (ks. tämän raportin kappale 5). Muidenkin kyselyssä mainittujen alojen toimijoita maakunnan alueella on. Toisaalta yhdistyspuolella mm. esittävien taiteiden toimijoiden määrä on merkittävä. Matkailulla nähdään myös olevan vahva tulevaisuus erityisesti harvaanasutuilla alueilla Pohjois-Karjalassa. Matkailun kehittämiseen liitetään Pohjois-Karjalassa synergiaetujen etsintä. Kehittämällä verkostoitumista kulttuuri-, elintarvike- ja hyvinvointiklustereiden välillä voidaan matkailun alaa kasvattaa. Matkailun kannalta on myös olennaista kehittää ja vahvistaa merkittäviä kulttuuri-, liikunta- ja urheilutapahtumia. (Varis 2010, 32–33.)

Joensuukeskeisyys tulee tämän raportin aineistoissa selvästi esiin. Niin yritys kuin yhdistyspuolellakin selvästi suurin osa yrityksistä toimii kaupunkialueella. Yrityksistä jopa 56 % on ilmoittanut kotipaikakseen Joensuun ja yhdistystoimintaa havainnollistavissa kuvioissa Joensuu nousee myös selvästi esiin. Joensuuta pidetäänkin maakunnan veturina ja keskuksena, mutta Maakuntaliiton pyrkimys on, että myös muut

kunnat hyötyisivät Joensuuhun keskittyvästä osaamisesta ja kasvusta (Varis 2010, 18). Innovaatiokeskittymät sijoittuvatkin pääkaupunkiseudun lisäksi koko Suomessa suurimmille kaupunkiseuduille. Näillä alueilla on paljon luovaa osaamista ja luovan alan työntekijöitä. Maaseutujen yritykset ovat puolestaan mukana erilaisissa innovaatio- ja osaamisyhteisöissä ja -verkostoissa. (Suomen aluekehittämisstrategia 2020, 18–19.)

Nikulan ym. vuonna 2009 toteuttamassa tutkimuksessa Joensuu nostetaan esiin teatterikaupunkien yhteydessä ja Joensuuta käytetään esimerkkinä myös käsityöalan infrastruktuuriin panostaneena kaupunkina. Tästä esimerkkinä tutkimuksessa nostetaan Joensuun keskustassa sijaitseva Taitokortteli. Laajemmin Itä-Suomi tunnetaan myös elämystuotannostaan, jota erityisesti venäläiset turistit kuluttavat. Venäjän markkinoiden houkuttelevuus ja niiden hyödyntäminen, nähdäänkin Itä-Suomen maakuntia yhdistävänä tekijänä myös luovilla aloilla. Aluetoimijat ovat pyrkineet tukemaan yrittäjien kansainvälistymistä, mutta silti Nikulan ym. tutkimuksessaan käyttämän asiantuntijalausannon mukaan luovien alojen potentiaalia ei täysin ymmärrettä, ja tästä syystä sitä ei osata hyödyntää palveluntarjoajaorganisaatioissa. (Nikula ym. 2009, 15–19.)

Keski-Karjalan todetaan olevan pienien luovien alojen yritysten aluetta. Keski-Karjalaan tutkimuksen asiantuntijalausuntojen mukaan kaivattiin enemmän yhteistyötä ja toimijoiden yhteenliittymiä. Tutkimuksessa nostettiin esiin myös Keski-Karjalan kehitysyrityksen KETI:n Kansanmusiikki voimavaraksi-hanke, jossa alueen kulttuuritapahtumat verkottuvat ja tekevät nimenomaan tätä kaivattua yhteistyötä. (Nikula ym. 2009, 15–19.)

Pohjois-Karjalassa luovat alat on kuitenkin huomioitu ja niiden merkitykseen uskotaan, jos tarkastellaan esimerkiksi maakuntaohjelmaa. POKAT 2014 -maakuntaohjelmassa luovat alat näkyvät monella tapaa. Yhdeksi maakunnan voimavaraksi nostetaan sen vahva kulttuuri- ja tapahtumaprofiili (Varis 2010, 18). Pohjois-Karjalassa halutaan myös keskittyä alojen väliseen yhteistyöhön, jonka kautta uusia innovaatioita aluekehittämiseen voidaan synnyttää. Maakuntaohjelmassa nostetaan innovaatiotoiminta, luovuus ja uusiutuminen sellaisiksi tekijöiksi, joita on sovellettava kaikissa yhteyksissä, kaikilla aloilla ja kaikessa toiminnassa. Maakunnassa halutaan nimenomaan yhdistää aiempaa enemmän ja rohkeammin luovaa taloutta ja luovia aloja (taide, viestintä, viihde) perinteisiin tuotannonaloihin. Tämän nähdään avaavan mahdollisuuksia liiketoiminnan kasvulle. (Mts. 2010, 27.)

Luovien alojen kehittämiseen liittyy myös vaikeuksia. Tiedusteltaessa toimintaryhmien toiminnanjohtajilta ja TE-keskusten kehittämispäälliköiltä luovan talouden esteitä tai vaikeuksia esiin nousi yleisiä kehittämistoiminnan ongelmia kuten yrittäjätaitojen ja liiketoiminta-ajattelun puutteet. Rahoitus oli yksi esteistä, ja haastateltavat toivoivatkin uudenlaisia rahoitusratkaisuja esim. tuotteiden koemarkkinointiin. Luovat alat ovat vielä melko tuntemattomia ja tähän liittyy myös yritysneuvonnan asiantuntemuksen puute. Myös kehittämistoiminnan organisointi tai pikemminkin organisoimattomuus oli huolen aiheena. Kannattava liiketoiminta vaatii ammattimaista työskentelyä ja joskus harrastelijamaisuus voi olla myös luovien alojen ongelmana. Muutamissa haastatteluissa mainittiin myös toimijoiden hajanaisuuden tuomat haasteet sekä yhteistyön puute. (Kaunisharju 2009, 24.)

Luovien alojen tunnistamattomuus nousi myös Luova maaseutu -tutkimuksessa käytetyissä haastatteluissa esille (Kaunisharju 2009, 24). Nikulan mukaan luovia

aloja voidaankin pitää ylhäältä annettuna käsitteenä, josta nykyaikana on trendikästä puhua, ja joka on pinnalla useissa yhteyksissä. Luovat alat ovat kuitenkin hajanainen kenttä ja mentäessä yksityiskohtien tasolle erot eri alojen välillä nousevat esiin. Monille luovien alojen kokonaisuuden hahmottaminen onkin vaikeaa. On tärkeää huomata, että luovat alat sijoittuvat eri kohtiin arvoketjussa, sillä alan toimijoita on sekä tuotanto että jakelupuolella. On kuitenkin tärkeää muistaa, että luovat alat ovat enemmän kuin kulttuuriala – niiden ydin on työn luovuudessa. (Nikula ym. 2009, 11–12.) Luovuutta on kaikkialla ja kaikissa aloissa, mutta se on eri asia kuin luovat alat.

Suomen aluekehittämisstrategiassa kuitenkin uskotaan vahvasti luoviin aloihin ja niiden merkitykseen alueellisesti kuin koko Suomen osalta. Tulevaisuuden visio on tämänkin raportin tuloksiin suhteutettuna täysin realistinen. Luovien alojen uskotaan vahvistaneen osuuttaan tuotantorakenteessa ja näin vahvistaneen myös alueiden kilpailukykyä ja vetovoimaisuutta. Näiden alojen monipuoliset toimeentulomahdollisuudet ovat tehneet Suomesta myös kansainvälisesti kiinnostavan ja kilpailukykyisen toimintaympäristön. (Suomen aluekehittämisstrategia 2020, 25–26.)

Simo Häyrynen & Risto Turunen

Luovuus luovien toimialojen ulkopuolella

Luovuuden mittaamisesta

Lukuisat yhteiskuntaelämän tahot ympäri Suomea vannovat nykyisin luovan oma-
peräisyyden nimiin. Käsillä oleva selvitystyö on ensimmäinen perusteellinen katsaus
luoviin toimialoihin Pohjois-Karjalan maakunnassa. Tekijöiden tiiviin keskustelu-
yhteyden myötä siitä on muodostunut Pohjois-Savossa viime vuonna toimeenpan-
nun kartoituksen sisartyö (Kinnunen, Voutilainen & Wulff 2010). Kumpikin seuraa
suhteellisen uskollisesti valtakunnallisen *Luova Suomi* -hankkeen kartoituksissa nou-
datettua, erityisesti luovien alojen taloudellista kasvupotentiaalia hakevaa toimiala-
luokitusta (esim. Fact Sheets 2010). Pohjois-Karjalan kartoituksessa on silti avattu
uusiakin uria luovien toimialojen problematiikkaan. Tällaisina mainittakoon pyr-
kimys tiettyjen joskus luovan talouden kannalta toisarvoisina pidettyjen yhteisöjen
kulttuurinäkemysten laadulliseen tarkasteluun. Tämä selvitys paljastaa ennakko-odo-
tusten mukaisesti tiettyjä rakenteellisia erityispiirteitä pohjoiskarjalaisen luovan toi-
minnan ja kulttuuritoiminnan piirissä. Näihin kuuluu vähän näkökulmasta riippuen
sekä heikkouksia että vahvuuksia muihin maakuntiin nähden. Yksittäisten esimerk-
kitapausten kautta kartoituksessa on myös paneuduttu aiempia selvityksiä enemmän
luovuuden ilmenemismuotoon eräänlaisena päätoimenalan rajatapauksena.

Luovien alojen kartoituksista puhuttaessa on pidettävä mielessä, että mikä tahansa
luovuus ei mahdu pääkäsitteen piiriin. Yhtä tärkeätä on tiedostaa, ettei luovan alan
käsitteellä ole vain yhtä lukkoon lyötyä sisältöä. Kartoitusten toimeksiantajat asetta-
vat toivottavalle toiminnalle ja toivottavalle tulevaisuudelle omiin tarkoituksperiinsä
sopivat kriteerit. Useimmiten yksittäisen kartoituksen motiivi on syntynyt huomata-
tavasti nykyhetkeä pidemmän historiallisen prosessin tuloksena. Tässä historiallisessa
prosessissa taustoiltaan erilaiset organisaatiot ja tavoitteet ovat joutuneet – toisinaan
enemmän, toisinaan vähemmän tietoisien suunnitelman pohjalta – tekemisiin keske-

nään. Käytännön lähtökohtana käsillä olevassa työssä on ollut luovuuden käsitteelle viime vuosikymmenen vaihteen molemmin puolin annettu vahva rooli talouskasvun ja kestäväen kehityksen takaajana (Alanen 2004; Villalba 2009; Bruun, Eskelinen, Kauppinen & Kuusela 2009). Luovuus on viime vuosina nähty useistakin eri näkökulmista inhimillisen kehityksen ja hyvinvoinnin olennaiseksi edellytykseksi.

Miksi sitten luovien toimialojen määrän ja taloudellisen volyymin selvittäminen *juuri* Pohjois-Karjalassa on *juuri* nyt niin tärkeätä? Mihin tuo yllä mainittu motiivi syrjäisen maakuntamme osalta viime kädessä perustuu? Ovatko mukaan otetut alat jollain tapaa yhteismitallisia vaikutuksiltaan ympäröivään yhteiskuntaan? Mikä johtopäätös selvitetyn yritysmäärän pohjalta pitäisi vetää aluekehittämiseen? Pitäisikö niiden määrällistä kehitystä edistää yhtäläisesti vai vaihtelee määrä merkitys aloittain? Pitäisikö panostaa sellaisiin aloihin, joihin on saatavissa alueen ulkopuolista rahoitusta vai tulisiko vahvistaa kotimarkkinoita? Näitä kysymyksiä monet aluekehittäjät joutuvat pohtimaan käsillä olevan kartoituksen tuloksia tulkitessaan.

Kysymykset johdattavat väistämättä pohtimaan luovuuden etiikkaa. Luovuutta, luovia toimialoja ja luovaa kasvua tilausluonteisesti kartoitavissa raporteissa luovuus koetaan lähtökohtaisesti myönteisenä ilmiönä. Arvojen ja sisällöllisten erojen merkitys kyllä myönnetään, mutta niiden analyysi jää yleensä olemattomaksi. Pahimmillaan tällaiseen pakotettuun arvoneutraalisuuteen hiipii myönteisyshakuisuus, jolloin valittujen kriteereiden kannalta huonoon menestykseen johtavat tai toissijaiset väylät saattavat jäädä rekisteröimättä. Lievimmillään sisällöllinen neutraalisuus aiheuttaa sen, että kuka tahansa voi väittää olevansa luovuuden asiantuntija, mikäli vain kykenee muotoilemaan sille jonkinlaisen uskottavan viitekehityksen. Todellisuudessa tiedämme, että moraalitonkin ihminen voi olla luova tai nykyetiikan vastaiset teot erittäin kekseliäitä. Paine rahoitusten saamiseen ja jatkamiseen on kuitenkin johtanut luovuuden löytymiseen melkein mistä tahansa yhteydestä, mikä puolestaan johtaa käsitteen inflaatioon ja hukuttaa asialliset pyrkimykset massaan.

Selvityksillä on oletetut yleisönsä, jotka väistämättä korostuvat selvitysten rajauksissa ja menetelmällisissä valinnanpaikoissa. Asetelmaa ilmentää mainiosti taannoinen seminaari (Taidetoimikunnat 2011), jossa pohdittiin taidetoimikuntalaitoksen roolia muun muassa alati kasvavalla luovien alojen kentällä. Hallintoväkeä tuntuivat häiritsevän kysymykset siitä, mitä luovat alat lopulta sisältävät. Erilaiset talouskasvun ja elinkeinoelämän edellytyksiä ajavat tahot kokevat luovuuden määritelmän mukaisen yllätyksellisyyden ja trendin vastaisuuden sietämättömänä hidasteluna. He kaipaavat luovuudelle yksiselitteisiä mittareita, joiden mukaan milloin minkäkin alueen, ihmisryhmän tai toimialan luovuutta voitaisiin säädellä. Samanaikaisesti monet erityisesti taidejärjestöihin tai ihmistieteelliseen taustaan kiinnittyneet tahot painottavat, että luovuus on niin tilannesidonnainen inhimillinen piirre, ettei sille kerta kaikkiaan voi kehittää yksiselitteisiä mittareita. Seurauksena näistä avainkäsitteen tulkintaeroista on, ettei keskustelu lopulta etene mihinkään.

Luovuuden mittaamisen metodivalinnoissa on kysymys myös työn kuormittavuudesta. Monilla selvittäjillä ei ole pätevyden ohella aikaa asettaa oikeita kysymyksiä ja tarkistaa tuloksiaan toisen tyyppisistä aineistoista. Siksi luovuus selvityksissä on niin usein päädytty tarkastelemaan yritystoiminnan tai rahaliikenteen volyymin. Nämä määrälliset, kenties helpommin kerättävät ominaisuudet saavat siten suhteettoman korostuneen aseman luovuus selvityksissä. Ongelma ei ole aivan pieni. Taloustieteel-

liseen arvoketjuajatteluun sisältyy talouden intressiä painottava juonne. Se muuntaa luovan toimialan käsitteistön helposti kontrollin välineeksi, joka ketjuttaa ja uusintaa vain hallitsevaa arvomaailmaa, vaikka uuden luomisen luulisi nimenomaisesti edustavan trendien ulkopuolisuutta.

Näistä syistä on oltava tarkkana, kun pohditaan, mitä tässäkin kartoituksessa esiin tulleet luvut kertovat alueen tai sen asukkaiden luovuudesta, tai millaisiin kehittämis-toimenpiteisiin ne vaikkapa Pohjois-Karjalassa antavat aihetta. Kumpikin edellä mainituista tutkijan katsetta rajaavista tekijöistä – luovuuden vaikea mitattavuus ja sen pakotettu arvo riippumattomuus – suorastaan edellyttävät luovuuden havainnoinnin sitomista ympäristötekijöihinsä ja samalla sekä näiden ympäristötekijöiden että niihin sisältyvien arvostusten ja luokitteluiden purkamista.

Maakunta luovuuden kehyksenä

Yleensä alueiden erot ja luovuuden kontekstit määritellään aluestrategioissa vaikeasti todennettavina imagopiirteinä; Pohjois-Karjalassa vaikkapa karjalaisena iloisuutena ja laulun erityisroolina maakunnassa. Yrity maailmaan tämänkaltaiset imagoit voivat yrityksen paikantamisen ja kuluttajien piirissä ansaitun asiakasuskollisuuden kannalta sopia hyvinkin. Ne eivät kuitenkaan kerro tarkalleen ottaen alueellisesta luovuudesta vaan alueellisten toimijoiden taipumuksesta sopeuttaa muualla hyväksi koettua menestysformaattia omaan regionalistiseen idealismiinsa (Häyrynen 2002). Toistensa kaltaiset imagoiskulauseet osoittavat lopulta sen, miten vähän luovia kulttuurilla tietoisesti erottautumaan pyrkivät rakenteet voivat toisinaan olla.

Alueellinen konteksti voi syrjäisen maakunnan tapauksessa ratkaista luovuusindikaattoreille vaatimattoman lähtötason täysin riippumatta luovuuden edistämiseksi tehdyistä toimenpiteistä. Pohjois-Karjala on väestöpohjaltaan kapea ja harvaanasuttu maakunta, jolla on pitkä historia lähestulkoon suljetun rajan äärellä. Sellaisella maakunnalla ei ehkä ole edellytyksiä kilpailla väkirikkaampien ja elinkeinoelämältään monipuolisempien maakuntien kanssa yleismaailmallisilla luovuus-kriteereillä. Esimerkiksi ”kirjailijan” käsitteellä saattaa olla kovin erilainen sisältö toimialaluokituksessa, kustantamojen tai taidetoimikuntien toimenpiteiden kohteina tai eri alueilla. Luovuuskäsitysten ja luovuusmittareiden keskusjohtoisuus saattaa kääntyä itseään vastaan ja karsia paikallisia omaperäisyyksiä ja ”parhaita käytäntöjä” kokonaan tarkastelupiirin ulkopuolelle.

Yritysmäisyys ja liikevaihtotavoitteet vahvistavat luovan toiminnan urbaania ja kaupallista luonnetta. Se on omiaan kasvattamaan Pohjois-Karjalassa pitkällä aikavälillä syntyneitä kuilua maakuntakeskus Joensuun ja muun maakunnan välillä. Luovuuden rakenteiden kannalta ongelma on kahtalainen. Ensinnäkin juuri kovin standardoitujen indikaattoreiden ja niiden rohkaiseman *innovaatioiden diffuusion* vuoksi luovaan alaan sovelletaan helposti globaalin formaatin lakia: joka paikassa haetaan samanlaista kaupunkikeskustaa, festivaalia tai elokuvakylää. Toiseksi syrjäisempiin paikkakuntiin iskostuu helposti mielikuva takapajuisuudesta ja tehottomuudesta. Aidosti luova toiminta voi yleisessä katsannossa lähennellä kylähulluutta. Tietoliikenteen kehitys on toki vähentänyt luovaa yhteistyötä ehkäiseviä välimatkoja, mutta matka Pohjois-Karjalan pohjois- ja eteläkärjistä Joensuun keskustaantuntuu silti

symbolisesti pitkältä. Yhdistys- ja harrastusmainen toiminta taas tasoittaisivat eroa ja kertovat luovuuden erilaisesta rakentumistavasta.

Toimialaluokituksen ongelmaa voi purkaa vaikkapa seuraavan esimerkin kautta: alueellisesta näkökulmasta yliopistot ovat verrattain tärkeitä ja tasaisesti levinneitä kulttuurilaitoksia Suomessa. Toki voidaan pohtia, ovatko yliopistot vasta uuden yliopistolain myötä muuttuneet luovan toimialan edustajiksi lakattuaan vuoden 2010 alussa olemasta valtion tilivirastoja eli julkisia viranomaisia. Yliopisto muodostaa joka tapauksessa erittäin hankalan luovan kulttuurin tutkimuskohteen ja vaikean vertailukohteen erilaisten tieteenalapainotusten vuoksi. Tieteenalojen ja oppiaineiden välillä on suuria eroja, mikä vaikuttaa välittömästi esimerkiksi teknologisten tai sosiaalisten innovaatioiden tuottamiseen. Siitä huolimatta korkeinta koulutusta ja sen aluevaikutusta on vaikea olla täysin noteeraamatta luovuuden aluevaikutusta selvitettäessä. Yliopistoista tässä kartoituksessa sovellettuun toimialaluokitukseen kytkeytyisi erityisesti kulttuurialaa sivuava koulutus ja tutkimus, jotka Pohjois-Karjalassa eivät monen muun alan tavoin ole lähtökohdiltaan huonommassa asemassa muihin maakuntiin suhteutettuna. Merkillepantavaa on, että juuri yliopistojen tapauksessa valtio osallistuu erittäin vahvasti aluekehittämiseen.

Luovien toimialojen kartoituksissa esiintyvä pyrkimys toimialojen verkostoon edustaa Pohjois-Karjalassakin historiallisesti noudatettua selviytymisstrategiaa – hie-
man eri termeillä tosin. Verkoston yhdenmukaisuuden paine ei vain saisi muuttua ”hurmahenkiseksi heimoromantiikaksi, kärjistetyksi regionalismiksi”, kuten professori Hannes Sihvo 1980-luvulla varoitti Pohjois-Karjalan alueellisen kulttuuripolitiikan tulevaisuutta pohtiessaan (Sihvo 1985, 109). Luovuudesta kiinnostuneiden ihmisten tulee aina huolestua, jos jokin hanke kerää vain kehuja ja jos sen vastustajat leimataan aina vastaan haraaviksi änkyröiksi tai pahansuoviksi ulkopuolisiksi. Väestön sosioekonomisen ja kulttuurisen analyysin puute tekee ihmisten välisestä ryhmädynamiikasta ja suvaitsevaisuudesta luovuusstrategioiden nollafaktorin, vaikka väestön identiteetit ja erilaiset ”heimoutumiset” vaikuttavat olennaisesti luovuuden sisältöihin.

Mitä tästä eteenpäin?

Seuraavaksi on tietysti pohdittava, millaisiin jatkotoimiin saavutettu tieto antaa aihetta. Vaikka edellä mainituista syistä tämän selvityksen ei voida katsoa antavan yksiselitteisiä ohjenuoria aluekehittäjille tai luovuusstrategioille, antaa se erinomaiset lähtökohdat painopisteiden jatkokehittelylle alueellisissa organisaatioissa ja ehkä etenkin niiden välillä. Kulttuurisia olosuhteita ei yleensä pystytä muuttamaan strategisilla linjauksilla. Siksi tarve luovan toiminnan taloudellisen potentiaalın, hyvinvointivaikutuksen ja vaikkapa kulttuurin syvärekaniteita säilyttävien tai uuteen suuntaan ohjaavien tekojen väliseen koordinointiin on ilmeinen. Muutosta varten pitää varmistaa moniääninen vuoropuhelu alueen eri toimijoiden välillä.

Tutkijan katsetta on käännettävä niihin asioihin, joiden vertailussa on jotain mieltä nimenomaan luovuuden kannalta. Yksittäisen teon tarkastelusta on siirryttävä tarkastelemaan luovuuden systeemistä prosessia, missä pohditaan esimerkiksi tiedon yleistä saavutettavuutta ja koulujen asenneilmastoa (Csikzentmihalyi 2009). Käsillä oleva raportti ja sen tuottaman tiedon vertailu muiden maakuntien vastaaviin raport-

teihin tarjoaa lähtökohdat ainakin kolmelle toisiinsa integroituvalla tutkimussuuntaukselle. Nämä ovat 1. luovuuden arvoulottuvuuden, 2. luovuuden kontekstin ja 3. luovuuden marginalian tutkimus.

Miltei jokaisessa viimeaikaisten luoviin aloihin kohdistuvassa kartoituksessa todetaan tarve arvopohjaisiin indikaattoreihin talousindikaattoreiden rinnalla. Tarpeen toteutamisesta pidemmälle ei kuitenkaan ole edetty (Fact Sheets 2010). Eikö tämä sitten kerro yksiselitteisten arvopohjaisten indikaattoreiden rakentamisen hankaluudesta, ellei peräti mahdottomuudesta? On siis esitettävä kysymyksiä ja kerättävä aineistoa, jotka eivät perinteisesti luovuusstrategioihin sisälly. Sen lisäksi, että pohditaan, mille kulttuurille ”lisäyrittäjäisyys” on hyvää, on rohkeasti tarkasteltava, mille se voi olla haitallista. Paitsi luovan toimialan yritysten lukumäärä ja taloudellinen volyyymi aihepiiriin on liitettävä vertailevaa analyysia alueen henkisestä ilmapiiristä tai kollektiivisista ennakkoluuloista sekä niiden luovuudelle otollisista ja haitallisista ominaisuuksista. Edellä mainittua systeemistä prosessia ei voi selvittää yksin systeemi itse, systeemin omin lainalaisuuksin. Prosessin vaikutuksia tulee testata käyttäjien ja vastaanottajien piirissä. Luovuuden kartoituksessa se tarkoittaa esimerkiksi kyselyjä ja haastatteluja luovan tuotannon vastaanoton luovuutta ohjaavista vaikutuksista.

Kysymysten alueellinen rajausta tarkoittaa luovuuden kontekstiominaisuuksien tuomista selvitysten keskiöön. Se ettei Ilomantsin Hattuvaarassa ole tatuointiliikettä, ei kerro luovuuden puutteesta, vaan väestöpohjan ja asiakkaiden Hattuvaaralle tarjoamasta erityisestä luovan toiminnan taustasta. Kartoituksissa on siis etsittävä niitä kullekin alueelle ominaisia luovuuden piirteitä ja luovan toiminnan kehittämissä paikkoja, jotka nyt jäävät ylenmääräisen indikaattorimassan alle. Vain tällä tavoin selvitykset voivat johtaa todellisiin pitkän tähtäimen käytännön ratkaisuihin. Pohjois-Karjalassa sijaitseva entinen maailman mittakaavan kaivoskaupunki Outokumpu on oivallinen esimerkki erityislaatuisen historian ja teollisen taantuman aiheuttamasta omintakeisesta luovasta *momentumista*. Osin paikallisin ja osin ulkopuolisin voimin Outokummussa on luotu aivan uudenlaista mutta vahvasti menneeseen nojaavaa toimeliaisuutta esimerkiksi teatterin, kirjallisuuden ja tanssikoulutuksen parissa (Häyrynen 2010).

Luovuuden marginaalin – indikaattorien ulkopuolisuuden – tutkiminen on tärkeää, koska siellä luovuuden potentiaali on lähtötason mataluudesta johtuen suuri. Mitä sitten on luovien toimialojen ulkopuolisuus? Viimeaikoina tätä problematiikkaa on lähestytty vahvistamalla niin kutsuttua rajapinta-ajattelua. Rajapinta-ajattelua on paikoitellen häirinyt mainoslauseenomainen idealismi, joka on jälleen omiaan aiheuttamaan inflaatiota käsitteen käytössä. Rajat eri toimialojen välillä ovat vain ihmisten kehittämiä kielellisiä luokituksia – eivät luonnollisia linjoja. Tässä raportissa on kuitenkin lähdetty rohkeasti tavoittelemaan aitoja rajapinta-vaikutuksia yksittäis-esimerkkien avulla.

Kysymys on nimenomaan kyvystä eri aloja integroivaan käsitteelliseen hahmotukseen. On tullut aika ylittää ihmisten laatimat rajat ja siirtyä omien alojen ulkopuolelle, todelliseen poikkialaisuuteen. Luovuuden löytyminen juuri niillä toimialoilla, jotka määritelmänmukaisesti eivät ole luovia, saattaa paljastaa luovuuden alueellisia erityisominaisuuksia. Usein mielletään, että luova talous kuuluu jalostusketjun kehittyneempään päähän. Todellisuudessa myös nykyiseen luovaan talouteen kuuluu bulkkituotantoa, aivan kuten perusteollisuudesta on kehittynyt huomattavan jalos-

tuneita muotoja – hyvinä esimerkkeinä Pohjois-Karjalalle tärkeät metsäteollisuus ja kaivannaisteollisuus.

Mainittujen kolmen tutkimusnäkökohdan lisäksi on huomiota kiinnitettävä eräaseen Pohjois-Karjalan kaltaisten maakuntien kohdalla viime vuosina korostuneeseen tekijään. Luovuuden yhteisöllinen merkitys on erilainen tasaisen kehitysvaiheen ja murroksen aikana. Pohjois-Karjalaan kohdistuu suuri joukko poliittisia ja taloudellisia muospaineita pitkän ja lyhyen aikavälin elinkeinomurroksista aluehallinnon ja yliopiston uudistuksiin, jotka ovat viime vuosina johtaneet alueella suorastaan krooniseen muutostilaan: muutoksesta on tullut kehityksen vakio. Tällaisessa tilanteessa yhteiskunnallisen ennustamisen tai prognoosin paras apuväline ei ehkä olekaan vaikiintunut toimialarypäten joukko. Toimialaluokitukset tarjoavat kyllä tietoa toiminnan lähtökohdista ja kehiksestä, mutta ne eivät kykene hahmottamaan sitä jatkuvan muutoksen luomaa liikettä, missä marginaalisista ilmiöistä kuten populaarimusiikista tulee hetkessä kehityksen kärkiä ja perinteiset kärkihankkeet kuten kännykänosien valmistaminen taantuvat. Tällaista muutoskompetenssia on syytä korostaa siksi, että kansantalouden edelläkävijäalueilla vahva tuotanto pystyy aina tasoittamaan muutosvaikutuksia. Syrjäisillä alueilla pienen liikkeen suhteen pitää olla herkkänä.

Lähteet:

- Alanen, A. 2004. Luovuuden talous haussa. *Tietoaika* 2004:1. S. 12-15.
- Bruun, O., T. Eskelinen, I. Kauppinen & H. Kuusela 2009. *Immateriaalitalous. Kapitalismin uusin muoto*. Gaudeamus. Helsinki.
- Csikzentmihalyi, M. 2009. A Systems Perspective on Creativity and its Implications for Measurement. Teoksessa Villalba (ed.) ss. 407-414.
- Fact Sheets 2010. *Fact Sheets – Luovat alat*. Hermia oy:n tutkimuksia. Tampere.
- Häyrynen, S. 2002. Kansakunnan ja maakunnan välissä. Pohjois-Karjalan alueyhteisön rakentuminen kulttuuripoliittisen edunvalvonnan keskus/periferia suhteessa. Joensuun yliopiston yhteiskuntatieteellisiä julkaisuja. Joensuu.
- Häyrynen, S. 2010. *Kulttuuri jää*. Outokumpu kaivosteollisuuden jälkeen. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. Helsinki.
- Kinnunen, O., P. Voutilainen ja S. Wulff 2010. *Luovien toimialojen nykytila Pohjois-Savossa*. University of Eastern Finland – Aducate Reports and Books 22/2010. Kuopio.
- Sihvo, H. 1985. Teoksessa *Karjala VII. Kehittyvä Pohjois-Karjala: Helsingin yliopiston Karjalaisen osakunnan 80-vuotisjuhla*julkaisu. Toim. H. Hietala ym. Karjalainen osakunta. Joensuu. ss.
- Taidetoimikunnat 2011. *Tehtävä käsissämme – taide toimikunnille*. Yhtenäinen toimintastrategia -seminaari. 29.-30.3.2011. Helsinki.
- Villalba, E. (ed.) 2009. *Measuring Creativity*. Proceedings for the conference “Can Creativity be Measured” in Brussels, 2009. European Union. Luxemburg.

8. Lähteet

- Ekholm, Jukka 2009. *Alueiden kulttuurit 2009*. Helsinki: Tilastokeskus.
- Eskelinen, Ritva; Jussila, Anu; Kinnunen, Oili; Koskinen, Minna; Sares, Ilona; Voutilainen, Päivi; Wulff, Sampsa 2010. *Luovien toimialojen nykytila Pohjois-Savossa*. - Toim. Paula Kosunen. *Aducate Reports and Books* 22/2010. Kuopio: Itä-Suomen yliopisto, Koulutus- ja kehittämisspalvelu Aducate.
- Joensuun Seudun Kehittämissyhtiö Josek Oy. *KOKO Joensuun seutu ja Keski-Karjala. Alueellinen koheesio- ja kilpailukykyohjelma 2010 – 2013. Toiminta- ja taloussuunnitelma 2010*.
- Kaunisharju, Kirsi 2009. *Luova maaseutu – luovan talouden ja kulttuurin kehittäminen maaseudulla*. Opetusministeriön julkaisu 2009:25.
- Nikula, Piia; Penttilä, Anu; Kupi, Otto; Urmas, Juhana; Kommonen, Kirsi 2009. *Sirpaleisuudesta kilpailukykyyn keskiöön. Asiantuntijoiden näkemyksiä luovien alojen kansainvälistymisestä*. N-84. Mikkeli: Helsingin kauppakorkeakoulu. Mikkeli Business Campus.
- OPM 2006: *Kulttuurin arvo? Kulttuurin kansantaloudellisia vaikutuksia selvittäneen työryhmän raportti*. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2006:35.
- OKM 2010: *Osaava ja luova Suomi. Opetus- ja kulttuuriministeriön tulevaisuuskaatsaus*. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisu 2010:15.
- Suomen aluekehittämissstrategia 2020*. Työ- ja elinkeinotoimiston julkaisu. Alueiden kehittäminen 23/2010. Aluestrategia 2020 -työryhmä.
- Varis, Eira 2010. *POKAT 2014 - Pohjois-Karjalan maakuntaohjelma 2011–2014*. Julkaisu 128. Joensuu: Pohjois-Karjalan maakuntaliitto.

INTERNETLÄHTEET

- I1) KOKO Luovien alojen verkosto
<http://www.luovatalueet.fi/> (tark. 24.9.2010)
- I3) Keinuhankkeet
<http://www.pkamk.fi/keinu/> (tark. 13.10.2010)
- I4) Joensuu City Run http://www.pokali.fi/aikuisliikunta/tapahtumat_ja_kampanjat/joensuu_city_run_12_5_2010/ (tark. 2.11.2010)
- I5) Sanaratas
<http://www.sanaratas.net> (tark. 2.11.2010)
- I6) SF-Filmikylä
<http://www.suomenfilmikyla.fi/filmikyla/index.php> (tark.3.11.2010)
- I7) Taitokortteli
<http://www.taitokortteli.fi/index.html> (tark. 11.11.2010)
- I8) Kässä-käsityökoulu
<http://www.taitopohjoiskarjala.fi/koulu.html> (tark. 11.11.2010)
- I9) Galleria Kohina
<http://www.joensuuntaiteilijaseura.net/galleria.php> (tark. 11.11.2010)
- I10) Ikäihmisten kehittämissyksikkö Karpalo
<http://www.liekka.fi/Resource.phx/sivut/sivut-liekka-karpalohanke/index.htm>
(tark. 24.11.2010)
- I11) Kulttuurikeskus Karjalantalo
<http://www.ilosaarirock.fi/popmuusikot/kulttuurikeskus/> (tark. 30.11.2010)
- I12) Nurmeksen Vanha Kauppala
<http://www.vanhakauppala.fi> (tark. 14.3.2011)

AINEISTOLUETTELO

Tilastokeskuksen aineisto

- TK1 ARKKITEHTI-, PIHA-, JA SISUSTUSSUUNNITTELUPALVELUT
- TK1.1 Rakennusarkkitehtuuri
- TK1.2 Sisustus- ja tilasuunnittelupalvelua tarjoavat yritykset
- TK1.3 Pihasuunnittelupalvelua tarjoavat yritykset
- TK2 ELOKUVA-, TELEVISIO-, RADIO- JA LAVASTUSTAIDE
- TK2.1 Elokuva-, video-, televisio- ja radiotuotanto
- TK2.2 Elokuva- ja televisiokäsikirjoitus
- TK2.3 Elokuva- ja televisiolavastus
- TK2.4 Näyttämölavastus
- TK2.5 Pukusuunnittelu
- TK3 ESITTÄVÄN TAITEEN AMMATTILAISET, YRITYKSET JA TAPAHTUMAT
- TK3.1 Musiikki ja äänitaide
- TK3.2 Tanssi
- TK3.3 Teatteri
- TK3.4 Sirkustaide
- TK3.5 Tapahtumat ja festivaalit, projektitoiminta
- TK3.6 Äänitetuotanto, äänitys-, äänenkäsittely- ja tallennepalvelut
- TK4 KIRJALLINEN KULTTUURI SEKÄ KUSTANNUS- JA KIRJAPAINOALA
- TK4.1 Kirjailijat
- TK4.2 Kustantajat ja painotalot
- TK4.3 Kääntäjät ja tulkkaus- ja kääntöpalvelut
- TK5 KÄSI- JA TAIDETEOLLINEN TUOTANTO
- TK5.1 Keramiikka-, kivi- ja lasitaide
- TK5.2 Korusuunnittelu ja -valmistus, jalometallituotteet
- TK5.3 Tekstiilitaide, vaatesuunnittelu ja -valmistus, pukutaide

- TK5.4 Puun ja metallin työstö ja muotoilu
- TK5.5 Kalustesuunnittelu ja -valmistus
- TK5.6 Muu (käsi)teollinen muotoilu, muotoilupalvelut
- TK5.7 Soitinrakennus
- TK5.8 Verhoilu, entisöinti ja kunnostus
- TK6 KÄSI- JA TAIDETEOLLISEN TUOTANNON SEKÄ VISUAALISEN KULTTUURIN NÄYTTÄILLEASETTAJAT JA VÄLITTÄJÄT
- TK6.1 Taidegalleriat, taidelainaamot ja taidevälitys
- TK6.2 Kehystys
- TK6.3 Taide- ja antiikkikaupat, taide- ja antiikkihuutokaupat, antikvariaattikaupat
- TK7 LUOVUEN ALOJEN KOULUTUS- JA KONSULTTIPALVELUT
- TK7.1 Aikuiskoulutus
- TK7.2 Konsulttipalvelut
- TK8 MAINONTA- JA MARKKINOINTIViestintä, viestintäpalvelut
- TK8.1 Mainos-, kopio-, tulostus- ja painopalvelut
- TK8.2 Mainostoimistojen palvelut (sis. sähköisen markkinoinnin ja kustannuksen)
- TK8.3 Viestintäpalvelut
- TK9 MUU TAPAHTUMA- JA KULTTUURITUOTANTO, KULTTUURI- JA ELÄMYSMATKAILU SEKÄ ELÄMYSPALVELUT
- TK9.1 Muu kulttuuritapahtumatuotanto, kulttuuriin liittyvät elämyspalvelut
- TK9.2 Kulttuuri- ja elämysmatkailu
- TK9.3 Muut
- TK10 SOVELTAVA TAIDE
- TK10.1 Taide-, tanssi- ja musiikkikoulut
- TK10.2 Musiikkileikkikoulut
- TK10.3 Taideterapeutit
- TK11 UUSMEDIAN OHJELMISTO- JA SISÄLLÖNTUOTANTO SEKÄ VIESTINTÄALA
- TK11.1 Ohjelmistot, animaatiot ja 3D-mallinnus
- TK11.2 Peli- ja multimediatautanto
- TK11.3 Internet-sisällöntuotanto ja -sovellukset
- TK12 VISUAALINEN KULTTUURI
- TK12.1 Graafinen suunnittelu
- TK12.2 Kuvataide ja veistäminen
- TK12.3 Valokuvataide ja valokuvaus
- TK12.4 Ympäristötaide
- TK12.5 Muu visuaalinen suunnittelu ja toteutus

Pohjois-Karjalan taidetoimikunnan aineisto

- PKT1 Elokuva
- PKT2 Säveltaide
- PKT3 Tanssitaide
- PKT4 Näyttämö- ja puhetaide
- PKT5 Kirjallisuus
- PKT6 Muotoilu
- PKT7 Kuvataide
- PKT8 Valokuvataide
- PKT9 Muut ja poikkitieteelliset
- PKT10 Yhteenvedot kaikista

Kyselyaineistot

- KA1: Abloy Oy, tiedotuspäällikkö Eeva Hirvola-Kostamo
- KA2: Ikäihmisten kehittämissyksikkö Karpalo, projektipäällikkö Seija Loppi
- KA3: Joensuun Töminä Oy, toimitusjohtaja Janne Puhakka
- KA4: SF-Filmikylä, projektipäällikkö Jukka Karttunen
- KA 5: Nurmeksien Vanha Kauppa, Hannu Ryhänen ja Veli-Pekka Nenonen

LIITE 1. SARKA-HANKKEEN LUOKITUS

1. **ARKKITEHTI-, PIHA-, JA SISUSTUSSUUNNITTELUPALVELUT**
  - 1.1 **Rakennusarkkitehtuuri**

yritykset, joiden päätoimiala oli arkkitehtipalvelut tai joiden toimintaan kuului oleellisesti arkkitehtipalveluihin rinnastettavissa olevaa rakennusten suunnittelua
  - 1.2 **Sisustus- ja tilasuunnittelupalvelua tarjoavat yritykset**

yritykset, joiden toiminta keskittyy sisustus- ja tilasuunnitteluun tai sisustusarkkitehtuuriin
  - 1.3 **Pihasuunnittelupalvelua tarjoavat yritykset**

yritykset, joiden toiminnassa piha- ja viheralueiden suunnittelu- palvelut ovat keskeisessä osassa

2. **ELOKUVA-, TELEVISIO-, RADIO-, JA LAVASTUSTAIDE**
  - 2.1 **Elokuva-, video-, televisio- ja radiotuotanto**

yritykset, jotka toimivat sisällöntuottajina eivätkä vain oman alansa tuotteiden levittäjinä tai jälleenmyyjinä. Elokuva-, video-, televisio- ja radiotuotannon niputtaminen saman kategorian alle on perusteltua, sillä moni alan yrittäjä tuotti useampaa kuin yhden- tyyppistä sisältöä.
  - 2.2 **Elokuva- ja televisiokäsikirjoitus**
  - 2.3 **Elokuva- ja televisiolavastus**
  - 2.4 **Näyttämölavastus**

näyttämölavastukseen ja valaistussuunnitteluun erikoistuneet alan yrittäjät
  - 2.5 **Pukusuunnittelu**

elokuva-, televisio- tai teatterituotannon pukusuunnitteluun erikoistuneet yrittäjät

3. **ESITTÄVÄN TAITEEN AMMATTILAISET, YRITYKSET JA TAPAHTUMAT**
  - 3.1 **Musiikki ja äänitaide**

yritykset, jotka tekevät ja/tai esittävät musiikkia tai äänitaidetta
  - 3.2 **Tanssi**

tanssitaiteilijana toimivat yrittäjät
  - 3.3 **Teatteri**
  - 3.4 **Sirkustaide**

Mukaan hyväksyttiin myös taikurina toimivat yrittäjät
  - 3.5 **Tapahtumat ja festivaalit, projektitoiminta**

tapahtumasuunnitteluun ja -toteutukseen erikoistuneet yritykset
  - 3.6 **Äänitetuotanto, äänitys-, äänenkäsittely- ja tallennepalvelut**

sävellyksiä, äänitetuotantoa ja -kustannusta, äänisuunnittelua ja äänitystä tekevät yritykset

4. KIRJALLISUUS SEKÄ KUSTANNUS- JA KIRJAPAINOALA

4.1 Kirjailijat

Mukaan hyväksyttiin kirjailijatoimintaa harjoittavat yrittäjät

4.2 Kustantajat ja painotalot

Mukaan hyväksyttiin kirjojen, sanomalehtien, aikakauslehtien sekä nuottikirjojen painamiseen tai kustantamiseen erikoistuneet yritykset

5. KÄSI- JA TAIDETEOLLINEN TUOTANTO

5.1 Keramiikka-, kivi- ja lasitaide

yrietykset, jotka suunnittelevat ja valmistavat yksilöllisiä käyttö-, koriste- ja taide-esineitä keramiikasta, kivistä tai lasista.

Työstettävän materiaalin jalostajia (esim. kiven louhinta tai alkujalostus) ei otettu mukaan eikä myöskään rakentamisessa käytettävien tuotteiden valmistajia (esim. keraamisia laattoja valmistavia yrityksiä).

5.2 Korusuunnittelu ja -valmistus, jalometallituotteet

yrietykset, joiden toimintaan kuuluu olennaisesti korujen tai jalometallituotteiden suunnittelu. Jakeluportaan, eli korujen tai jalometallituotteiden myyntiin keskittyneitä yrityksiä ei hyväksytty mukaan rekisteriin. Koruiksi laskettiin myös muut kuin jalometallista valmistetut korut.

5.3 Tekstiilitaide, vaatesuunnittelu ja -valmistus, pukutaide

yrietykset, jotka suunnittelevat tai valmistavat vaatteita, tekstiilejä tai mattoja. Yksittäiset alihankintaompeelijat luettiin mukaan poikkeuksena moneen muuhun toimialaan verrattuna, sillä on oletettavaa, että he suunnittelevat ja valmistavat itse yksilöllisiä vaatteita tai tekstiilejä alihankintaompeulun ohessa. Sen sijaan kenkien korjausta tekeviä suutareita ei otettu mukaan, mikäli he eivät itse valmistaneet käsityönä jalkineita. Tämän kaltaisia yrittäjiä ei ollut yhtään Pohjois-Savossa. Teolliseen ompeluun tai pelkän brodeerausompeulun harjoittaminen ei kuulu ryhmään, mikäli se liittyy esimerkiksi vain liikelahjojen valmistamiseen tai asiakkaiden tuomien tekstien mekaaniseen kirjontaan tekstiilituotteisiin.

5.4 Puun ja metallin työstö ja muotoilu

yrietykset, jotka suunnittelivat ja valmistivat yksilöllisiä tai taiteellista näkemystä vaativia puu- tai metallituotteita. Rakennuspuuseppiä tai puurakenteita, metallirakenteita, teolliseen käyttöön tai koneisiin tarkoitettuja metalli- tai puuosia valmistavia yrityksiä ei otettu mukaan. Puuveneiden veistäjät luettiin tähän luokkaan.

5.5 Kalustesuunnittelu ja -valmistus

yrietykset, jotka suunnittelivat ja mahdollisesti myös valmistivat yksilöllisiä kalusteita tai huonekaluja, mukaan lukien keittiökalusteet ja portaat

- 5.6. Muu (käsi)teollinen muotoilu, muotoilupalvelut**
Mukaan hyväksyttiin ne muotoilua tekevät yritykset, jotka eivät menneet edellisten kategorioiden alle sekä muotoilupalveluita tarjoavat yritykset. Mukaan kelpuutettiin myös yritykset, joiden päätoimiala oli graafinen muotoilu, mutta joiden tuotannosta ei ollut tarkempaa tietoa saatavilla
- 5.7. Soitinrakennus**
soittimia suunnittelevat ja valmistavat yritykset
- 5.8. Verhoilu, entisöinti ja kunnostus**
verhoilua, entisöintiä ja huonekalujen tms. esineiden kunnostusta harjoittavat yritykset
- 6. KÄSI- JA TAIDETEOLLISEN TUOTANNON SEKÄ VISUAALISEN KULTTUURIN NÄYTTÄILEASETTAJAT JA VÄLITTÄJÄT**
- 6.1 Taidegalleriat, taidelainaamot ja taidevälitys**
taidenäyttelyitä järjestävät sekä taidelainausta tai taidevälitystä harjoittavat yritykset
- 6.2 Kehystys**
yritykset, joiden ydintoimintaa on taulujen, julisteiden ym. kehystys
- 6.3 Taide- ja antiikkikaupat, taide- ja antiikkihuuto- ja antikvariaattikaupat**
vanhoja esineitä, huonekaluja ja kirjoja sekä taideteoksia myyvät yritykset (kirpputorit pois lukien) sekä taide- ja antiikkihuuto-kauppaa harjoittavat yritykset
- 7. LUOVIA ALOJEN KOULUTUS- JA KONSULTTIPALVELUT**
- 7.1 Aikuiskoulutus**
yritykset, jotka kouluttavat aikuisia ammattimaisesti
- 7.2 Konsulttipalvelut**
yritykset, jotka tarjoavat luovan alan konsultointipalveluita yrityksille. Yleistä liikkeenjohdon konsultointia ei luettu luovien alojen konsultoinniksi.
- 8. MAINONTA- JA MARKKINOINTIViestintä, viestintäpalvelut**
- 8.1 Mainos-, kopio-, tulostus- ja painopalvelut**
Tähän luokkaan kuuluvat visuaalisia mainos-, kopio-, tulostus- tai painopalveluita tarjoavat yritykset, jotka eivät ole mainostoimistoja määritelmänsä tai palveluidensa puolesta. Mainostilan myymiseen, suoramyynntiin (telemarkkinointiin) tai mainosrakenteiden valmistamiseen keskittyneitä yrityksiä ei otettu mukaan.
- 8.2 Mainostoimistojen palvelut (sis. sähkö. markk. ja kust.)**
Tähän luokkaan kuuluvat yritykset, jotka ovat mainostoimistoja määritelmänsä tai palveluidensa puolesta. Nämä yritykset tarjoavat laajemman valikoiman palveluja, jotka ulottuvat mm. yritysten

koko visuaalisen ilmeen suunnittelusta julkaisujen kustantamiseen, www-sivujen toteutukseen sekä yritysten sisäisen ja ulkoisen viestinnän suunnitteluun.

8.3 Viestintäpalvelut

Tähän luokkaan kuuluvat yritykset, jotka eivät sovellu luokkien 8.1 tai 8.2 alle, ja joiden toiminta keskittyy toimitus- ja tiedotuspalveluihin, markkinointiin ja myynninedistämiseen sekä tutkimusten, selvitysten ja julkaisujen sisällöntuotantoon.

9. MUU TAPAHTUMA- JA KULTTUURITUOTANTO, KULTTUURI- JA ELÄMYSMATKAILU SEKÄ ELÄMYSPALVELUT

9.1 Muu kulttuuritapahtumatuotanto, kulttuuriin liittyvät elämyspalvelut

Tähän luokkaan kulttuuriesityksiä, ohjelmaa sekä pienimuotoisia kulttuuritapahtumia tuottavat ja välittävät yritykset. Musiikin, tanssin, teatterin tai sirkustaiteen ammattilaisia ei luettu tämän luokan alle.

9.2 Kulttuuri- ja elämysmatkailu

ainoastaan kulttuuriin tai kulttuurin kautta saataviin elämyksiin erikoistuneet matkailualan yritykset

9.3 Muut

muiden luokkien alle kelpaamattomat luovan alan yritykset. Näitä olivat esimerkiksi messujen ja kongressien järjestäjät, soitinten virittäjät ja huoltajat, levykaupat sekä ne yritykset, joiden ohjelma- ja manageripalveluiden sisällöstä ei ollut tarkempaa tietoa.

10. SOVELTAVA TAIDE

10.1 Taide-, tanssi- ja musiikkikoulut

ei-ammattimainen, aikuisille ja/tai lapsille suunnattu taiteen alan koulutus.

10.2 Musiikkileikkikoulut

musiikkileikkikouluja pitävät yritykset.

10.3 Taideterapeutit

taidetta (esim. kuvataide, musiikki) terapiatyössään keskeisesti hyödyntävät terapeutit

11. UUSMEDIAN OHJELMISTO- JA SISÄLLÖNTUOTANTO SEKÄ VIESTINTÄALA

11.1 Ohjelmistot, animaatiot ja 3D-mallinnus

ohjelmistoja ja animaatioita suunnittelevat ja valmistavat yritykset, sekä 3D-mallinnuksiin erikoistuneet yritykset.

11.2 Peli- ja multimediatuotanto

video- tai tietokonepelejä ja multimediasovelluksia tuottavat yritykset

11.3. Internet-sisällöntuotanto ja -sovellukset

yrietykset, joiden tuotanto keskittyi erityisesti verkkoportaalien, Internetsivujen sekä Internet -sovellusten suunnitteluun ja valmistukseen.

12. VISUAALINEN KULTTUURI

- 12.1 Graafinen suunnittelu
graafiseen suunnitteluun ja viestintään erikoistuneet yritykset.
- 12.2 Kuvataide ja veistäminen
kuvataiteilija- ja kuvanveistäjäyrittäjät.
- 12.3 Valokuvataide ja valokuvaus
valokuvaus- ja valokuvaamotoimintaa harjoittavat yrittäjät, muttei valokuvatarvikkeiden vähittäiskauppaan painottuvia yrityksiä.
- 12.4 Ympäristötaide
ympäristötaiteen luontiin erikoistuneet yrittäjät
- 12.5 Muu visuaalinen suunnittelu ja toteutus
muiden luokkien alle kelpaamattomat yritykset, joiden toiminnassa luova visuaalinen suunnittelu ja toteutus ovat keskeisellä sijalla. Näitä olivat esimerkiksi tatuoiijat sekä pensseli- ja kynäruisku-maalattujen tuotteiden tekijät.

LIITE 2. TOL 2008 JA LUOVIEN ALOJEN SIOITTUMINEN

A Maatalous, metsätalous ja kalatalous (01-03)	
B Kaivostoiminta ja louhinta (05-09)	
C Teollisuus (10-33)	18110 Sanomalehtien painaminen 18120 Muu painaminen (18140 Sidonta ja siihen liittyvät palvelut) (18200 Ääni-, kuva- ja atk-tallenteiden tuotanto) 31010 Konttori- ja myymäläkalusteiden valmistus 31020 Keittiökalusteiden valmistus 31090 Muiden huonekalujen valmistus 23700 Kiven leikkaaminen, muotoilu ja viimeistely 32120 Jalokivikorujen ja muiden kultasepäntuotteiden valmistus 32130 Jäljitelmäkorujen ja muiden vastaavien tuotteiden valmistus 32110 Kolikoiden ja mitalien valmistus 32200 Soitinten valmistus
D Sähkö-, kaasu- ja lämpöhuolto, jäähdytysliiketoiminta(35)	
E Vesihuolto, viemäri- ja jätevesihuolto, jätehuolto ja muu ympäristön puhtaanapito (36-39)	
F Rakentaminen (41-43)	
G Tukku- ja vähittäiskauppa; moottoriajoneuvojen ja moottoripyörien korjaus (45-47)	(46510 Tietokoneiden, oheislaitteiden ja ohjelmistojen tukkukauppa) (46521 Viestintälaitteiden tukkukauppa) (46522 Elektronisten komponenttien tukkukauppa) (47410 Tietokoneiden, niiden oheislaitteiden ja ohjelmistojen vähittäiskauppa) (47711 Naisten vaatteiden vähittäiskauppa) (47712 Miesten vaatteiden vähittäiskauppa) (47713 Lastenvaatteiden vähittäiskauppa) (47714 Turkisten ja nahkavaatteiden vähittäiskauppa) (47715 Lakkien ja hattujen vähittäiskauppa) (47719 Vaatteiden yleisvähittäiskauppa) (47511 Kankaiden vähittäiskauppa) (47512 Lankojen ja käsityötarvikkeiden vähittäiskauppa) (47610 Kirjojen vähittäiskauppa) (47622 Aikakausjulkaisujen ja lehtien vähittäiskauppa) (47630 Musiikki- ja videotallenteiden vähittäiskauppa) (47770 Kultasepänteosten ja kellojen vähittäiskauppa) 47793 Huutokauppakamarit
H Kuljetus ja varastointi (49-53)	

I Majoitus- ja ravitsemistoiminta (55-56)	
J Informaatio ja viestintä (58-63)	58110 Kirjojen kustantaminen 58130 Sanomalehtien kustantaminen 58141 Paikallislehtien ja harvemmin ilmestyvien sanomalehtien kustantaminen 58142 Aikakauslehtien kustantaminen 58190 Muu kustannustoiminta 59110 Elokuvien, videoid, TV-ohjelm. tuot 59120 Elokuva, videoid, TV-ohjälkituot 60201 Televisio-ohjelmien tuottaminen ja lähettäminen (pl. maksulliset tv-kanavat) 60100 Radio-ohjelmien tuottaminen ja lähettäminen (59130 Elokuvien, videoiden ja televisio-ohjelmien levitys) (59140 Elokuvien esittäminen) (60202 Maksulliset tv-kanavat) 59200 Äänitysstudiot; äänitteiden ja musiikin kustantaminen (61100 Langallisen verkon hallinta ja palvelut) (61200 Langattoman verkon hallinta ja palvelut) (61300 Satelliittiviestintä) (61900 Muut televiestintäpalvelut) 62010 Ohjelmistojen suunnittelu ja valmistus 63120 Verkkoportaalit 62020 Atk-laitteisto- ja ohjelmistokonsultointi (62030 Tietojenkäsittelyn ja laitteistojen käyttö- ja hallintapalvelut) (62090 Muu laitteisto- ja tietotekninen palvelutoiminta) (63110 Tietojenkäsittely, palvelintilan vuokraus ja niihin liittyvät palvelut) 63910 Uutistoimistot 63990 Muualla luokittelematon tietopalvelutoiminta
K Rahoitus- ja vakuutustoiminta (64-66)	
L Kiinteistöalan toiminta (68)	

M Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta (69–75)	71110 Arkkitehtipalvelut 74102 Sisustussuunnittelu 71127 Kone- ja prosessisuunnittelu 72193 Tekniikan tutkimus ja kehittäminen 73111 Mainostoimistot 73112 Suora- ja ulkomainonta 73119 Muu mainospalvelu 73200 Markkina- ja mielipidetutkimukset 72200 Yhteiskuntatieteellinen ja humanistinen tutkimus ja kehittäminen (73120 Mainostilan vuokraus ja myynti) 74101 Graafinen muotoilu 74109 Teollinen muotoilu ym. 74201 Valokuvaamot ja muu kuvaustoiminta (74202 Valokuvien kehittäminen) 74300 Kääntäminen ja tulkkaus
N Hallinto- ja tukipalvelutoiminta (77–82)	
O Julkinen hallinto ja maanpuolustus; pakollinen sosiaalivakuutus (84)	
P Koulutus (85)	85320 Keskiasteen ammatillinen koulutus 85420 Korkea-asteen koulutus yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa
Q Terveys- ja sosiaalipalvelut (86–88)	86909 Muu terveyspalvelu 88919 Muu lasten päivähoido
R Taiteet, viihde ja virkistys (90–93)	90010 Esittävät taiteet 90020 Esittäviä taiteita palveleva toiminta 90030 Taiteellinen luominen 90040 Taidelaitosten toiminta
S Muu palvelutoiminta (94–96)	94120 Ammattialajärjestöjen toiminta 96090 Muualla luokittelemattomat henkilökohtaiset palvelut
T Kotitalouksien toiminta työnantajina; kotitalouksien eriyttämätön toiminta tavaroiden ja palvelujen tuottamiseksi omaan käyttöön (97–98)	
U Kansainvälisten organisaatioiden ja toimielinten toiminta (99)	
X Toimiala tuntematon (00)	

LIITE 3. SARKA-HANKKEEN LUOKITUKSEN JA TOL 2008 -LUOKITUKSEN VERRANTA

1. ARKKITEHTI-, PHA-, JA SISUSTUS-SUUNNITTELU-PALVELUT			
1.1 Rakennus-arkkitehtuuri	Yritykset, joiden päätoimiala oli arkkitehtipalvelut tai joiden toimintaan kuului oleellisesti arkkitehtipalveluihin rinnastettavissa olevaa rakennusten suunnittelua	71110 Arkkitehtipalvelut	Tähän kuuluu arkkitehtien konsultointipalvelut: rakennussuunnittelu ja luonnokset , kaupunkisuunnittelu, maisema-arkkitehtuuriin liittyvä suunnittelu ja palvelut
1.2 Sisustus- ja tilasuunnittelu- ja palvelu- ja työyhteisö-yritykset	Yritykset, joiden toiminta keskittyy sisustus- ja tilasuunnitteluun tai sisustusarkkitehtuuriin	74102 Sisustus suunnittelu	Tähän kuuluu sisustus suunnittelu- ja viihde- ja sisustuspalvelut yms. Palveluun voi kuulua myös suunnitelman toteutus.
1.3 Pihasuunnittelu- ja palvelu- ja työyhteisö-yritykset	Yritykset, joiden toiminnassa pihan- ja viheralueiden suunnittelupalvelut ovat keskeisessä osassa	74102 Sisustus suunnittelu	Tähän kuuluu sisustus suunnittelu- ja viihde- ja sisustuspalvelut yms. Palveluun voi kuulua myös suunnitelman toteutus.
2. ELOKUVA-, TELEVISIO-, RADIO- JA LAVASTUSTAIDE			
2.1 Elokuva-, video-, televisio- ja radiotuotanto	Yritykset, jotka toimivat sisällöntuottajina eivätkä vain oman alansa tuotteiden levittäjinä tai jälleenmyyjinä. Elokuva-, video-, televisio- ja radiotuotannon niputtaminen saman kategorian alle on perusteltua, sillä moni alan yrittäjä tuotti useampaa kuin yhden tyyppistä sisältöä.	59110 Elokuvien, videoitten, TV-ohjelmien tuotanto 59120 Elokuvien, videoitten, TV-ohjelmien jälkituotanto 60100 Radio-ohjelmien tuottaminen ja lähettäminen	Tähän kuuluu: elokuvien, video-ohjelmien, televisio-ohjelmien (televisiosarjat, dokumentti-ohjelmat, jne.) sekä televisiomainosten tuotanto. Tähän kuuluu elokuvien ja ohjelmien jälkituotantopalvelut : elokuvien ja ohjelmien leikkaaminen, alku-, loppu- ja pillojektien tekeminen, tekstittäminen filmi- ja kuvanauhasiirrot, tietokonegraafikan, animaatioitten ja erikoistehosteiden tekeminen, elokuvafilmin kehittäminen sekä filmilaboratorioiden ja animaatiofilmilaboratorioiden toiminta ja elokuva-yhtiön tai muun tuottajan omat filmiarkistot. Tähän kuuluu: suorien radio-ohjelmien tuottaminen ja lähettäminen radiostudioiden ja lähetyksälaitteiden avulla kuuntelijoille tai tilaajille. Tähän kuuluu myös: radioasemakehityksen toiminta, ohjelmiston koostaminen ja siirtäminen tilaajille maanpäällisen lähetyksen, kaapeliverkon tai satelliitin kautta, radiotoiminta Internetissä (web-radiot, Internetradiot) ja radiolähetysten yhteydessä tapahtuva data-lähetyspalvelu.

3. ESITTÄVÄN TAITEEN AMMATTILAISET, YRITYKSET JA TAPAHTUMAT

3.1 Musiikki ja äänitaide	Yritykset, jotka tekevät ja/tai esittävät musiikkia tai äänitaidetta	90010 Esittävät taiteet	Tähän kuuluu: teatteriesitysten, konserttien, ooppera- ja tanssiesitysten sekä muiden näyttämöllä tapahtuvien esitysten tuotanto ja esittäminen (laitosteattereiden ja teatteriryhmien toiminta, myös nukketeatrit, oopperoiden, orkesterien, yhtyeiden ja kuorojen toiminta, tanssi- ja muiden esittävien ryhmien sekä sirkusten toiminta). Tähän kuuluu myös: Itsenäisten esiintyvien taiteilijoiden kuten näyttelijöiden, tanssijoiden, muusikoiden , taikurien jne. toiminta, itsenäisten esiintyvien juontajien, tiskijukkien, karaokevetäjien, luennojien, puhujien jne. toiminta. Huomautus: Työsopimuksella taiteellista työtä tekeviä ei eroteta työnantajansa toiminnasta. Näitä ovat esim. ravintolassa työskentelevä tiskijukka tai karaokevetäjä, oppilaitoksessa työskentelevä luennoija jne.
3.2 Tanssi	Tanssitaiteilijana toimivat yrittäjät	90010 Esittävät taiteet	Tähän kuuluu: teatteriesitysten, konserttien, ooppera- ja tanssiesitysten sekä muiden näyttämöllä tapahtuvien esitysten tuotanto ja esittäminen (laitosteattereiden ja teatteriryhmien toiminta, myös nukketeatrit, oopperoiden, orkesterien, yhtyeiden ja kuorojen toiminta, tanssi- ja muiden esittävien ryhmien sekä sirkusten toiminta). Tähän kuuluu myös: Itsenäisten esiintyvien taiteilijoiden kuten näyttelijöiden, tanssijoiden, muusikoiden, taikurien jne. toiminta, itsenäisten esiintyvien juontajien, tiskijukkien, karaokevetäjien, luennojien, puhujien jne. toiminta. Huomautus: Työsopimuksella taiteellista työtä tekeviä ei eroteta työnantajansa toiminnasta. Näitä ovat esim. ravintolassa työskentelevä tiskijukka tai karaokevetäjä, oppilaitoksessa työskentelevä luennoija jne.
3.3 Teatteri		90010 Esittävät taiteet	Tähän kuuluu: teatteriesitysten , konserttien, ooppera- ja tanssiesitysten sekä muiden näyttämöllä tapahtuvien esitysten tuotanto ja esittäminen (laitosteattereiden ja teatteriryhmien toiminta, myös nukketeatrit , oopperoiden, orkesterien, yhtyeiden ja kuorojen toiminta, tanssi- ja muiden esittävien ryhmien sekä sirkusten toiminta). Tähän kuuluu myös: Itsenäisten esiintyvien taiteilijoiden kuten näyttelijöiden , tanssijoiden, muusikoiden, taikurien jne. toiminta, itsenäisten esiintyvien juontajien, tiskijukkien, karaokevetäjien, luennojien, puhujien jne. toiminta. Huomautus: Työsopimuksella taiteellista työtä tekeviä ei eroteta työnantajansa toiminnasta. Näitä ovat esim. ravintolassa työskentelevä tiskijukka tai karaokevetäjä, oppilaitoksessa työskentelevä luennoija jne.
3.4 Sirkustaide	Mukaan hyväksyttiin myös taikurina toimivat yrittäjät	90010 Esittävät taiteet	Tähän kuuluu: teatteriesitysten, konserttien, ooppera- ja tanssiesitysten sekä muiden näyttämöllä tapahtuvien esitysten tuotanto ja esittäminen (laitosteattereiden ja teatteriryhmien toiminta, myös nukketeatrit, oopperoiden, orkesterien, yhtyeiden ja kuorojen toiminta, tanssi- ja muiden esittävien ryhmien sekä sirkusten toiminta). Tähän kuuluu myös: Itsenäisten esiintyvien taiteilijoiden kuten näyttelijöiden, tanssijoiden, muusikoiden, taikurien jne. toiminta, itsenäisten esiintyvien juontajien, tiskijukkien, karaokevetäjien, luennojien, puhujien jne. toiminta. Huomautus: Työsopimuksella taiteellista työtä tekeviä ei eroteta työnantajansa toiminnasta. Näitä ovat esim. ravintolassa työskentelevä tiskijukka tai karaokevetäjä, oppilaitoksessa työskentelevä luennoija jne.
3.5 Tapahtumat ja festivaalit, projektitoiminta	Tapahtumasuunnitteluun ja - toteutukseen erikoistuneet yritykset	90020 Esittäviä taiteita palveleva toiminta	Tähän kuuluu palikko- tai sopimusperusteella tapahtuva: teatteriesitysten, konserttien, ooppera- ja tanssiesitysten tuottamista sekä muuta näyttämötoimintaa palveleva toiminta, kun se ei tapahdu esityksen tuottajan toimesta (itsenäiset teatteri- ja elokuvaohjaajat ja tuottajat, itsenäiset lavastesuunnittelijat ja -rakentajat, puuvustajat, maskeeraajat, tarpeistonihoitajat, itsenäisesti toimivat järjestäjät, valaistus- ja äänisuunnittelu ja toteutus itsenäisenä toimintana, ilotulitukset, valo- ja äänishowt). Tähän kuuluu myös: musiikki-, tanssi- ja teatterifestivaalien järjestäminen, kulttuuri- ja taidetapahtumien tuottajien ja tapahtumajärjestäjien toiminta , kirjallisten teosten, musiikkiesteosten ja muun taiteellisen tuotannon originaaleihin liittyvien oikeuksien hallinnointi

<p>3.6. Äänitetuotanto, äänitys-, äänenkäsittely- ja tallennuspalvelut</p>	<p>Sävellyksiä, äänitetuotantoa ja -kustannusta, äänisuunnittelua ja äänitystä tekevät yritykset</p>	<p>59200 Äänitysstudiot; äänitteiden ja musiikin kustantaminen</p>	<p>Tähän kuuluu musiikki- ja äänitallenteiden alkuperäiskopioiden (mastereiden) tuotanto, äänitteiden julkaiseminen, markkinointi ja jakelu tukkuliikkeille, vähittäiskauppiaille ja kuluttajille. Näitä toimintoja voi harjoittaa alkuperäiskopioiden (mastereiden) tuottaja tai muu yksikkö, joka on hankkinut kyseisten äänitteiden kopiointi- ja jakeluoikeudet. Tähän kuuluvat myös äänityspalvelut studioissa tai muualla sekä yksittäisten radio-ohjelmien tuotanto radioasemille. Tähän kuuluu myös musiikin kustantaminen ts. oikeuksien hankinta, rekisteröinti ja hallinnointi; teosten käyttäminen äänitteissä, radiossa, televisiossa, elokuvissa, esitystilaisuuksissa, paino- ja muissa viestimissä; sekä teosten markkinointi. Näitä toimintoja harjoittavat yksiköt voivat joko omistaa teosten tekijänoikeudet tai hallinnoida niitä oikeuksien haltijoiden puolesta. Tähän kuuluu myös nuottien kustantaminen.</p>
<p>4. KIRJALLINEN KULTTUURI SEKÄ KUSTANNUS- JA KIRJAPAINOALA</p>			
<p>4.1 Kirjailijat</p>	<p>Mukaan hyväksyttiin kirjailijatoimintaa harjoittavat yrittäjät</p>	<p>90030 Taiteellinen luominen</p>	<p>Tähän kuuluu itsenäisten taiteilijoiden alkuperäisteosten luominen: itsenäiset taiteilijat kuten kuvanveistäjät, taidemaalarit, sarjakuvapiirtäjät, taidegraafikot, kuvittajat ja muut kuvataiteilijat, säveltäjät, kauno- ja tietokirjailijat, taidekäsityöläiset, taidevalokuvaajat. Tähän kuuluu myös taideasteosten ja museoesineiden konservoijat, itsenäisinä toimijoina freelance-toimittajat ja tekninen kirjoittaminen (esim. käyttöohjeiden kirjoittaminen)</p>
<p>4.2 Kustantajat ja painotilat</p>	<p>Mukaan hyväksyttiin kirjojen, sanomalehtien, aikakauslehtien sekä nuottikirjojen painamiseen tai kustantamiseen erikoistuneet yritykset</p>	<p>58110 Kirjojen kustantaminen 58130 Sanomalehtien kustantaminen</p>	<p>Tähän kuuluu kirjojen ja vastaavien julkaisujen kustantaminen eri muodoissaan (paperilla, ääni- ja kuvataiteena jne.): kirjojen, esitteiden, pienpainatteiden ja vastaavien julkaisujen kustantaminen, sanomalehtien kustantaminen, kartastojen, karttojen ja merkkorttien kustantaminen, äänikirjojen kustantaminen sekä hakuteosten ja vastaavien kustantaminen</p> <p>Tähän kuuluu vähintään neljä kertaa viikossa ilmestyvien sanomalehtien ja paikallislehtien (päivälehtien) ja ilmaisjakelulehtien kustantaminen. Ne voivat ilmestyä painetussa tai sähköisessä muodossa Internet mukaan lukien.</p>
<p>4.3 Kääntäjät ja tulkkaus- ja käännöspalvelut</p>		<p>58141 Paikallislehtien ja harvemmin ilmestyvien sanomalehtien kustantaminen 58142 Aikakauslehtien kustantaminen 18110 Sanomalehtien painaminen</p>	<p>Tähän kuuluu alle neljä kertaa viikossa ilmestyvien sanomalehtien, paikallislehtien ja ilmaisjakelulehtien kustantaminen. Ne voivat ilmestyä painetussa tai sähköisessä muodossa Internet mukaan lukien.</p> <p>Tähän kuuluu aikakauslehtien ja muiden aikakausjulkaisujen kustantaminen. Ne voivat ilmestyä painetussa tai sähköisessä muodossa Internet mukaan lukien.</p> <p>Tähän kuuluu: sanomalehtien ja muiden vähintään neljä kertaa viikossa ilmestyvien lehtien painaminen.</p>

5. KÄSI- JA TAIDETEOLLINEN TUOTANTO

<p>5.1 Keramiikka-, kivi-, ja lasitaide</p>	<p>Yritykset, jotka suunnittelevat ja valmistavat yksilöllisiä käyttö-, koriste- ja taide-esineitä keramiikasta, kivistä tai lasista. Työstettävän materiaalin jalostajia (esim. kiven louhinta tai alkujalostus) ei otettu mukaan eikä myöskään rakentamisessa käytettävien tuotteiden valmistajia (esim. keraamisia laattoja valmistavat yritykset).</p>	<p>23410 Keraamisten talous- ja koriste-esineiden valmistus</p> <p>23700 Kiven leikkaaminen, muotoilu ja viimeistely</p>	<p>Tähän kuuluu: posliimisten ja muiden keraamisten astioiden, pöytä-, keittiö- ym. taloussesineiden valmistus, posliimisten ja muiden keraamisten kylpyhuonetarviden valmistus ja posliimisten ja muiden keraamisten pienoispatsaiden ja muiden koriste-esineiden ja sisustusesineiden valmistus sisä- ja ulkotiloihin, myös julkisiin tiloihin</p> <p>Tähän kuuluu: kiven leikkaaminen, muotoilu ja viimeistely käytettäväksi rakentamisessa, hautausmailla, katukivinä, kateaineena jne. (katu-, reuna- ja käytävänpäälyskivet), graniittin, gneissin ja muun muistopatsas- ja rakennuskiven työstäminen ja valmistus, liuskekiven työstäminen ja liuskekivitavaroiden valmistus ja vuolukiven työstäminen ja vuolukivituotteiden valmistus) sekä kivihuonekalujen valmistus</p>
<p>5.2 Koru-suunnittelu ja -valmistus, jalometallituotteet</p>	<p>Yritykset, joiden toimintaan kuuluu oleellisesti korujen tai jalometallituotteiden suunnittelu. Jakeluporaan, eli korujen tai jalometallituotteiden myyntiin keskittyneitä yrityksiä ei hyväksytty mukaan rekisteriin. Koruiksi laskettiin myös muut kuin jalometallista valmistetut korut.</p>	<p>74109 Teollinen muotoilu ym.</p> <p>32120 Jalokivikorujen ja muiden kultasepän-tuotteiden valmistus</p>	<p>Tähän kuuluu teollinen muotoilu sekä tuotteiden suunnittelu ja kehittäminen tuotantoa varten: teollinen suunnittelu ts. tuotteiden luominen, kehittäminen ja muotoilu niiden käytön, arvon ja ulkonäön optimoimiseksi (ml. materiaali, rakenne, mekanismi, muoto, värit ja pinnan viimeistely). Tähän kuuluu myös tuotteiden taideellinen muotoilu ja muotisuunnittelu: tekstiilien, vaatteiden, kenkien, korujen suunnittelu ja muotoilu, huonekalujen suunnittelu ja muotoilu sekä kotitaloustarviden suunnittelu ja muotoilu</p> <p>Tähän kuuluu: korujen ja muiden teosten valmistus jalometallista tai jalometallilla päälystetyistä metalleista tai jalometallin ja muiden aineiden yhdistelmästä, korujen ja muiden teosten valmistus helmistä, jalo- tai puolijalokivistä helmien työstäminen, jalo- tai puolijalokivien työstäminen: (timantit, jalo- tai puolijalokivet (esim. spektroilitti ja ametisti), syntetiset tai rekonstruoidut jalo- tai puolijalokivet, teollisuustimantit ja muut teollisuusjalokivet), kulta- tai hopeasepän teosten valmistus jalometallista tai jalometallilla päälystetyistä metalleista: (ruokailuvälineet ja ruokailuasiat, toimisto- ja kirjoituspöytäesineet, koriste-esineet ja muut sisustusesineet, uskonnolliseen käyttöön tarkoitetut esineet jne., tekniseen tai laboratoriokäyttöön tarkoitettujen tavaroiden valmistus jalometallista (pl. instrumentit ja niiden osien valmistus): upokkaat, lastat, galvanoinnissa käytettävät anodit yms. sekä jalometallista valmistettujen tai jalometallilla päälystettyjen kellonrannekkeiden ja savukerasoiden valmistus</p> <p>Tähän kuuluu: pukukorujen ja jäljitelmäkorujen valmistus: (sormukset, rannekorut, kaulakorut ja vastaavat tuotteet jalometallilla ohuella päälystetyistä perusmetalleista esim. hopeoidut tai kullatut korut sekä korukivi-, jalokivi-, timanttijäljitelmiä ja vastaavia sisältävät korut), korut puusta, luusta, lasista, keramiikasta, kivistä, muovista tai tekstiililaineesta, metallisten kellonrannekkeiden valmistus (pl. jalometallista valmistetut)</p>
<p>5.3 Tekstiilitaide, vaatesuunnittelu ja -valmistus, pukutaide</p>	<p>Yritykset, jotka suunnittelevat tai valmistavat vaatteita, tekstiilejä tai mattoja. Yksittäiset alihankintaompelijat luettiin mukaan poikkeuksena moneen muuhun toimialaan verrattuna, sillä on oletettavaa, että he</p>	<p>74109 Teollinen muotoilu ym.</p>	<p>Tähän kuuluu teollinen muotoilu sekä tuotteiden suunnittelu ja kehittäminen tuotantoa varten: teollinen suunnittelu ts. tuotteiden luominen, kehittäminen ja muotoilu niiden käytön, arvon ja ulkonäön optimoimiseksi (ml. materiaali, rakenne, mekanismi, muoto, värit ja pinnan viimeistely). Tähän kuuluu myös tuotteiden taideellinen muotoilu ja muotisuunnittelu: tekstiilien, vaatteiden, kenkien, korujen suunnittelu ja muotoilu, huonekalujen suunnittelu ja muotoilu sekä kotitaloustarviden suunnittelu ja muotoilu</p>

<p>suunnittelevat ja valmistavat itse yksilöllisiä vaatteita tai tekstiilejä alihankintaompeleen ohessa. Sen sijaan kenkien korjausta tekeviä suutareita ei otettu mukaan, mikäli he eivät itse valmistaneet käsitöinä jalkineita. Tämänkaltaisia yrittäjiä ei ollut yhtään Pohjois-Savossa. Teolliseen ompeluun tai peikän brodeerausompeleluun harjoittaminen ei kuulu ryhmään, mikäli se liittyy esimerkiksi vain liikelahjojen valmistamiseen tai asiakkaiden tuomien tekstien mekaaniseen kirjontaan tekstiilituotteisiin.</p>	<p>74109 Teollinen muotoilu ym.</p>	<p>Tähän kuuluu teollinen muotoilu sekä tuotteiden suunnittelu ja kehittämisen tuotantoa varten: teollinen suunnittelu ts. tuotteiden luominen, kehittämisen ja muotoilu niiden käyttöön, arvon ja ulkonäön optimoimiseksi (ml. materiaali, rakenne, mekanismi, muoto, värit ja pinnan viimeistely). Tähän kuuluu myös tuotteiden taideteollinen muotoilu ja muotisuunnittelu: tekstiilien, vaatteiden, kenkien, korujen suunnittelu ja muotoilu huonekalujen suunnittelu ja muotoilu sekä kotitaloustavaroiden suunnittelu ja muotoilu Tähän kuuluu: metallirahojen valmistus joko jalometallista tai epäjalosta metallista sekä mitalien valmistus joko jalometallista tai epäjalosta metallista</p>
<p>Yritykset, jotka suunnittelevat ja valmistavat yksilöllisiä tai taiteellista näkemystä vaativia puu- tai metallituotteita. Rakennuspuuseppiä, tai puurakenteita, metallirakenteita, teolliseen käyttöön tai koneisiin tarkoitettuja metalli- tai puuosia valmistavia yrityksiä ei otettu mukaan. Puuveneiden veistäjät luettiin tämän luokan alle.</p>	<p>32110 Kollikoiden ja mitalien valmistus</p>	<p>Tähän kuuluu teollinen muotoilu sekä tuotteiden suunnittelu ja kehittämisen tuotantoa varten: teollinen suunnittelu ts. tuotteiden luominen, kehittämisen ja muotoilu niiden käyttöön, arvon ja ulkonäön optimoimiseksi (ml. materiaali, rakenne, mekanismi, muoto, värit ja pinnan viimeistely). Tähän kuuluu myös tuotteiden taideteollinen muotoilu ja muotisuunnittelu: tekstiilien, vaatteiden, kenkien, korujen suunnittelu ja muotoilu, huonekalujen suunnittelu ja muotoilu sekä kotitaloustavaroiden suunnittelu ja muotoilu. Tähän luokkaan kuuluu toimistohuonekalujen ja kaikenlaisissa toimittoloissa käytettävien kalusteiden valmistus mistä tahansa materiaalista (pl. kivi, betoni ja keramiikka). Tähän kuuluu: tuolien ja istuinten valmistus toimistoihin, työtöihin, hotelleihin, ravintoloihin ja julkisiin tiloihin, tuolien ja istuinten valmistus teattereihin, elokuvateattereihin ja vastaaviin tiloihin, työpöytien, yleis-, aula- ja kokoontumistilojen kalusteiden valmistus, AV-kalusteiden, seinäkkeiden ja siirrettävien tilanjakolementtien valmistus, säilytys- ja varastokalusteet: kaapit, laatikostot, hyllyt, keskusyksikkölineet, myymäläkalusteiden valmistus: myyntitiskit, esittelykaapit, hyllyt yms., laboratorioroiden penkkien, jakkaroiden ja muiden istuinten ja huonekalujen valmistus (esim. kaapistot ja pöydät) sekä kirkko-, koulu- ja ravintolakalusteiden valmistus. Tähän kuuluu myös: tarjotteluvaunujen valmistus ravintoloihin, kuten jälkiruokavaunuja valmistaminen.</p>
<p>5.4 Puun ja metallin työstö ja muotoilu</p>	<p>74109 Teollinen muotoilu ym.</p>	<p>Tähän kuuluu teollinen muotoilu sekä tuotteiden suunnittelu ja kehittämisen tuotantoa varten: teollinen suunnittelu ts. tuotteiden luominen, kehittämisen ja muotoilu niiden käyttöön, arvon ja ulkonäön optimoimiseksi (ml. materiaali, rakenne, mekanismi, muoto, värit ja pinnan viimeistely). Tähän kuuluu myös tuotteiden taideteollinen muotoilu ja muotisuunnittelu: tekstiilien, vaatteiden, kenkien, korujen suunnittelu ja muotoilu, huonekalujen suunnittelu ja muotoilu sekä kotitaloustavaroiden suunnittelu ja muotoilu. Tähän luokkaan kuuluu toimistohuonekalujen ja kaikenlaisissa toimittoloissa käytettävien kalusteiden valmistus mistä tahansa materiaalista (pl. kivi, betoni ja keramiikka). Tähän kuuluu: tuolien ja istuinten valmistus toimistoihin, työtöihin, hotelleihin, ravintoloihin ja julkisiin tiloihin, tuolien ja istuinten valmistus teattereihin, elokuvateattereihin ja vastaaviin tiloihin, työpöytien, yleis-, aula- ja kokoontumistilojen kalusteiden valmistus, AV-kalusteiden, seinäkkeiden ja siirrettävien tilanjakolementtien valmistus, säilytys- ja varastokalusteet: kaapit, laatikostot, hyllyt yms., keskusyksikkölineet, myymäläkalusteiden valmistus: myyntitiskit, esittelykaapit, hyllyt yms., laboratorioroiden penkkien, jakkaroiden ja muiden istuinten ja huonekalujen valmistus (esim. kaapistot ja pöydät) sekä kirkko-, koulu- ja ravintolakalusteiden valmistus. Tähän kuuluu myös: tarjotteluvaunuja valmistus ravintoloihin, kuten jälkiruokavaunuja valmistaminen.</p>
<p>5.5 Kalustesuunnittelu ja -valmistus</p>	<p>31010 Konttori- ja myymäläkalusteiden valmistus</p>	<p>Tähän kuuluu teollinen muotoilu ym.</p>

<p>5.6 Muu (käsi)teollinen muotoilu, muotoilupalvelut</p>	<p>Mukaan hyväksyttiin ne muotoilu tekevät yritykset, jotka eivät menneet edellisten kategorioiden alle sekä muotoilupalveluita tarjoavat yritykset.</p> <p>Mukaan kelpuutettiin myös yritykset, joiden päätoimiala oli graafinen muotoilu, mutta joiden tuotannosta ei ollut tarkempaa tietoa saatavilla</p>	<p>31020 Keittiökalusteiden valmistus</p> <p>31090 Muiden huonekalujen valmistus</p> <p>74109 Teollinen muotoilu ym.</p> <p>71127 Kone- ja prosessisuunnittelu</p> <p>72193 Tekniikan tutkimus ja kehittäminen</p>	<p>Tähän kuuluu kiinteiden ja sovitettujen keittiökalusteiden valmistus: keittiökaappien, -komeroiden, hyllyjen ja -tasojen valmistus sekä kiinteästi asennettavien kalusteiden valmistus kotiin muihin tiloihin</p> <p>Tähän kuuluu: sohvien, vuodesohvien ja sohvakalusteiden valmistus, huonekalujen valmistus makuuhuoneisiin, olohuoneisiin, ruokailutiloihin jne., kaappien ja hyllystöjen valmistus koteihin: kirjahyllyt, TV-tasot, hyllytöt viihde-elektronikalle jne. sekä puutarhatuolien, -keinujen ja muiden puutarhakalusteiden valmistus. Tähän kuuluu myös huonekalujen viimeistely, kuten ruiskutus, maalaus, kiillotus, istuinten verhoilu, pehmustaminen ja päällystäminen</p> <p>Tähän kuuluu teollinen muotoilu sekä tuotteiden suunnittelu ja kehittäminen tuotantoa varten: teollinen suunnittelu ts. tuotteiden luominen, kehittäminen ja muotoilu niiden käytön, arvon ja ulkonäön optimoimiseksi (ml. materiaali, rakenne, mekanismi, muoto, värit ja pinnan viimeistely). Tähän kuuluu myös tuotteiden taideteollinen muotoilu ja muotisuunnittelu: tekstiilien, vaatteiden, kenkien, korujen suunnittelu ja muotoilu, huonekalujen suunnittelu ja muotoilu sekä kotitaloustavaroiden suunnittelu ja muotoilu</p> <p>Tähän kuuluu suunnittelu- ja ratkaisut, jotka koskevat koneistoja, teollisia prosesseja ja tuotantolaitoksia, mekaniikkaa, tuotantotekniikkaa sekä systeemitekniikkaa ja turvallisuutta koskevat ratkaisut, automaatiotekniikkaan ja instrumentointiin suunnittelu- ja näihin liittyvinä seuraavat ratkaisut, prosessit ja koneistojen ohjaukset ym. järjestelmät. Energiatekniikkaan liittyvä suunnittelu: energiahuollon ratkaisut, kaasulaitteita ja teollisuusputkistoja koskevat suunnitelmat.</p> <p>Koneenrakennustekninen suunnittelu: koneiden, käyttökoneistojen ja niiden rakenteiden suunnittelu. Kemian teknologiaan liittyvä suunnittelu ja toteutus: tuotantolaitosten laadunohjausjärjestelmien suunnittelu. Laivanrakennustekninen palvelutoiminta: laivojen suunnittelu, offshore- ja meriteknisten laitteiden suunnittelu, runko-, varustelu- ja koneistosuunnittelu. Prosessiteknikan suunnittelu- ja rakenteiden ratkaisut: tuotantoprosessien, laitteiden ja säätöjärjestelmien suunnittelu, laitteiden ja rakenteiden prosessitekniinen mitoitus- ja sijoitussuunnittelu, käyntiainajopalvelut ja kaivostuomintaan liittyvät insinööri- ja tekniset palvelut</p> <p>Tähän luokkaan kuuluu insinööritieteisiin ja teknologiaan kuuluva perus- ja soveltava tutkimus sekä tuote- ja prosessikehittely (esim. kone-, valmistus-, prosessi-, materiaali-, sähkö-, tieto-, energia-, kaivannaal-, puunjalostus-, rakennus- ja yhdyskuntatekniikka, elektroniikka, metallurgia). Tähän kuuluu myös: prototyypin ja koelaitosten suunnittelu ja rakentaminen.</p>
<p>5.7 Soitinrakennus</p>	<p>Soittimia suunnittelevat ja valmistavat yritykset</p>	<p>32200 Soittinten valmistus</p>	<p>Tähän kuuluu: pianojen ja muiden vastaavien kosketinsoittinten valmistus, myös automaattipianot, viulujen ja muiden jousisoittinten valmistus, kitaroiden ja muiden näppälysoittinten valmistus, urkujen, urkuharmonien ja vastaavien valmistus, harmonikkojen ja muiden samankaltaisten soittinten (concertina ja bandoneon) valmistus, myös huuliharpu, puu- ja vaskipuhaltimien sekä muiden puhallinsoittinten valmistus, rumpujen, ksylofonien ja muiden lyömäsoittinten valmistus, sähkömagneettisten, sähköstaattisten, elektroni- ja niiden kaltaisten soittinten valmistus, soittoasioiden, poseetiivien, calliopian sekä soitinsahojen valmistus, soittimien osien ja tarvikkeiden valmistus: (metronomit, ääniraudat ja virityspillit, mekaanisten soittimien kortit, levyt ja rullat sekä soittoasioiden mekanismit). Tähän kuuluu myös: vihelyspillien, houkutuspillien ja muiden suulla puhallettavien äänimerkinantovälineiden valmistus, kuten sorsa-, koira-, tuomaripillit yms.</p>

<p>5.8 Verhoilu, entisöinti ja kunnostus</p>	<p>Verhoilu, entisöinti ja huonekalujen tms. esineiden kunnostusta harjoittavat yritykset</p>	<p>31090 Muiden huonekalujen valmistus</p>	<p>Tähän kuuluu: sohvien, vuodesohvien ja sohvakalustojen valmistus, huonekalujen valmistus makuuhuoneisiin, olohuoneisiin, ruokailutiloihin jne., kaappien ja hyllystöjen valmistus koteihin: (kirjahyllystöt, TV-tasot, hyllystöt viihde-elektronikalle jne.), puutarhatuolien, -keinuhenkien ja muiden puutarhakalusteiden valmistus. Tähän kuuluu myös: huonekalujen viimeistely, kuten ruiskutus, maalaus, kiillotus, istuinten verhoilu, pehmustaminen ja pääilyttäminen</p> <p>Tähän kuuluu: polkupyörien korjaus, urheilutarvikkeiden (paitsi urheiluasheet) ja retkeilytarvikkeiden korjaus, vaatteiden ja muiden tekstiilien korjaus ja muuntaminen, kirjojen entisöinti ja uudelleensitominen, lelujen ja vastaavien tavaroiden korjaus, muiden henkilökohtaisten ja kotitaloustavaroiden korjaus, pianonviritys yms. soittimien korjaus (paitsi urut ja historialliset soittimet)</p>
--	---	--	---

<p>6. KÄSI- JA TAIDELOLLISEN TUOTANNON SEKÄ VISUAALISEN KULTTUURIN NÄYTTÄMÖLLEASETTAJAT JA VÄLITÄJÄT</p>			
<p>6.1 Taidegalleriat, taidelainaamot ja taidevälitys</p>	<p>Taidenäyttelyitä järjestävät sekä taidelainausta tai taidevälitystä harjoittavat yritykset</p>	<p>47781 Taideliikkeet</p>	<p>Tähän kuuluu: taulujen ja muiden taide-esineiden vähittäiskauppa, taidegallerioiden palvelut (taiteilijan teosten näytteille asettaminen ja myynti). Tähän kuuluu myös: taulujen kehystämisen myynnin yhteydessä.</p>
<p>6.2 Kehystys</p>	<p>Yritykset, joiden ydintoimintaa on taulujen, julisteiden ym. kehystys</p>	<p>47599 Muualla luokittelemattomien kotitaloustarvikkeiden vähittäiskauppa</p>	<p>Tähän kuuluu: peili- ja kehysliikkeet, taulujen kehystämisen päätoimisena, puu-, korkki-, rottinki- ja koritusteiden vähittäiskauppa, ei-sähkökäyttöisten kotitaloustarvikkeiden vähittäiskauppa sekä muualla luokittelemattomien kotitaloustarvikkeiden ja -laitteiden vähittäiskauppa.</p>
<p>6.3 Taide- ja antiikkikaupat, taide- ja antiikkihuutokaupat</p>	<p>Vanhjoja esineitä, huonekaluja ja kirjoja sekä taideteoksia myyvät yritykset (kirjutorit pois lukien) sekä taide- ja antiikkihuutokauppa harjoittavat yritykset</p>	<p>47781 Taideliikkeet 47791 Antiikkiliikkeet</p>	<p>Tähän kuuluu: taulujen ja muiden taide-esineiden vähittäiskauppa, taidegallerioiden palvelut (taiteilijan teosten näytteille asettaminen ja myynti). Tähän kuuluu myös: taulujen kehystämisen myynnin yhteydessä. Tähän kuuluu: antiikkiesineiden vähittäiskauppa</p>
		<p>47792 Antiikkivariaatti-kauppa</p>	<p>Tähän kuuluu: vanhojen kirjojen, lehtien, ääni- ja kuvataideteiden vähittäiskauppa</p>
		<p>47793 Huutokauppa-kamarit</p>	<p>Tähän kuuluu: huutokauppakamareiden toiminta</p>

7. LUOVIA ALOJEN KOULUTUS- JA KONSULTTIPALVELUT

7.1 Aikuiskoulutus	Yritykset, jotka kouluttavat aikuisia ammattimaisesti	85320 Keskiasteen ammatillinen koulutus	Tähän kuuluu keskiasteen ammatillista koulutusta antavat oppilaitokset, joissa koulutus on oppiaineittain eriytynyttä ja tähtää ammatilliseen pätevöitymiseen sekä teoreettiseen että käytännön taitojen opetuksen osalta . Opetuksen tarkoituksena voi olla yleinen ammatillinen pätevöityminen tietyllä ammattialalla tai erikoistuminen tiettyyn ammattiin. Keskiasteen ammatillista koulutusta antavia oppilaitoksia ovat: ammatilliset oppilaitokset, ammatilliset erikoisoppilaitokset, ammatilliset erityisoppilaitokset sekä muut ammatilliset oppilaitokset. Tähän kuuluu: kaikenlainen ammatillinen koulutus, joka ei ole korkea-asteen koulutusta
7.2 Konsulttipalvelut	Yritykset, jotka tarjoavat luovan alan konsultointipalveluita yrityksille. Yleistä liikkeenjohdon konsultointia ei luettu luovien alojen konsultoinniksi	85420 Korkea-asteen koulutus yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa	Tähän kuuluu: korkeakouluasteen ja tutkijakoulutusasteen koulutus yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa, korkea-asteen koulutusta antavat taidealan oppilaitokset , kesäyliopistot, avoin korkeakoulu ja yliopistojen ja korkeakoulujen täydennyskoulutuskeskukset

8. MAINONTA- JA MARKKINOINTI-VIESTINTÄ, VIESTINTÄPALVELUT			
8.1 Mainos-, kopio-, tulostus- ja painopalvelut	Ne visuaalisia mainos-, kopio-, tulostus- tai painopalveluita tarjoavat yritykset, jotka eivät ole mainostoimistoja määrittelemässä tai palveluidensa puolesta. Mainostilan myymiseen, suoramyyniin (telemarkkinointiin) tai mainosrakenteiden	73111 Mainostoimistot	Tähän luokkaan kuuluu mainostoimistoihin ja mediatoimistoihin kuuluvat ns. täyden palvelun ja osapalvelun mainostoimistot, jotka suunnittelevat mainontaa pääasiassa lehtiin ja sähköisiin viestimiin. Täyden palvelun mainostoimistojen ja mediatoimistojen palveluja ovat mainonnan suunnittelu ja konsultointi, mainosten suunnittelu ja valmistelu. Osapalvelun mainostoimistot ovat erikoistuneet esim. mainosten suunnitteluun ja konsultointiin (suunnittelutoimistot). Tähän kuuluu mainoskonseptin suunnittelu ja rakentaminen sekä markkinoitkampanjojen ja muiden mainospalvelujen toteuttaminen eli mainoskampanjojen rakentaminen ja toteuttaminen ja mainosten laatiminen sanoma- ja aikakauslehtiin, televisioon, radioon, Internetiin ja muihin tiedotusvälineisiin
	valmistamiseen keskittyneitä yrityksiä ei otettu mukaan.	73112 Suora- ja ulkomainonta	Tähän luokkaan kuuluu suoramainontaan ja -mainosten suunnitteluun erikoistunut palvelu sekä siihen liittyvä konsultointi . Ulko- ja liikennemainosten teko, pystyttäminen ja hoito. Tähän kuuluu: ulkomainosten laatiminen ja sijoittaminen: julisteteet, tienvarsimainokset, valopaneelit yms., autoihin ja busseihin sijoitettavat mainokset, näyttelysastojen rakentaminen ja näytteikkuiden somistaminen, mainostelineiden ja vastaavien mainostamiseen tarkoitettujen rakenteiden luominen, suoramainonta ja -markkinointi sekä myyntipistemarkkinointi ja tuote-esittelyt.
		73119 Muu mainospalvelu	Tähän kuuluu: sponsorien ja sponsoroitkohteiden valinta (yrityksen imagoa tukevat ja sen myönteisellä tavalla esille tuovat kohteet kuten urheilulajit ja -tapahtumat, kulttuurikohteet ja -tapahtumat, viihdetapahtumat, erilaiset projektit ja kampanjat yms.), ilmainontaa ja mainosten, näyttöiden yms. jakelu kadulla
		74101 Graafinen muotoilu	Tähän kuuluu graafinen muotoilu, typografia, digitaalinen grafiikka, visuaalinen kommunikaatio, visuaalinen viestintä .
8.2 Mainostoimistojen palvelut (sis. sähkö. markk. ja kust.)	Yritykset, jotka ovat mainostoimistoja määrittelemässä tai palveluidensa puolesta. Nämä yritykset tarjoavat laajemman valikoiman palveluja, jotka ulottuvat mm. yritysten koko visuaalisen ilmeen suunnittelusta julkaisujen kustantamiseen, www-sivujen toteutukseen sekä yritysten sisäisen ja ulkoisen viestinnän suunnitteluun.	73111 Mainostoimistot	Tähän luokkaan kuuluu mainostoimistoihin ja mediatoimistoihin kuuluvat ns. täyden palvelun ja osapalvelun mainostoimistot , jotka suunnittelevat mainontaa pääasiassa lehtiin ja sähköisiin viestimiin. Täyden palvelun mainostoimistojen ja mediatoimistojen palveluja ovat mainonnan suunnittelu ja konsultointi, mainosten suunnittelu ja valmistelu. Osapalvelun mainostoimistot ovat erikoistuneet esim. mainosten suunnitteluun ja konsultointiin (suunnittelutoimistot). Tähän kuuluu: mainoskonseptin suunnittelu ja rakentaminen sekä markkinoitkampanjojen ja muiden mainospalvelujen toteuttaminen eli mainoskampanjojen rakentaminen ja toteuttaminen, mainosten laatiminen ja mainosten laatiminen sanoma- ja aikakauslehtiin, televisioon, radioon, Internetiin ja muihin tiedotusvälineisiin
8.3 Viestintäpalvelut	Yritykset, jotka eivät sovellu luokkien 8.1 tai 8.2 alle, ja joiden toiminta keskittyy toimitus- ja tiedotuspalveluihin, markkinointiin ja myynninedistämiseen sekä	63910 Uutistoimistot	Tähän kuuluu: uutistoimistot, jotka välittävät uutisia, kuvia sekä artikkeleita ja raportteja tiedotusvälineille sekä uutis-kuvaustoimistot.
		63990 Muualla luokittelematon tietopalvelutoiminta	Tähän luokkaan kuuluu kaikenlaisilla alustoilla toteutettu tietopalvelutoiminta , jota ei ole luokiteltu muualla, kuten: sopimuksen perustuva tai maksullinen tietojen hakupalvelu ja uutis-seuranta-palvelut, lehtileikeseuranta, jne.

<p>tutkimusten, selvitysten ja julkaisujen sisällöntuotantoon</p>	<p>72200 Yhteiskuntatieteellinen ja humanistinen tutkimus ja kehittäminen</p>	<p>Tähän kuuluu: yhteiskuntatieteellinen perus- ja soveltava tutkimus sekä kehittäminen: talous-, oikeus-, sosiaali-, kasvatustutkimus, tilasto- ja kirjastotiede sekä sosiologia. Humanististen tieteiden alaan kuuluva perus- ja soveltava tutkimus sekä kehittäminen: historia-, perinne- ja kielitiede, taiteentutkimus, psykologia ja teologia.</p>
	<p>73200 Markkina- ja mielipidetutkimukset</p>	<p>Tähän kuuluu: markkinapotentiaalin selvittäminen, tuotteiden ja palvelujen vastaantamisen ja hyväksymisen sekä niihin liittyvien mielikuvien tutkiminen, kuluttajien ostotottumusten tutkiminen myynnin edistämiseksi ja uusien tuotteiden ja palvelujen kehittämiseksi sekä tulosten tilastollinen analysointi sekä yleisen mielipiteen selvittäminen poliittisia, taloudellisia ja yhteiskunnallisia asioita koskevissa kysymyksissä sekä näiden tilastollinen analysointi.</p>
	<p>18120 Muu painaminen</p>	<p>Tähän kuuluu painaminen kohopainossa, offset-, syvä-, flekso- tai serripainossa tai muissa painokoneissa sekä pikapainojen toiminta. Tähän kuuluu myös painamiseen verrattava originaalien monentaminen monistuskoneilla, tietokoneen kirjoittimilla, kirkkopainossa, valokopiokoneilla ja lämpökopiokoneilla.</p>

			tieteelliset yhdistykset.
	95290 Muiden henkilökohtaisten ja kotitaloustavaroiden korjaus	Tähän kuuluu: polkupyörien korjaus, urheilutarvikkeiden (paitsi urheiluseet) ja retkeilytarvikkeiden korjaus, vaatteiden ja muiden tekstiilien korjaus ja muuntaminen, kirjojen entisöinti ja uudelleensitominen, lelujen ja vastaavien tavaroiden korjaus, muiden henkilökohtaisten ja kotitaloustavaroiden korjaus, pianonviritys yms. soittimien korjaus (paitsi urut ja historialliset soittimet)	
	33190 Muiden laitteiden korjaus ja huolto	Tähän kuuluu: kalastusverkkojen korjaaminen, köörsien, takkioiden, purjekankaiden ja tavarapeitteiden korjaus, lannoite- ja kemikaalisäkkien korjaus, puisten kuormalavojen, kuljetustynnyrien ja vastaavien tavaroiden korjaus, flipperien ja muiden kolikoilla toimivien pelien korjaus sekä urkujen ja historiallisten soitinten korjaus ja entisöinti.	
	82300 Messujen ja kongressien järjestäminen	Tähän kuuluu messujen, kokouksien, konferenssien yms. tilaisuuksien järjestäminen , siihen liittyvä myynninedistäminen ja/tai hallinnointi siitä riippumatta, järjestetäänkö näiden tilaisuuksien hallinnointi- ja tukipalvelut omalla henkilöstöllä tai omissa tiloissa vai ei.	

10. SOVELTAVA TAIDE

10.1 Taide-, tanssi- ja musiikkikoulut	Ei-ammattimainen, aikuisille ja/tai lapsille suunnattu taiteen alan koulutus.	85520 Taiteen ja musiikin koulutus 85599 Muut koulutusta antavat yksiköt 85591 Kansanopistot, kansalaisopistot, työväenopistot yms.	<p>Tähän kuuluu taide-, teatteri- ja musiikkiharrasteisiin liittyvää ohjausta antavat yritykset, yhteisöt ja vastaavat. Tällaista harrasteisiin liittyvää ohjausta antava yksiköitä voidaan kutsua esimerkiksi "kouluksi", "studioksi", "luokaksi" jne. Opetus on pääasiassa harrastus-, virkistys- ja itseopiskeluaktiviteetteihin liittyvää. Koulutus ei johda koulujärjestelmässä tunnustettuun tutkintoon. Tähän kuuluu: pianonsoiton ja muu soiton opetus, tanssinopetus, tanssikoulut ja balettikoulut, teatterikoulut (paitsi tutkintoon johtava koulujärjestelmäkoulutus), kuvataidekoulut ja muu taideopetus (paitsi tutkintoon johtava koulujärjestelmäkoulutus), esittävien taiteiden koulut (paitsi tutkintoon johtava koulujärjestelmäkoulutus) sekä valokuvauskoulut (paitsi tutkintoon johtavat).</p> <p>Tähän kuuluvat erilaisten kurssien (atk-, valmennus- jne. kurssien) järjestäjät. Tähän kuuluu: valmennuskurssit, tutkintoja ja pääsykokeita varten, tietokoneen käytön opetus, uskonnollinen opetus ja ohjaus, ensiapukurssit, hengenvälustusopetus, esiintymistaidon opetus sekä vuorovaikutustaitojen, elämäntaitojen yms. opetus.</p> <p>Tähän kuuluvat kansanopistot, kansalais- ja työväenopistot ja muut vastaavanlaiset oppilaitokset, jotka tarjoavat yleissivistävää koulutusta tai harrastuksiin liittyvää ohjausta.</p>
--	---	---	--

<p>10.2 Musiikkileikkikoulut</p>	<p>Musiikkileikkikouluja pitävät yritykset.</p>	<p>88919 Muu lasten päivähoito</p>	<p>Tähän kuuluvat leikkikerhot, leikkipuistot, leikkikoulut, leikki- ja toimintaväimeläinaus sekä avoimet päiväkodit. Tähän kuuluu myös pienten koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminta siitä riippumatta, kenen järjestämästä palvelusta on kysymys.</p>
<p>10.3 Taideterapeutit</p>	<p>Taidetta (esim. kuvataide, musiikki) terapiatyössään keskeisesti hyödyntävät terapeutit</p>	<p>86909 Muu terveyspalvelu</p>	<p>Tähän luokkaan kuuluvat potilaiden hoitoon oikeutettujen muiden kuin luokkiin 86101- 86904 luokiteltujen terveydenhoitoon ammattihenkilöiden antamat palvelut. Näitä palveluja voidaan antaa itsenäisen ammattiharjoittajan vastaanotolla, potilaan kotona jne. (ts. muualla kuin sairaaloissa, terveyskeskuksissa tms.). Tällaisia palveluja voivat tuottaa ravitsemusterapeutit, puheterapeutit, psykologit, suuhygienistit, kiropraktikot, naprapaagit, kuntohoitajat, lymfiterapeutit, akupunktihoitajat, terveydenhuoltoalan koulutuksen saaneiden jalkaterapeuttien palvelut, terveydenhoitoalan konsultointi ja muualla luokittelemattomat terveyspalvelujen tuottajat</p>
<p>11. UUSMEDIAN OHJELMISTO- JA SISÄLLÖNTUOTANTO SEKÄ VIESTINTÄÄLÄ</p>			
<p>11.1 Ohjelmistot, animaatiot ja 3D-mallinnus</p>	<p>Ohjelmistoja ja animaatioita suunnittelevat ja valmistavat yritykset, sekä 3D-mallinnuksiin erikoistuneet yritykset.</p>	<p>59120 Elokuvien, videoitten, TV-ohjelmien jälkituotanto</p>	<p>Tähän kuuluu elokuvien ja ohjelmien jälkituotantopalvelut: elokuvien ja ohjelmien leikkaaminen, alku-, loppu- ja pilotekstien tekeminen, tekstittäminen filmi- ja kuvanauhasiirrot, tietokonegrafikan, animaatioitten ja erikoistehosteiden tekeminen, elokuvafilemien kehittäminen sekä filmilaboratorioiden ja animaatiofilmilaboratorioiden toiminta ja elokuvayhtiön tai muun tuottajan omat filmiarkistot.</p>
<p>62010 Ohjelmistojen suunnittelu ja valmistus</p>	<p>Tähän kuuluu ohjelmien ja ohjelmistojen kirjoittaminen, muuntaminen, testaaminen ja tuki. Tähän kuuluu ohjelmiston rakenteen ja sisällön suunnittelu ja/tai ohjelmakoodin kirjoittaminen varusohjelmistoja (ml. päivitykset ja korjaustiedostot), sovelluksia (ml. päivitykset ja korjaustiedostot), tietokantoja, web-sivustoja ja tietokonepelejä varten, olemassa olevan sovelluksen muuntaminen ja konfigurointi tilaustyönä niin, että se toimii tarkoituksenmukaisesti asiakkaan järjestelmäympäristössä</p>	<p>71129 Muu tekninen palvelu</p>	<p>Tähän kuuluu geofyysikaaliset ja geologiset mittaukset sekä muualla luokittelemattomat tekniset palvelut. Tähän kuuluu: geofyysikaaliset, geologiset ja seismiset mittaukset, sukelluspalvelu eri tarkoituksiin lukuun ottamatta vesirakentamiseen ja vedenalaiseen valokuvaukseen liittyvää sukelluspalvelua, tuotestandardien, kuten SFS-standardien laatiminen, teknisten luokituslaitosten palvelut sekä logististen ratkaisujen suunnittelu</p>
<p>62020 Atk-laitteisto- ja ohjelmistokonsultointi</p>	<p>Tähän kuuluu sellaisten tietokonejärjestelmien suunnittelu, joissa yhdistyy laitteisto-, ohjelmisto- ja viestintäteknologia. Palveluun voi sisältyä käyttäjien koulutus.</p>	<p>71127 Kone- ja prosessisuunnittelu</p>	<p>Tähän kuuluu suunnittelupalvelut ja ratkaisut jotka koskevat koneistoja, teollisia prosesseja ja tuotantolaitoksia, mekaniikkaa, tuotantotekniikkaa sekä systeemitekniikkaa ja turvallisuutta koskevat ratkaisut, automaatiotekniikka ja instrumentoinnin suunnittelupalvelut ja ratkaisut (prosessit ja koneistojen ohjaus- ym. järjestelmät), energiatekniikkaan liittyvä suunnittelu (energiähuollon ratkaisut ja kaasulaitteita ja teollisuusputkistoja koskevat suunnitelmat), koneenrakennustekninen suunnittelu (koneiden, käyttökoneistojen ja niiden rakenteiden suunnittelu), kemian teknologiaan liittyvä suunnittelu ja toteutus, tuotantolaitosten laadunohjausjärjestelmien suunnittelu, laivanrakennustekninen palvelutoiminta (laivojen suunnittelu, offshore- ja meriteknisten laitteiden suunnittelu sekä runko- ja koneistosuunnittelu), prosessitekniikan suunnittelupalvelut ja ratkaisut (tuotantoprosessien, laitteiden ja säätöjärjestelmien suunnittelu, laitteiden ja rakenteiden prosessitekniinen mitoitus- ja sijoitussuunnittelu ja käyntinapopalvelut) sekä kaivostoimintaan liittyvät insinööri- ja tekniset palvelut</p>

11.2 Peli- ja multimediatuotanto	Video- tai tietokonepelejä ja multimediasovelluksia tuottavat yritykset.	62010 Ohjelmistojen suunnittelu ja valmistus	Tähän kuuluu ohjelmien ja ohjelmistojen kirjoittaminen, muuntaminen, testaaminen ja tuki. Tähän kuuluu: ohjelmiston rakenteen ja sisällön suunnittelu ja/tai ohjelmakoodin kirjoittaminen varusohjelmistoja (ml. päivitykset ja korjaustiedostot), sovelluksia (ml. päivitykset ja korjaustiedostot), tietokantoja, web-sivustoja ja tietokonepelejä varten , olemassa olevan sovelluksen muuntaminen ja konfigurointi tilaustyönä niin, että se toimii tarkoituksenmukaisesti asiakkaan järjestelmäympäristössä
11.3 Internet-sisällöntuotanto ja -sovellukset	Yritykset, joiden tuotanto keskittyy erityisesti verkkoportaalien, Internetsivujen sekä Internet -sovellusten suunnitteluun ja valmistukseen.	62010 Ohjelmistojen suunnittelu ja valmistus 63120 Verkkoportaalit	Tähän kuuluu ohjelmien ja ohjelmistojen kirjoittaminen, muuntaminen ja tuki. Tähän kuuluu: ohjelmiston rakenteen ja sisällön suunnittelu ja/tai ohjelmakoodin kirjoittaminen varusohjelmistoja (ml. päivitykset ja korjaustiedostot), sovelluksia (ml. päivitykset ja korjaustiedostot), tietokantoja, web-sivustoja ja tietokonepelejä varten, olemassa olevan sovelluksen muuntaminen ja konfigurointi tilaustyönä niin, että se toimii tarkoituksenmukaisesti asiakkaan järjestelmäympäristössä Tähän kuuluu sellaisten verkkosivustojen toiminta, jotka kehittävätkin ja ylläpitävät tietokantoja Internet-soitteista ja sisällöllistä tarjontien helpokäyttöisiä hakupalveluja sekä muiden määräajoin päivitettyä sisältöä tarjoavien verkkosivustojen toiminta, jotka toimivat portaaleina Internetiin.
12. VISUAALINEN KULTTUURI			
12.1 Graafinen suunnittelu	Graafiseen suunnitteluun ja viestintään erikoistuneet yritykset.	74101 Graafinen muotoilu	Tähän kuuluu graafinen muotoilu , typografia, digitaalinen grafiikka, visuaalinen kommunikaatio, visuaalinen viestintä.
12.2 Kuva- ja veistäminen	Kuvataiteilija- ja kuvanveistäjäyrittäjät.	90030 Taiteellinen luominen	Tähän kuuluu itsenäisten taiteilijoiden alkuperäisteosten luominen: itsenäiset taiteilijat kuten kuvanveistäjät, taidemaalarit, sarjakuvapiirtäjät, taidegraafit, kuvittajat ja muut kuvataiteilijat, säveltäjät, kauno- ja tietokirjailijat, taidenäyttelyt, taidevalokuvajat. Tähän kuuluu myös: taideteosten ja museosineiden konservoinnit, itsenäisinä toimijoina freelance-toimittajat ja tekninen kirjoittaminen (esim. käyttöohjeiden kirjoittaminen)
12.3 Valokuvataide ja valokuvaus	Valokuvaus- ja valokuvaamot toimintaa harjoittavat yrittäjät, muttei valokuvanavikkeiden vähittäiskauppaan painottuvia yrityksiä.	74201 Valokuvaamot ja muu kuvaustoiminta 90030 Taiteellinen luominen	Tähän luokkaan kuuluu studioissa tai muualla tapahtuva henkiöiden, esineiden, rakennusten yms. valokuvaaminen yksityiseen tai kaupalliseen käyttöön. Erialaisten tapahtumien kuvataiteellisuus (esim. videointi). Tähän kuuluu: kaupallinen valokuvaustoiminta (passivalokuvien ottaminen, koulu- ja hääkuvaukset jne. ja mainontaa, kustannustoimintaa, kiinteistöjen välitystä ja matkailua palveleva valokuvaaminen, muotokuvaus, ilmakuvaukset jne. maastokartoitusta, satoennusteita ja metsien inventointia varten) ja erilaisten tapahtumien kuten häiden ja kokousten videointi), kuvatoimittajien ja lehtikuvaaajien toiminta, freelance-valokuvaajien toiminta sekä kuvankäsittely. Tähän kuuluu myös: asiakirjojen kuvaaminen mikrofilmille ja vedenalainen yms. eritystekniikkaa vaativa kuvaus. Tähän kuuluu itsenäisten taiteilijoiden alkuperäisteosten luominen : itsenäiset taiteilijat kuten kuvanveistäjät, taidemaalarit, sarjakuvapiirtäjät, taidegraafit, kuvittajat ja muut kuvataiteilijat, säveltäjät, kauno- ja tietokirjailijat, taidenäyttelyt, taidevalokuvajat . Tähän kuuluu myös taideteosten ja museosineiden konservoinnit, itsenäisinä toimijoina freelance-toimittajat ja tekninen kirjoittaminen (esim. käyttöohjeiden kirjoittaminen)

<p>12.4 Ympäristötaide</p>	<p>Ympäristötaitteen luontiin erikoistuneet yrittäjät</p>	<p>90030 Taiteellinen luominen</p>	<p>Tähän kuuluu itsenäisten taiteilijoiden alkuperäisteosten luominen: itsenäiset taiteilijat kuten kuvanveistäjät, taidemaalarit, sarjakuvapiirtäjät, taidegraafikot, kuvittajat ja muut kuvataiteilijat, säveltäjät, kauno- ja tietokirjailijat, taidekäsityölläiset, taidevalokuvaajat. Tähän kuuluu myös taideteosten ja museoesineiden konservoijat, itsenäisinä toimijoina freelance toimittajat ja tekninen kirjoittaminen (esim. käyttöohjelmien kirjoittaminen)</p>
<p>12.5 Muu visuaalinen suunnittelu ja toteutus</p>	<p>Muiden luokkien alle kelpaamattomat yritykset, joiden toiminnassa luova visuaalinen suunnittelu ja toteutus ovat keskeisellä sijalla. Näitä olivat esimerkiksi tatuojat sekä pensseli- ja kynämaalaajien ja tuotteiden tekijät.</p>	<p>96090 Muualla luokittelemattomat henkilökohtaiset palvelut</p>	<p>Tähän kuuluu: astrologinen toiminta, horoskooppien laatijat, ennustajat, seuralaispalvelut, treffitpalvelut, avioiittotoimistojen palvelut, lemmikkieläinpalvelut kuten täysihoido, siistiminen, trimmaus, kaitseminen ja koulutus, sukututkimuspalvelut, tatuointi- ja lävistystudioiden toiminta, kengänkiillotajien, kantajien, pysäköintipalvelijoiden jne. toiminta, kolikoilla toimivien palveluautomaattien toimilupatoiminta (valokuvaus- ja punnituskoneet, verenpainetta mittaavat koneet, kolikoilla toimivat säilytyskoneet jne.) sekä puhelin- ja muut seksipalvelut</p>

LIITE 4. TOL 2002 - VUOSIVERTAILUN 2002, 2005 JA 2008 RYHMÄT

1. Joukkoviestintä

Kirjojen kustantaminen (2211)
Kirjansidonta ja viimeistely (2223)
Antikvariaattikauppa (52502)
Sanomalehtien kustantaminen (2212)
Aikakauslehtien kustantaminen (2213)
Sanomalehtien painaminen (2221)
Muu kustannustoiminta (2215)
Elokuvien ja videoiden tuotanto (9211)
Elokuvien ja videoiden levitys (92112)
Videofilmien vuokraus (71401)
Elokuvien esittäminen (9213)
Äänitallenteiden kustantaminen (2214)
Äänitallenteiden jäljentäminen (2231)
Radio- ja televisiotoiminta (9220)
Muu painaminen (2222)
Painamista edeltävä toiminta (2224)
Muu painamiseen liittyvä toiminta (2225)
Televisio- ja radiovastaanottimien, äänen- ja kuvantallennus- ja toistolaitteiden valmistus (3230)
Muu ohjelmistojen suunnittelu, valmistus ja konsultointi (72220)
Tietoverkkopalvelut (72402)

2. Muotoilu ja mainonta

Mainostoimistot (74401)
Suora- ja ulkomainonta (74402)
Arkkitehtipalvelu (74203)
Taideteollinen muotoilu ja suunnittelu (74871)

3. Taide ja kulttuuriperintö

Taiteilijatoiminta (92311)
Näyttämö- ja konserttitoiminta (92312)
Taideliikkeet (52484)
Antiikkiliikkeet (52501)
Kulttuurin ja viihteen tukipalvelut (9232)

4. Viihde

Valokuvaamatoiminta (74811)
Muut viihdepalvelut (92340)

5. Käsityö

Puuvillakankaiden valmistelu ja kehruu (17110)
Puuvillakankaiden kudonta (17210)
Muiden kankaiden kudonta (17250)
Tekstiilien viimeistely (17300)
Sisustustekstiilien valmistus (17401)
Mattojen valmistus (17510)
Köysien, narujen ja verkkojen valmistus (17520)
Muiden tekstiilituotteiden valmistus (17540)
Sukkien ja sukkahousujen valmistus (17710)
Nahkavaatteiden valmistus (18100)

Työvaatteiden valmistus (18210)
Muiden päällysvaatteiden valmistus (18220)
Alusvaatteiden valmistus (18230)
Muiden vaatteiden ja asusteiden valmistus (18240)
Turkisten muokkaus ja turkistuotteiden valmistus (18300)
Laukkujen, satuloiden yms. tuotteiden valmistus (19200)
Puutalojen valmistus (20301)
Muu rakennuspuusepäntuotteiden valmistus (20309)
Puupakkausten valmistus (20400)
Muiden puutuotteiden valmistus (20510)
Korkki-, olki- ja punontatuotteiden valmistus (20520)
Tasolasin muotoilu ja muokkaus (26120)
Keraamisten talous- ja koriste-esineiden valmistus (26210)
Kivituotteiden valmistus (26700)
Metallin takominen ja meistäminen (28400)
Muiden metallituotteiden valmistus (28750)
Vapaa-ajan veneiden valmistus ja korjaus (35120)
Tuolien ja istuinten valmistus (36110)
Muiden toimisto- ja myymäläkalusteiden valmistus (36120)
Muiden keittiökalusteiden valmistus (36130)
Muiden huonekalujen valmistus (36140)
Kolikoiden ja mitalien valmistus (36210)
Jalokivien ja muiden kultasepäntuotteiden valmistus (36220)
Soitinten valmistus (36300)
Pelien ja leikkikalujen valmistus (36500)
Epäaitojen korujen valmistus (36610)
Harjojen valmistus (36620)
Muualla luokittelematon valmistus (36630)
Kellojen ja kultasepäntuotteiden korjaus (52730)

Joensuu	Liperi		Lieska		Ilomantsi		Tohmajärvi		Kitee		Kesälahti	
	yht. 1.	yht. 2.	yht. 1.	yht. 2.	yht. 1.	yht. 2.	yht. 1.	yht. 2.	yht. 1.	yht. 2.	yht. 1.	yht. 2.
yht. 1.	38	0	3	0	0	2	2	0	1	0	1	1
yht. 2.	15	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
yht. 3.	25	4	4	1	1	0	0	1	1	1	1	0
yht. 4.	28	4	2	6	6	3	3	4	2	2	1	0
yht. 5.	53	8	8	9	9	4	4	5	3	5	19	2
yht. 6.	10	0	0	1	1	1	1	0	0	0	0	0
yht. 7.	2	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0
yht. 8.	68	3	3	3	3	4	4	0	0	0	5	1
yht. 9.	30	3	3	3	3	5	5	5	2	2	2	0
yht. 10.	6	0	0	2	2	0	0	0	1	1	1	0
yht. 11.	60	8	8	4	4	2	2	2	2	2	1	0
yht. 12.	38	3	3	4	4	2	2	0	0	0	3	1
kaikki yht.	373	34	34	35	23	23	16	16	34	34	kaikki yht.	5
Outokumpu												
	Kontiolahti		Nurmes		Rääkkylä		Juuka		Vaitimo		Polyjärvi	
yht. 1.	1	5	5	1	1	0	0	3	0	0	0	1
yht. 2.	0	3	3	3	3	0	0	0	0	0	0	0
yht. 3.	2	3	3	2	2	1	1	1	1	1	0	0
yht. 4.	5	3	3	2	2	0	0	2	2	2	0	1
yht. 5.	11	16	16	9	9	4	4	13	13	13	6	4
yht. 6.	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1
yht. 7.	0	1	1	0	0	1	1	0	0	0	1	0
yht. 8.	3	2	2	4	4	0	0	0	0	0	0	1
yht. 9.	0	5	5	1	1	1	1	4	4	4	0	2
yht. 10.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
yht. 11.	2	5	5	1	1	1	1	0	0	0	0	1
yht. 12.	1	5	5	1	1	2	2	1	1	1	2	0
kaikki yht.	25	49	49	24	24	10	10	24	24	24	9	11

LIITE 5: LUVUT KUNTAPROFIILIJEN TAUSTALLA

Liite 6. KAUPAN ALA LUOVIER ALOJEN REUNOILLA

2. ELOKUVA-, TELEVISIO-, RADIO- JA LAVASTUSTAIDE

59130 Elokuvien, videoiden ja televisio-ohjelmien levitys

Tähän kuuluu elokuvien, videotallenteiden ja vastaavien ohjelmien jakelu elokuvateattereille, televisiokanaville ja muille esittäjille. Tähän kuuluu myös levitysoikeuksien hankinta elokuva- ja videotallenteille.

59140 Elokuvien esittäminen

Tähän kuuluu: elokuvien ja video-ohjelmien esittäminen elokuvateattereissa, ulkoilmateattereissa tai muissa esitystiloissa sekä elokuvakerhot.

60202 Maksulliset tv-kanavat

Tähän kuuluu: maksu-tv-operaattorin ohjelmatoiminta, jossa olemassa olevista kanavista paketoidaan katsojille uusia kanavakokonaisuuksia esimerkiksi yleis- ja erikoiskanavista. Ohjelmisto on yleensä luonteeltaan erikoistunut uutis-, urheilu-, elokuva-, koulutus- tai nuorisolle suunnattujen ohjelmien lähettämiseen ja Internet-tilausvideo eli video on demand (VOD) palvelukanavat.

3. ESITTÄVÄN TAITEEN AMMATILAISET, YRITYKSET JA TAPAHTUMAT

18200 Ääni-, kuva- ja atk-tallenteiden tuotanto

Tähän kuuluu: musiikkitalenteiden jäljentäminen (äänilevyt, CD- ja DVD-levyt, nauhat ja muut äänitallenteet), elokuvia sisältävien CD- ja DVD-levyjen ja nauhojen tai muiden videotallenteiden monentaminen, atk-ohjelmistojen ja levyillä tai nauhoilla olevien tietojen monentaminen ja tietokonepeliä monentaminen.

47630 Musiikki- ja videotallenteiden vähittäiskauppa

Tähän kuuluu: äänilevyjen, audionauhojen, CD-levyjen ja kasettien vähittäiskauppa sekä videonauhojen ja DVD-levyjen vähittäiskauppa

4. KIRJALLINEN KULTTUURI

47610 Kirjojen vähittäiskauppa

Tähän kuuluu: kirjojen vähittäiskauppa

47622 Aikakausjulkaisujen ja lehtien vähittäiskauppa

Tähän kuuluu: aikakausjulkaisujen ja lehtien vähittäiskauppa sekä lehtioskot

5. KÄSI- JA TAIDETEOLLINEN TUOTANTO

47770 Kultasepänteosten ja kellojen vähittäiskauppa

Tähän kuuluu: kultasepänteosten, korujen ja kellojen vähittäiskauppa

47511 Kankaiden vähittäiskauppa

Tähän kuuluu: kankaiden vähittäiskauppa, ompelutarvikkeiden vähittäiskauppa: neulojen, ompelulangan jne. vähittäiskauppa, kodin tekstiilien ja liinavaatteiden kuten vuodevaatteiden, pöytäliinojen, pyyhkeiden yms. vähittäiskauppa

47512 Lankojen ja käsityötarvikkeiden vähittäiskauppa

Tähän kuuluu: käsityölankojen vähittäiskauppa, ryijyjen, seinävaatteiden, kirjontöiden yms. tekemisessä tarvittavien materiaalien vähittäiskauppa

47711 Naisten vaatteiden vähittäiskauppa

Tähän kuuluu: naisten vaatteisiin, asusteisiin tai alusvaatteisiin erikoistunut vähittäiskauppa

47712 Miesten vaatteiden vähittäiskauppa

Tähän kuuluu: miesten vaatteisiin, asusteisiin ja alusvaatteisiin erikoistunut vähittäiskauppa

47713 Lastenvaatteiden vähittäiskauppa

Tähän kuuluu: lastenvaatteiden ja asusteiden vähittäiskauppa

47714 Turkisten ja nahkavaatteiden vähittäiskauppa

Tähän kuuluu: turkis- ja nahkavaatteiden ja -asusteiden vähittäiskauppa

47715 Lakkien ja hattujen vähittäiskauppa

Tähän kuuluu: lakkien ja hattujen vähittäiskauppa

47719 Vaatteiden yleisvähittäiskauppa

Tähän kuuluu: vaatetavaratalot ja muu vaatteiden vähittäiskauppa, jossa myydään miesten, naisten ja lasten vaatteita ja asusteita sekä usein myös kenkiä ja on myös työvaatteiden vähittäiskauppa

7. LUOVIENTI- JA KONSULTTIPALVELUT

62030 Tietojenkäsittelyn ja laitteistojen käyttö- ja hallintapalvelut

Tähän kuuluu asiakkaiden tiloissa tapahtuva tietokonesysteemien ja tietojenkäsittelylaitteiden hallinta- ja käyttöpalvelut sekä niihin liittyvät tukipalvelut.

62090 Muu laitteisto- ja tietotekninen palvelutoiminta

Tähän kuuluvat muualla luokittelemattomat tietotekniset ja tietojenkäsittelypalvelut.

Tähän kuuluu: computer disaster recovery eli toipumissuunnitelmien teko ja vaurioiden elvytys, henkilökohtaisten tietokoneiden (PC) asennus sekä ohjelmistojen asennuspalvelut.

63110 Tietojenkäsittely, palvelintilan vuokraus ja niihin liittyvät palvelut

Tähän kuuluu: palvelintilan vuokraamiseen, tietojenkäsittelyyn ja niihin liittyviin palveluihin tarvittavan infrastruktuurin tarjoaminen. Erikoistuneet verkkoisännöintipalvelut: verkkoisännöinti (verkkohotellipalvelut), streaming (virtaustoistopalvelut) eli tiedon yhtäaikainen siirto ja käyttö esimerkiksi Internetissä kuvaa ja ääntä siirrettäessä ja käytettäessä ja sovellusten isännöinti. Tähän kuuluu myös sovellusvuokrauspalvelujen tarjoaminen kuten keskustietokoneen osituskäyttöpalvelun tarjoaminen (general time-share mainframe facilities), tietojenkäsittelypalvelut kuten täydellinen asiakkaan toimittaman datan käsittely tai raportointi sekä tallennuspalvelut.

8. MAINONTA- JA MARKKINOINTIViestintä, viestintäpalvelut

73120 Mainostilan vuokraus ja myynti

Tähän kuuluu tiedotusvälineiden toimeksiannosta ajan ja -tilan myyminen ja jälleenmyynti erilaisissa joukkotiedotusvälineissä tapahtuvaa mainostamista varten.

11. UUSMEDIAN OHJELMISTO- JA SISÄLLÖNTUOTANTO

46510 Tietokoneiden, oheislaitteiden ja ohjelmistojen tukkukauppa

Tähän kuuluu: toimisto- ja kotikäyttöön tarkoitettujen tietokoneiden ja niiden oheislaitteiden tukkukauppa, ohjelmistojen tukkukauppa ja pelikonsolien tukkukauppa

47410 Tietokoneiden, niiden oheislaitteiden ja ohjelmistojen vähittäiskauppa

Tähän kuuluu: tietokoneiden vähittäiskauppa, tietokoneiden oheislaitteiden vähittäiskauppa, esim. tulostimet, valmisohjelmistojen, ml. videopelien vähittäiskauppa, videopelikonsolien vähittäiskauppa. Tähän kuuluu myös: vähittäiskaupan yhteydessä tapahtuva oheislaitteiden ja ohjelmistojen asennus.

46521 Viestintälaitteiden tukkukauppa

Tähän kuuluu: puhelimien ja muiden viestintälaitteiden tukkukauppa: (puhelimet, matkapuhelimet, radiopuhelimet ja niiden lisälaitteet, paikannus- ja navigointilaitteet, puhelinkeskukset, puhelinvaihteet, faksit, hälytys- ja valvontalaitteet sekä antennit ja antennitarvikkeet), tyhjien ääni- ja kuvatallennevälineiden tukkukauppa (videonauhat, CD- ja DVD-levyt)

46522 Elektronisten komponenttien tukkukauppa

Tähän kuuluu: elektroniputkien tukkukauppa, puolijohdekomponenttien tukkukauppa, mikrosirujen ja integroitujen piirien tukkukauppa, painettujen piirilevyjen tukkukauppa

12. VISUAALINEN KULTTUURI

74202 Valokuvien kehittäminen

Tähän luokkaan kuuluu asiakkaan laskuun tapahtuva filmien ja valokuvien kehittäminen, kopioiden ja suurennosten valmistaminen. Tähän kuuluu: asiakkaan ottamien negatiivien ja kinofilmien kehittäminen, kuvien valmistaminen ja suurentaminen, asiakkaan ottamien kaitafilmien siirtäminen videonauhalle tai dvd-levylle, filmien kehittäminen ja valokuvalaboratorioiden palvelut, digitaalikuviin muuntaminen paperikuviksi ja valokuvaan liittyvien kalvojen kopiointi ja retusointi

LIITE 7: KYSELYLOMAKE ABLOYLLE

LUOVAT ALAT POHJOIS-KARJALASSA-SELVITYS

Teen Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun Luova Pohjois-Karjala II -hankkeessa selvitystä luovien alojen tilasta ja toimijoista Pohjois-Karjalan alueella. Raportti valmistuu tämän vuoden aikana ja julkaistaan vuonna 2011.

Tutkimuksen kannalta on mielenkiintoista selvittää, miten teollisuuden piirissä luovia aloja hyödynnetään. Lähestyn organisaatiotanne sen vuoksi, että Abloy Oy on varmasti monelle tuttu yritys ja sen vaikuttavuus Pohjois-Karjalan teollisuudelle on huomattava. Abloy toimii siis tutkimuksessa tapausesimerkinä. Toivon, että voisitte vastata oman tietonne ja vastualueenne perusteella seuraaviin kysymyksiin. Vastauksianne käytetään tutkimusaineistona.

Hyödyntääkö Abloy tuotekehityksensä yhteydessä (teollisen) muotoilun ammattilaisia? Ovatko he yrityksen työntekijöitä vai ostetaanko palvelu muualta? Käytetäänkö työssä pohjoiskarjalaisia yrityksiä? Esimerkkitapaus?

Hyödyntääkö Abloy markkinoinnissaan graafisen alan tai mainosalan ammattilaisia? Ovatko he yrityksen työntekijöitä vai ostetaanko palvelu muualta? Käytetäänkö työssä pohjoiskarjalaisia yrityksiä? Esimerkkitapaus?

Onko Abloylle ostettu taidetta tehtaan julkisiin tiloihin, henkilöstön työhuoneisiin, tehtaan pihalle tai muualle? Ovatko nämä taideteokset tilaustöitä? Mistä taide on hankittu? Ovatko työt pohjoiskarjalaisten taiteilijoiden töitä?

Hyödyntääkö Abloy kulttuuripalveluja henkilöstön virkistystoiminnassa tai yritysvieraille järjestetyissä tilaisuuksissa? Esimerkkitapaus?

Onko Abloyn tehtaita suunniteltaessa hyödynnetty arkkitehtipalveluja tai sisustus- ja pihasuunnittelupalveluja? Onko nämä palvelut ostettu joltain toiselta yritykseltä?

Onko Abloy osallistunut sponsorina kulttuuritoiminnan (festivaalit, tapahtumat, yksittäiset ryhmät/seurat) tukemiseen Pohjois-Karjalassa tai muualla? Esimerkkitapaus?

LIITE 8: KYSELYLOMAKE SF-FILMIKYLÄ

KYSELY SF-FILMIKYLÄLLE - KULTTUURIMATKAILUN ESIMERKKITAPAU

Teen Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoululla Luova Pohjois-Karjala II (KOKO) -hankkeessa selvitystä luovien alojen toimijoista sekä yritys- että yhdistyspuolella. Kokoan aineistostani ja siitä saamistani tuloksista raportin, jossa minulla on myös mukana kahdeksan esimerkkitapausta eri luovien alojen toimijoista tai toiminnasta. Kulttuurimatkailu on yksi näistä teemoista ja SF-Filmikylä on tästä erinomainen, mutta myös poikkeuksellinen esimerkkitapaus. Raportti julkaistaan amk:n julkaisuna ensi keväänä.

Perustiedot SF-Filmikylän toiminnasta löytyvät sivuilta, mutta olisin kiitollinen, jos voisit avata minulle hieman enemmän filmikylään liittyvää hanke-toimintaa ja sitä, miten toimintamallit ja palvelut on kehitetty ja miten ne toimivat. Vastauksia käytetään tutkimusaineistona.

1. Mitä kaikkia elämyspalveluita filmikylässä on mahdollista kokea?
2. Kenelle nämä palvelut on suunnattu?
3. Ketä ovat filmikylän palveluiden käyttäjät? Kävijämäärät?
4. Mitä Kurkistus kulisseihin -kierros pitää sisällään?
5. Ketä SF-Filmikylä työllistää?
6. Mitä uutta SF-Filmikylä tuo kulttuuri- tai elämysmatkailuun?
7. Minkälainen vaikutus SF-Filmikylällä on Kontiolahdelle tai yleisemmin Pohjois-Karjalalle? Entä tulevaisuudessa?

LIITE 9: KYSELYLOMAKE KARPALOLLE

LUOVAT ALAT POHJOIS-KARJALASSA-SELVITYS

Teen Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun Luova Pohjois-Karjala II -hankkeessa selvitystä luovien alojen tilasta ja toimijoista Pohjois-Karjalan alueella. Raportti valmistuu tämän vuoden aikana ja julkaistaan vuonna 2011.

Tutkimuksen kannalta on mielenkiintoista selvittää, miten vanhuspalveluissa luovia aloja hyödynnetään. Olen jo tutustunut Keinu-projektiin, joka nimenomaan oli kehittämässä kulttuurin ja taiteen hyödyntämistä vanhuspalveluissa. Tutkimuksen kannalta teidän toimintanne kuitenkin toisi lisänäkökulmaa. Kehittämissyksikkönne toimii siis tutkimuksessa tapausesimerkinä. Toivon, että voisitte vastata oman tietonne ja vastualueenne perusteella seuraaviin kysymyksiin. Vastauksianne käytetään tutkimusaineistona.

1. Millä tavalla kehittämissyksikössäsi hyödynnetään kulttuurin ja taiteen muotoja osana vanhuspalveluja? Esimerkkitapaus?
2. Käytetäänkö ulkopuolisia taiteen ammattilaisia osana vanhustyötä? Esimerkkitapaus?
3. Koulutetaanko henkilökuntaa taiteen keinoin tehtävään vanhustyöhön? Esimerkkitapaus?
4. Käykö vanhustyöyksiköissä kulttuurialan esiintyjä? Minkälaisissa tilanteissa? Ovatko esiintyjät ammattilaisia vai harrastajia? Esimerkkitapauksia?
5. Mistä vanhustyön yksiköissä saadaan tietoa näistä mahdollisista esiintyjistä?
6. Valmistelevatko esiintyjät omat esityksensä palvelemaan erityisesti vanhuksia tai otetaanko yleisöä (mitenkään) huomioon esityksiä valittaessa?

LIITE 10: KYSELYLOMAKE TÖMINÄ OY:LLE

KYSELY JOENSUUN TÖMINÄ OY:LLE
- KARJALANTALO JA LUOVAT ALAT
TOIMITUSJOHTAJA JANNE PUHAKKA

Teen Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoululla Luova Pohjois-Karjala II (KOKO) -hankkeessa selvitystä luovien alojen toimijoista sekä yritys- että yhdistyspuolella. Kokoan aineistostani ja siitä saamistani tuloksista raportin, jossa minulla on myös mukana kahdeksan esimerkkitapausta eri luovien alojen toimijoista, toiminnasta tai alueista, joilla luovia aloja hyödynnetään. Rakentaminen on yksi toiminta-alue, johon luovat alat linkittyvät. Olen valinnut Karjalantalons muutosprosessin yhdeksi esimerkkitapaukseksi raporttiini. Raportti julkaistaan amk:n julkaisuna ensi keväänä.

Toivoisin, että voisitte avata Karjalantalolla ja Ilosaaressa tehtyjä toimenpiteitä seuraavien kysymysten avulla. Vastauksia käytetään tutkimusaineistona. Vastaukset voitte lisätä suoraan kysymysten alle ja lähettää sitten vastauksilla varustetun tiedoston takaisin minulle.

1. Miten Karjalantalolla on muutosprosessin yhteydessä hyödynnetty arkkitehtipalveluja? Onko työssä käytetty paikallista yritystä? Esimerkkitapaus?
2. Miten Karjalantalolla on muutosprosessin yhteydessä hyödynnetty sisustusarkkitehtipalveluja? Onko työssä käytetty paikallista yritystä? Esimerkkitapaus?
3. Miten Karjalantalolla tai Ilosaaressa on muutosprosessin yhteydessä hyödynnetty pihasuunnittelupalveluja? Onko työssä käytetty paikallista yritystä? Esimerkkitapaus?
4. Onko Karjalantalolle ostettu taidetta? Ovatko nämä työt paikallisten taiteilijoiden tekemiä? Ovatko nämä työt tilaustöitä?
5. Mitä hyötyä näette eri toimijoiden keskittymisestä saman katon alle olevan?
6. Minkälaisena näette Karjalantalons vaikutuksen Pohjois-Karjalalle tai Joensuulle luovien alojen ja kulttuuritoimijoiden näkökulmasta?
7. Minkälaisia tavoitteita luovaan talouteen liittyen Karjalantalons rytmimusiikin keskuksella tulevaisuuden suhteen on?

Voitte myös kertoa vapaasti muusta asiaan liittyvästä, jos jokin mielestänne oleellinen asia ei kysymyksien kautta tullut julki.

LIITE 11. KYSELYLOMAKE PUU-NURMEKSELLE

KYSELY PUU-NURMES JA LUOVAT ALAT
TUTKIJA HANNU RYHÄNEN

Teen Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoululla Luova Pohjois-Karjala II (KOKO) -hankkeessa selvitystä luovien alojen toimijoista sekä yritys- että yhdistyspuolella. Kokoan aineistostani ja siitä saamistani tuloksista raportin, jossa minulla on myös mukana kahdeksan esimerkkitapausta eri luovien alojen toimijoista, toiminnasta tai alueista, joilla luovia aloja hyödynnetään. Rakentaminen on yksi toiminta-alue, johon luovat alat linkittyvät. Puu-Nurmes toimii raportissani esimerkkitapauksena. Raportti julkaistaan amk:n julkaisuna ensi keväänä.

Toivoisin, että voisitte avata Puu-Nurmeksessa tehtyjä toimenpiteitä seuraavien kysymysten avulla. Vastauksia käytetään tutkimusaineistona. Vastaukset voitte lisätä suoraan kysymysten alle ja lähettää sitten vastauksilla varustetun tiedoston takaisin minulle.

1. Miten Puu-Nurmeksessa on hyödynnetty arkkitehtipalveluja? Onko työssä käytetty paikallista yritystä? Esimerkkitapaus?
2. Miten Puu-Nurmeksessa on hyödynnetty sisustusarkkitehtipalveluja? Onko työssä käytetty paikallista yritystä? Esimerkkitapaus?
3. Miten Puu-Nurmeksessa on hyödynnetty pihasuunnittelupalveluja? Onko työssä käytetty paikallista yritystä? Esimerkkitapaus?
4. Onko Puu-Nurmekseen ostettu taidetta? Ovatko nämä työt paikallisten taiteilijoiden tekemiä? Ovatko nämä työt tilaustöitä?
5. Luoko Puu-Nurmes mielestänne infrastruktuurin yleisemminkin luovalle taloudelle tarjoamalla tiloja yritysten ja kulttuuri-toimijoiden käyttöön? Mitä muuta hyötyä keskittymisestä on?

Voitte myös vapaasti kertoa muusta asiaan liittyvästä, jos jokin mielestänne oleellinen asia ei kysymyksien kautta tullut julki.

POHJOIS-KARJALAN AMMATTIKORKEAKOULUN C-SARJASSA ILMESTYNEITÄ JULKAISUJA

- C:50 Esiselvitys harjoittelu- ja työtilahotellin toteuttamisesta Joensuun seudulla. Toim. Teemu Turunen, Tuomas Turunen ja Niina Hattunen. 2001.
- C:49 Ageing in working life. Laitinen, Pertti et al. 2011.
- C:48 Luovat alat Pohjois-Karjalassa. Toim. Henna Liiri, Niina Hattunen ja Maria Kahreman. 2011.
- C:47 Mobiiliteknologia tuutoroinnin tukena. 2011
- C:46 HOME CARE 24h. Myller Henna (toim.). 2011
- C:45 Kansainvälistyvä Pohjois-Karjala. Anneli Airola. 2011.
- C:44 Työhyvinvoinnin ja ergonomian kehittäminen yhteys- ja palvelukeskustoimialalla. Riitta Makkonen ja Pilvi Purmonen (toim.). 2011.
- C:43 KOTIHOITO24h : osaamisen vahvistumista ja toimintamallien uudistumista. Henna Myller (toim.). 2011.
- C:42 Muutosjohtaminen, osaamisen johtaminen ja esimiestyö yhteys- ja palvelukeskusalalla. Riitta Makkonen ja Pilvi Purmonen (toim.). 2010.
- C:41 Monikulttuurisista kohtaamisista innostavaan ikäosaamiseen. Ritva Väistö (toim.). 2010.
- C:40 Tuotteen elinkaaren hallinnan palvelukonsepti. Juha Kareinen ja Jyri Pötry. 2010.
- C:39 Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun laadunvarmistusjärjestelmän sisäinen auditointi. Mervi Vidgrén, Pekka Auvinen, Lauri Hirvonen, Susanna Hukka, Anne Ilvonen, Jaakko Meriläinen, Mikko Penttinen, Jarmo Renvall, Raimo Saarelainen, Vesa Saarikoski, Asko Saatsi. 2010.
- C:38 Terveysalan kansainvälisyysviikkoja 10 vuotta. Tiina Halonen, Marjo Piironen, Minna Rokkila (toim.). 2010.
- C:37 Maakuntakorkeakoulun monet muodot. Kari Kallberg, Pia-Riitta Pekkanen (toim.). 2009.
- C:36 Opiskelijoiden työllistyminen Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun viestinnän koulutusohjelmasta vuosina 2001-2006. Irinja Pönttönen. 2009.
- C:35 Debate: Development of the European Business Advisor Training and Exchange. Anna Liisa Westman, Kirsi-Marja Toivanen-Sevrjukova, Ulla Asikainen, Liisa Timonen. 2009.
- C:34 Ulkomaalaistaustaiset palvelualalla: koulutukseen hakeutumisen ja työllistymisen esteet. Irma Tikkanen, Marja-Leena Rautiainen, Eliisa Kotro, Majlis Korkiakangas, Marja Nives. 2008.

Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun hallinnoima ja Joensuun seudun ja Keski-Karjalan alueellisen koheesio- ja kilpailukykyohjelman rahoittama Luova Pohjois-Karjala II -hanke on toiminut Pohjois-Karjalassa vuosina 2010–2011. Luova Pohjois-Karjala II -hankkeen toimenpiteet ovat kohdistuneet valtakunnallisiin, alueellisiin ja paikallisiin tavoitteisiin. Valtakunnallisia toimenpiteitä ovat olleet KOKO Luovien alojen teemaverkoston toimintaan osallistuminen sekä valtakunnallisten tapahtumien alueellinen koordinoiminen. Alueellisia toimenpiteitä ovat olleet Itä-Suomeen kohdistuvat toiminnot ja erityisesti itäsuomalaisen tutkimus- ja aluekehittämissyhteistyön rakentaminen. Tämän lisäksi tavoitteena on ollut pyrkiä useiden alueiden yhteisiin sisältöihin jatkotoimenpiteissä, jotka ovat edesauttaneet alueiden välistä koheesiota ja lisänneet tätä kautta aluekehittämistyön vaikuttavuutta. Paikallisella tasolla hanke on edistänyt luovien alojen toimintamahdollisuuksia mm. hankkeen aikana tehtyjen selvitysten myötä.

Luovat alat Pohjois-Karjalassa -selvityksen toteuttamisesta on vastannut Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun tutkimusassistentti Henna Liiri yhteistyössä projektipäällikkö Niina Hattusen ja projektikoordinaattori Maria Kahremanin kanssa. Selvityksen prologin ja epilogin kirjoittamisesta ovat vastanneet Itä-Suomen yliopiston professori Risto Turunen ja erikoistutkija Simo Häyrynen.

LUOVAT ALAT POHJOIS-KARJALASSA -raportissa avataan luovien toimialojen tunnuslukuja Tilastokeskuksen yritystietojen ja tilastojen sekä alan tutkimuksen kautta. Raportissa on käytetty myös yhdistystoimintaa maakunnassa avaavia tilastoja sekä raporttia varten tuotettua kyselyaineistoa. Pohjois-Karjalan luovien alojen yrityksistä ei aiemmin ole tehty koontia ja tämän raportin tarkoituksena on avata luovien alojen nykytilaa Pohjois-Karjalassa ja antaa eväitä luovien alojen jatkotutkimukselle.

Selvityksen tuloksia hyödynnetään Pohjois-Karjalan luovien alojen aluekehitystyössä ja jatkotutkimuksessa. Lisäksi tulosten toivotaan hyödyttävän laajemmin muita luovien alojen toimijoita ja niiden parissa työskenteleviä organisaatioita.

Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun julkaisuja

C: 48

ISBN 978-951-604-136-3
ISSN 1797-3848